

บทบาทผู้นำสตรี ในการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชน
ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

ณัฐชยา ขันวาดชัย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พฤษภาคม ๒๕๕๓

บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน
ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต

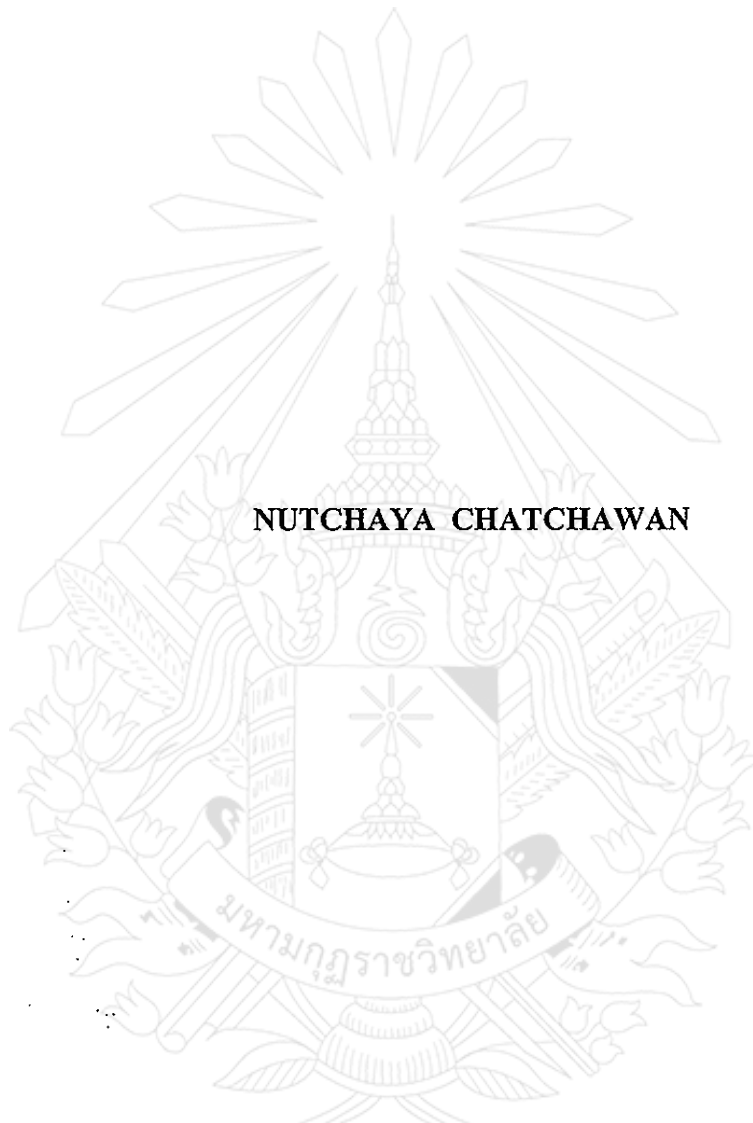
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๓

B 1467๙

**THE ROLE OF FEMALE LEADERS IN THE COMMUNITY STRENGTH
BUILDING IN SRISONGRUK SUB-DISTRICT, MUEANG DISTRICT,
LOEI PROVINCE**

NUTCHAYA CHATCHAWAN

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS

DEPARTMENT OF GOVERNMENT

GRADUATE SCHOOL

MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

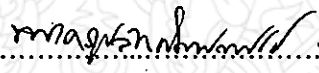
B.E. 2553 (2010)

หัวข้อสารนิพนธ์ : บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ตำบลศรีสอง
รัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
ชื่อนักศึกษา : ณัฐชยา ชัชวาลย์
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร. รพีพร ธงทอง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์วีระพงศ์ คุณประทุม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์, ดร.)

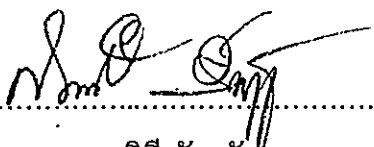
คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์, ดร.)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร. รพีพร ธงทอง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์วีระพงศ์ คุณประทุม)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ว่าที่พันตรี อติศักดิ์ น้อยสุวรรณ)

..... กรรมการ
(ดร. สาลินี รักกัตถุญ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : The Role of Female Leaders in the Community Strength Building
in Seisongruk Sub-District Mueang District Loei Province

Student's Name : Nutchaya Chatchawan

Department : Government

Advisor : Dr. Rapeeporn Thongtong

Co-Advisor : Lect. Virapong Khumprakum

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

..... Dean of Graduate School
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn, Dr.)

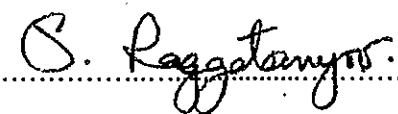
Thematic Committee

..... Chairman
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn, Dr.)

..... Advisor
(Dr. Rapeeporn Thongtong)

..... Co-Advisor
(Lect. Virapong Khumprakum)

..... Member
(Asst. Prof. (Emeritus) Maj. Adisak Noisuwan)

..... Member
(Dr. Salinee Raggatanyu)

หัวข้อสารนิพนธ์	: บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
ชื่อนักศึกษา	: ณิชชญา ชัชวาลย์
สาขาวิชา	: รัฐศาสตรการปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ดร. รพีพร ธงทอง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: อาจารย์วิระพงศ์ คุณประทุม
ปีการศึกษา	: 2553

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ของผู้นำสตรี ที่มีอายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ ต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ประชากร คือ สตรีที่เป็นผู้นำชุมชน ประกอบด้วย รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มองค์กรสตรี อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพสตรี มีจำนวน 171 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 120 คน ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานคือ การทดสอบค่า (F-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One -Way ANOVA) หากพบความแตกต่างจะทดสอบเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า

1) พบว่าผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มีบทบาทในการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างโดยรวมทั้ง 3 ด้าน พบผู้นำสตรีที่มี อายุ อาชีพ มีบทบาทในการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนผู้นำสตรีที่มี สถานภาพ การศึกษาที่ต่างกันมีบทบาทในการ

เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3) ผู้นำสตรีในชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มีข้อเสนอแนะบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปน้อยสุด ได้แก่

ด้านสังคม ผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรัก มีภาวะผู้นำจำนวนน้อย มีบทบาทและส่วนร่วมในการเสนองบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้านมีน้อย รวมทั้งการมีบทบาทในการเสนอโครงการพัฒนาหมู่บ้านก็มีส่วนร่วมน้อย และหน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญดูแลรวมทั้งให้การสนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรสตรีในตำบลให้มากขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ บทบาทผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรัก มีบทบาทในการจัดหาแหล่งเงินทุนในการผลิตสินค้ารวมทั้งหาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชนเป็นจำนวนน้อย และให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดหาอาชีพเสริมให้กับองค์กรสตรี เพื่อให้มีรายได้ช่วยเหลือครอบครัว

ด้านวัฒนธรรม บทบาทผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรัก มีผู้นำด้านพิธีกรรมทางศาสนา และเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สังคมภายนอกเป็นจำนวนน้อย

Thematic Title : **The Role of Female Leaders in the Community Strength Building in Seisongruk Sub-District Mueang District Loei Province**

Student's Name : **Nutchaya Chatchawan**

Department : **Government**

Advisor : **Dr. Rapeeporn Thongtong**

Co-Advisor : **Lect. Virapong Khumprakum**

Academic Year : **B.E. 2553 (2010)**

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper were as follows: 1) to study the role of women in strength reinforcement for Srisongruk sub-district community Muang Loei district, Loei province, 2) to compare the role of women in strength reinforcement for Srisongruk sub-district community Muang Loei district, Loei province with the difference in age, status, education, and occupation, and 3) to study the suggestions about the role of women in strength reinforcement for Srisongruk sub-district community Muang Loei district, Loei province. The population in this study was the women as community leader consisted of vice-president of sub-district administration organization, the council of sub-district administration organization, assistant village headmen, woman association, health public volunteers of village, society development and human security volunteers, village commission, the group of women's professional group in the total of 171. The samples were 120 people. The data were collected by questionnaire. The statistics used in this study was frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics : F- test, One-way ANOVA. If the difference was found, the data would be investigated by way of least significant difference between any two means of Scheffe's. The data would be analyzed by computer program.

The results of the research were found as follows

1) The woman leaders in the area of Srisongruk sub-district, Muang Loei district, Loei province had the role in strength reinforcement for Srisongruk sub-district community in the whole of three aspects at moderate level. After considered each aspect, the result was found that

the aspect of society had the most average, the second was the aspect of culture, and the lowest aspect was economic.

2) The results of comparison in the whole of three aspects were found that the woman leaders with the difference in age, and occupation had the role in strength reinforcement for Srisongrug sub-district community in indifferent way which was not the same as the hypothesis set; however, the difference in woman leaders, status, education had the role in strength reinforcement for Srisongrug sub-district community at statistically significant difference of .05 level which was the same as the hypothesis set.

3) The woman leaders in Srisongrug community, Muang Loei district, Loei province had the suggestions about woman leaders in strength reinforcement for Srisongrug sub-district community ranging from the most average to the lowest average as follows:

In the aspect of society, the woman leader of Srisongruk had less leadership state, the role and participation in presenting budgets in developing village was low including the role in presenting developing village project. The government should pay close attention including giving more budget for woman association.

In the aspect of economy, the role of woman leader of Srisongrug sub-district had the role in finding capital for producing goods including the places for selling products in community in low level; besides, sub-district administration organization should provide supplementary occupation for woman association in order to have income for supporting family.

In the aspect of culture, the role of woman leaders of Srisongrug community in part of religious ceremony and teaching local wisdom to external society was at low level.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีก็เพราะได้รับความช่วยเหลือ แนะนำ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขเป็นอย่างดียิ่งจากหลาย ๆ ท่าน ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณดังต่อไปนี้

กราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร พระครูกิตติสารสุนนท์ รองอธิการบดี พระวราวุธ สีลาวุ โธ, ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ พระศรีไพโร กิตติมโน (เปรียญ) ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชินณพงศ์ ศรีจันทร์ ที่เมตตาคอยให้กำลังใจรวมทั้งคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้

กราบขอบพระคุณ ดร.รพีพร ธงทอง อาจารย์ที่ปรึกษา และนายวิระพงศ์ คุณประทุม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์ พระวราวุธ สีลาวุ โธ, ดร. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชินณพงศ์ ศรีจันทร์ พระครูปรีดีสังญาณ และนายสมทบ อุกประ โคน อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยตรวจแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย ตลอดจนอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยทุกท่านที่ให้คำปรึกษาและความรู้เกี่ยวกับเรื่องการทำสารนิพนธ์

กราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์, ดร. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ว่าที่พันตรี อติศักดิ์ น้อยสุวรรณ ดร.สาธิตี รักรัตน์คุณ ตลอดจนเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการสอบสารนิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

กราบขอบพระคุณเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการสอบสารนิพนธ์ ครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดีและขอบคุณเพื่อนๆ นักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองรุ่นที่ 5 ทุกท่านที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดมา ที่ให้การสนับสนุนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

กราบขอบพระคุณบิดามารดาของข้าพเจ้าที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดมา ที่ให้การสนับสนุนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จนทำให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คุณความดีและประโยชน์ที่ได้รับจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน หนึ่งงานวิจัยฉบับนี้มีข้อผิดพลาด ผู้วิจัยขอน้อมรับเพื่อดำเนินการแก้ไขในโอกาสต่อไป

ณัฐชยา ชัชวาลย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ด
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 สมมติฐานการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดทฤษฎีและความหมายเกี่ยวกับบทบาท	6
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำสตรี	12
2.3 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน	24
2.4 สภาพพื้นที่การศึกษา	41
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการการวิจัย	52
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	53
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	53
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	53

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	55
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	56
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	58
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	58
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
4.1 สัญญาณลักษณะที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	62
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	63
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชากร	64
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรักที่มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย	66
ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	70
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก	90
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	93
5.1 สรุปผลการวิจัย	94
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	97
5.3 ข้อเสนอแนะ	101
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	101
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	102
บรรณานุกรม	103

ภาคผนวก	107
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	108
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	110
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	116
ภาคผนวก ง การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	122
ภาคผนวก จ แสดงรูปภาพตัวอย่างผู้นำสตรีในตำบลศรีสองรัก	126
ประวัติผู้วิจัย	129

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	แสดงข้อมูลจำนวนหมู่บ้านตำบลศรีสองรัก	42
ตารางที่ 3.1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	64
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ	64
ตารางที่ 4.3	แสดงจำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการศึกษา	65
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	65
ตารางที่ 4.5	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน	66
ตารางที่ 4.6	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านสังคม	67
ตารางที่ 4.7	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ	68
ตารางที่ 4.8	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรม	69
ตารางที่ 4.9	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ	70
ตารางที่ 4.10	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ	70
ตารางที่ 4.11	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำแนกตามอายุ ด้านสังคม	71

ตารางที่ 4.12	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม จำแนกตามอายุ	71
ตารางที่ 4.13	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำแนกตามอายุ ด้านเศรษฐกิจ	72
ตารางที่ 4.14	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามอายุ	72
ตารางที่ 4.15	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำแนกตามอายุ ด้านวัฒนธรรม	73
ตารางที่ 4.16	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ	73
ตารางที่ 4.17	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ	74
ตารางที่ 4.18	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ	74
ตารางที่ 4.19	แสดงการเปรียบเทียบรายกลุ่มบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheff's Method)	75
ตารางที่ 4.20	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามสถานภาพ	75
ตารางที่ 4.21	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม จำแนกตามสถานภาพ	76

ตารางที่ 4.22	แสดงการเปรียบเทียบรายคู่บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม จำแนกตามสถานภาพตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheff's Method)	76
ตารางที่ 4.23	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามสถานภาพ	77
ตารางที่ 4.24	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน ของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามสถานภาพ	77
ตารางที่ 4.25	แสดงการเปรียบเทียบรายคู่บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามสถานภาพ ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheff's Method)	78
ตารางที่ 4.26	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามสถานภาพ	78
ตารางที่ 4.27	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามสถานภาพ	79
ตารางที่ 4.28	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามการศึกษา	79
ตารางที่ 4.29	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามการศึกษา	80
ตารางที่ 4.30	แสดงการเปรียบเทียบรายคู่บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามการศึกษา ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheff's Method)	80

- ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามการศึกษา 81
- ตารางที่ 4.32 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม จำแนกตามการศึกษา 81
- ตารางที่ 4.33 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม จำแนกตามการศึกษา ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheff's Method) 82
- ตารางที่ 4.34 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามการศึกษา 82
- ตารางที่ 4.35 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามการศึกษา 83
- ตารางที่ 4.36 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามการศึกษา ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheff's Method) 83
- ตารางที่ 4.37 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามการศึกษา 84
- ตารางที่ 4.38 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามการศึกษา 84
- ตารางที่ 4.39 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามการศึกษา ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheff's Method) 85

ตารางที่ 4.40	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพ	85
ตารางที่ 4.41	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยภาพรวม 3 ด้าน จำแนกตามอาชีพ	86
ตารางที่ 4.42	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามอาชีพ	86
ตารางที่ 4.43	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม จำแนกตามการศึกษา	87
ตารางที่ 4.44	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามอาชีพ	87
ตารางที่ 4.45	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามอาชีพ	88
ตารางที่ 4.46	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามอาชีพ	88
ตารางที่ 4.47	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามอาชีพ	89
ตารางที่ 4.48	แสดงความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย	90

- ตารางที่ 4.49 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีใน
การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย
จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ 91
- ตารางที่ 4.50 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีใน
การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย
จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรม 92

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยได้เปิดโอกาสให้สตรีไทยแสวงหาความรู้ และแสดงความสามารถมากขึ้น สตรีได้เรียนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนที่มีต่อสังคม และเริ่มมีบทบาทนอกบ้าน การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญให้ประชาชนเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2475 ได้กำหนดเรื่องสิทธิหน้าที่และความเสมอภาคทางการเมืองของสตรีเป็นครั้งแรก กำหนดให้สตรีไทยมีสิทธิในการออกเสียงและรับเลือกตั้ง และการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเป็นการยอมรับฐานะของสตรีในสังคม ให้มีความเท่าเทียมกันทางการเมืองในปัจจุบัน จึงได้มีบทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ ให้สตรีมีสภาพทางสังคมสูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ โดยเฉพาะกำหนดให้สตรีมีสิทธิเท่าเทียมกับชาย เช่น การแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 6 ในส่วนที่ว่าด้วยครอบครัว เรื่องการจดทะเบียนสมรสและการทำนิติกรรม โดยหญิงมีสิทธิมากขึ้นตามกฎหมาย นับว่าเป็นการเปิดกว้างให้สตรีมีสิทธิที่พึงมีมากขึ้น

การที่สตรีได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองทำให้สตรีมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชายและได้รับการยอมรับในการแสดงบทบาทต่าง ๆ ในสังคม การทำงานไม่แตกต่างจากเพศชาย ประชาชนส่วนใหญ่ให้การยอมรับบทบาททางการเมืองของสตรี เช่น บทบาทในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สตรีได้ก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้นำและได้แสดงบทบาทในฐานะที่เป็นผู้นำท้องถิ่นและชุมชนของตนได้ดีเพียงใด และจะประสบความสำเร็จในงานด้านการปกครองหรือไม่ ผู้นำสตรีในชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน โดยตรงทำให้เกิดการยอมรับต่อบทบาทหน้าที่ของความเป็นผู้นำ ทำให้เกิดพลังการมีส่วนร่วมของสตรีในการสร้างสรรค์และการพัฒนาประเทศ เป็นที่ประจักษ์และยอมรับกันโดยทั่วไป แต่บทบาทของผู้นำสตรีในบางบทบาทในสังคมไทย คือ บทบาทที่สตรีอยู่เคียงบ่ากับชายในงานด้านการบริการ การเมือง การพัฒนาชุมชน การพัฒนาประเทศ ยังไม่มีความชัดเจน¹

---

¹เป็รงมณี เร่งสมบูรณ์สุข, “บทบาทผู้นำต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย), 2549, หน้า 3.

ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มีการบริหารจัดการ โดยให้สตรีเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ในแต่ละหมู่บ้าน มีกลุ่มผู้นำสตรีทำหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนและมีบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ มากมาย เช่น การเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครอง มีส่วนช่วยในการพัฒนาท้องถิ่นและเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มสตรีที่เป็นแม่บ้านทหารบกเข้าร่วมด้วย ดังจะเห็นได้ว่ามีสตรีหลายคนที่เป็นผู้นำด้านการปกครองท้องถิ่นและได้รับการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กลุ่มอาชีพสตรี ชมรมแม่บ้านทหารบกและผู้นำชุมชนต่างๆ ในกลุ่มผู้นำสตรีดังกล่าวนี้ กลุ่มผู้นำสตรีในชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย กลุ่มผู้นำสตรีมักจะได้รับการเลือกเป็นประธานกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่น ประธานกลุ่มเพาะเห็ด บ้านโคกสว่าง ประธานกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ บ้านใหม่พัฒนา ประธานกลุ่มจักรสานไม้กวาด บ้านน้อยนาซ่า ประธานกลุ่มสตรีศรีสองรักและผู้นำกลุ่มสตรีเหล่านี้จะนำพาสมาชิกพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง โดยการสร้างรายได้ สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมได้ ผู้นำกลุ่มสตรีเหล่านี้มีส่วนช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพัฒนาท้องถิ่นแต่ได้รับการยอมรับจากสังคมน้อย และสังคมยังไม่ยอมรับในบทบาทของสตรีเท่าที่ควร

ดังนั้น ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ตำบลศรีสองรัก ในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านวัฒนธรรม ทำให้ทราบถึงบทบาทของสตรีทั้ง 3 ด้าน ของสตรีที่เป็นผู้นำท้องถิ่น เพื่อทราบถึงแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสตรีเป็นตัวจักรสำคัญตัวหนึ่ง ซึ่งสามารถนำไปกำหนดยุทธศาสตร์หรือแนวทางพัฒนา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนการเสนองบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานอื่นๆ เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนให้มีทิศทางที่ชัดเจนเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบล ศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ของผู้นำสตรี ที่มีอายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ แตกต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

- 1.3.1 ผู้นำสตรีที่มีอายุต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่างกัน
- 1.3.2 ผู้นำสตรีที่มีสถานภาพต่างกันมีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่างกัน
- 1.3.3 ผู้นำสตรีที่มีการศึกษาต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่างกัน
- 1.3.4 ผู้นำสตรีที่มีอาชีพต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ สตรีที่เป็นผู้นำชุมชน ประกอบด้วย รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มองค์กรสตรี อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพสตรี มีจำนวน 170 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การวิจัยเรื่องพัฒนาการผู้นำสตรีในรูปแบบบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสังคม
2. ด้านเศรษฐกิจ
3. ด้านวัฒนธรรม

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ ตำบลศรีสองรัก จำนวน 11 หมู่บ้าน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบบทบาทของผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยของผู้นำสตรี ที่มีอายุ สถานภาพ การศึกษาและอาชีพแตกต่างกัน เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เพื่อส่งเสริมบทบาทสตรีในการพัฒนาชุมชนต่อไป

1.5.4 ทำให้สามารถนำผลการศึกษาวิจัยที่ได้นำไปปรับปรุงและวางแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้มีทิศทางที่ชัดเจนเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาต่อกับกลุ่มสตรีได้ เพื่อนำพัฒนาบทบาทของสตรีในชุมชนต่อไป

1.6 กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง การปฏิบัติงานหรือภารกิจหรือพฤติกรรมของผู้นำสตรี ในชุมชนตำบลศรีสองรัก

ผู้นำสตรี หมายถึง สตรีที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหรือตัวแทนกลุ่ม หรือคณะกรรมการในการทำกิจกรรมของชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

ชุมชน หมายถึง ประชาชนหมู่ที่ 1-11 ในตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การรวมกลุ่มของชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน โดยการจัดการและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่ดีและยั่งยืน

บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน หมายถึง สตรีผู้มิบทบาทในการพัฒนาโครงสร้างทางการสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม อันเป็นรากฐานของการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ผู้นำสตรี เช่น รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มองค์กรสตรี อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพสตรี ซึ่งผู้นำสตรีเหล่านี้ จะเป็นผู้ที่บทบาทนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในชุมชนโดยบทบาทที่สำคัญ 3 ด้านได้แก่

1) ด้านสังคม หมายถึง บทบาทของผู้นำในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นระเบียบและสงบสุข เช่น การดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ มีส่วนร่วมในการเสนอร่างงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้าน การดำเนินงานด้านสาธารณสุขในการให้ข่าวสารในการสร้างภูมิคุ้มกันโรคต่าง ๆ เป็นผู้ที่มิภาวะผู้นำ เป็นผู้มีความสนใจ ซื่อสัตย์สุจริต มีความสนใจต่อการพัฒนาชุมชน มีความเมตตากรุณา เสียสละเพื่อส่วนรวม มี

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความยุติธรรม มีความเสียสละ อุทิศเวลาเพื่อส่วนรวมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และเป็นผู้มีภาวะต่อผู้อื่นในการทำงาน เป็นต้น

2) ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง บทบาทในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้และหาตลาดรองรับผลิตผลทางการเกษตรของประชาชนการรวมกลุ่มของสตรีในชุมชน มีการชักจูงให้มีการกลุ่มกันเพื่อปฏิบัติกิจกรรมของชุมชนเป็นการร่วมกันทำกิจกรรมแบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้กิจกรรมสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เช่น การรวมกลุ่มการทำดอกไม้ประดิษฐ์ การเพาะเห็ด การจักรสาน ไม้กวาด การทำน้ายาเอนกประสงค์จากสมุนไพร เป็นต้น การส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้มีรายได้เพียงพอ มีการจัดหารายได้เสริมให้กับกลุ่มอาชีพและคนในชุมชน มีการชักจูงให้มีการรวมกลุ่มต่างๆในชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ต่างๆ มีการจัดหาแหล่งเงินทุนและการจัดอบรมให้ความรู้ในการสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนและมีการจัดหาสถานที่ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชนเป็นการส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ในชุมชนเป็นที่รู้จักและมีตลาดกว้างขวางมากขึ้น ทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และเมื่อเกิดปัญหาต่างๆในชุมชนผู้นำสตรีในฐานะผู้นำชุมชนนั้นสามารถที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ เป็นต้น

3) ด้านวัฒนธรรม หมายถึง บทบาทในด้านวิถีชีวิตในการดำรงชีวิต อาทิ วัฒนธรรมด้านการกิน การแต่งกาย ด้านภาษา การละเล่น ประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวกับประชาชนในพื้นที่การเป็นผู้นำทางด้านพิธีกรรมทางศาสนา การจัดเตรียมความพร้อมจัดสถานที่ในการทำกิจกรรม ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เป็นความเชื่อหนึ่งที่ช่วยเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นผู้นำที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สังคมภายนอก ส่งเสริมให้ประชาชนมีการสืบสานประเพณีท้องถิ่น ส่งผลให้ประชาชนมีความรักสมัครสมานสามัคคีกันในชุมชน ให้การส่งเสริมในองค์กรศาสนา การทำพิธีกรรม รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 5 ช่วงอายุ ได้แก่ 1) ช่วงอายุ 25 ปีขึ้นไป, 2) ช่วงอายุ 25-30 ปี, 3) ช่วงอายุ 31-35 ปี, 4) ช่วงอายุ 36-40 ปี และ 5) ช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป

สถานภาพ หมายถึง สถานะของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 4 สถานะ ได้แก่ 1) โสด, 2) สมรส, 3) หย่า และ 4) หม้าย

การศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1) ประถมศึกษา, 2) มัธยมศึกษา/ปวช. และ 3) ปวส./ปริญญาตรี

อาชีพ หมายถึง อาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 4 อาชีพ ได้แก่ 1) ข้าราชการ, 2) เกษตรกร, 3) ค้าขาย และ 4) รับจ้างทั่วไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน กรณีศึกษาพื้นที่ ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ผู้วิจัยจะศึกษาบทบาทของผู้นำสตรีในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง จึงได้นำเสนอทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีและความหมายเกี่ยวกับบทบาท
- 2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำสตรี
- 2.3 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน
- 2.4 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 สรุปกรอบแนวคิดของการวิจัย

2.1 แนวคิดทฤษฎีและความหมายเกี่ยวกับบทบาท

2.1.1 ความหมายเกี่ยวกับบทบาท

บทบาท ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Role เป็นเรื่องของพฤติกรรมและหน้าที่ความรับผิดชอบ (Function) เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าเมื่อบุคคลใดดำรงตำแหน่งใด ควรมีการแสดงพฤติกรรมให้ตรงและเหมาะสมกับหน้าที่ ความรับผิดชอบนั้น มีผู้ให้ความหมายของบทบาทไว้หลายท่าน¹ ดังนี้

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายของคำว่า บทบาท ไว้ว่า บทบาท (role) หมายความว่า การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู เป็นต้น²

---

¹ร.ศ.สนธิ์ บางยี่ขัน, การวิจัยองค์การทฤษฎีและพฤติกรรม, (กรุงเทพมหานคร : แสงจันทร์การพิมพ์, 2539), หน้า 24.

²ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร : นามิบุ๊คส์พับลิเคชั่น, 2542), หน้า 30.

สมควร กวียะ ให้ความหมายของคำว่าบทบาท หมายถึง บทบาทหน้าที่ของการสื่อสารมวลชนว่า การกระทำหน้าที่ของสื่อสารที่ได้ส่งผลกำลังส่งผลหรือจะส่งผลต่อชีวิตและสังคม การกระทำดังกล่าวอาจเป็นไปตามธรรมชาติของการสื่อสารเอง อาจเป็นไปตามจารีตประเพณี ตามศีลธรรม ตามกฎ ระเบียบ จรรยาบรรณ ที่กำหนดไว้สำหรับอาชีพ หรือวิชาชีพ³

สุพัตรา สุภาพ ได้กล่าวว่บทบาท หมายถึง ถึงสถานภาพและบทบาท (Status and role) คือ การที่คนเรากำหนดเรียกบุคคลหนึ่งว่าเป็นข้าราชการหรือตำแหน่งใดๆนั้น เป็นการเรียกตามสภาพ (Status) ของผู้นั้น สถานภาพจึงเป็นตำแหน่งที่ได้จากการเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นสิทธิและหน้าที่ทั้งหมดที่บุคคลนั้นแตกต่างจากผู้อื่นมีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคม สถานภาพเป็นสิ่งเฉพาะบุคคลทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากผู้อื่น และมีอะไรเป็นเครื่องหมายของตนเอง⁴

งามพิศ สัตย์สงวน กล่าวว่บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพนั้นๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวัง โดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อให้คู่สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคม ได้รวมถึงสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้⁵

สุชา จันท์เอมและสุรางค์ จันท์เอม กล่าวถึงบทบาท หมายถึง สิ่งทีบุคคลในสถานภาพต่างๆ พึ่งกระทำนั้น คือเมื่อสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้สถานภาพอย่างไรแล้วบุคคลในสถานภาพนั้นๆ จะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้⁶

จำนง อดิวัฒนสิทธิ์ กล่าวถึงบทบาท หมายถึง สิ่งทีควบคุมกับสถานภาพเป็นโครงสร้างของสังคม เป็นนามธรรมที่อยู่ในความคิดความเข้าใจร่วมกันของสังคมส่วน บทบาทเป็นพฤติกรรมที่เห็นได้ เป็นการกระทำของบุคคลตามสภาพที่ตนดำรงอยู่⁷

³สมควร กวียะ, การสื่อสารมวลชน บทบาทหน้าที่ สิทธิเสรีภาพ และความรับผิดชอบ, (กรุงเทพมหานคร : อักษราพิพัฒน์, 2545), หน้า 10.

⁴สุพัตรา สุภาพ, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2522), หน้า 52.

⁵งามพิศ สัตย์สงวน, การจัดระเบียบสังคมในสังคมวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 95.

⁶สุชา จันท์เอม และสุรางค์ จันท์เอม, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, 2520), หน้า 46.

⁷จำนง อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2543), หน้า 45.

สรุป จากการศึกษาความหมายของบทบาทเห็นได้ว่า บทบาท หมายถึง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับภาระงานโดยตรงและงานพิเศษที่ควรจะต้องกระทำหรือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้อยู่ในสภาพต่าง ๆ ว่าต้องปฏิบัติอย่างไรเป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม

2.1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

เสรี เย็นสวัสดิ์ ได้กล่าวถึงทฤษฎีของบทบาทของ Linton ในเรื่องของสถานภาพหรือฐานะ (Status) ว่าสถานภาพเป็นนามธรรมซึ่ง หมายถึง ฐานะหรือตำแหน่งจะเป็นเครื่องกำหนดบทบาท ตำแหน่งนั้นๆว่าจะมีภารกิจและหน้าที่อย่างไร ฉะนั้นเมื่อมีตำแหน่งเกิดขึ้น สิ่งที่ควบคู่มากับตำแหน่งก็คือ บทบาทของตำแหน่ง เพราะว่าทุกตำแหน่งต้องมีบทบาทกำกับบทบาทจะเป็นสิ่งที่ควบคู่กับตำแหน่งเปรียบเสมือนเหรียญ ถ้าด้านหนึ่งของเหรียญคือตำแหน่ง อีกด้านหนึ่งของเหรียญก็คือบทบาทตำแหน่งเป็นผลรวมของสิทธิและหน้าที่เพราะตำแหน่งก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่และตำแหน่งก่อให้เกิดบทบาท ฉะนั้นบทบาทก็เป็นผลรวมของหน้าที่ การแบ่งบทบาทตามลักษณะของการเกิดหรือที่มาของบทบาทที่สังคมได้กำหนดประเภท คือ

- 1) บทบาทตามอุดมคติของสังคม (Ideal Roles) เป็นบทบาทที่สังคมได้กำหนดหรือคาดคะเนให้เจ้าของบทบาทนั้นต้องทำ
- 2) บทบาทตามการรับรู้ (Perceived Roles) หมายถึง บทบาทที่เจ้าหน้าที่ของบทบาทรับรู้ว่าเขาควรทำอะไร หรือไม่ควรทำอะไร
- 3) บทบาทที่แสดงจริง (Perfumed Roles) หมายถึง บทบาทหน้าที่เจ้าหน้าที่ของบทบาทที่ออกมาจริง บทบาทมีประจำอยู่ทุกสถานภาพของสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดบทบาท บทบาทเกิดจากการเรียนรู้ ทั้งนี้บทบาทที่แสดงจริงของเจ้าของบทบาทนั้นไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะสอดคล้องกับบทบาทตามความคาดหวังของสังคมหรือไม่ เพราะบทบาทที่แสดงจริงเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพของบุคคลกับสถานการณ์เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยคณะกรรมการพัฒนาสตรี พ.ศ.2538 ได้กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับตำบล ดังนี้

1. รวบรวมปัญหาความต้องการของสตรีในตำบล
2. วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ แนวทางแก้ไข

เสรี เย็นสวัสดิ์, “การส่งเสริมบทบาทตำรวจชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2543, หน้า 10.

3. จัดทำแผนงานโครงการกิจกรรมนอกเหนือจากที่คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านแล้ว นำเสนอสภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อบรรจุในแผนพัฒนาตำบล 5 ปี และพัฒนาตำบลประจำปี

4. ประสานงานกับสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์

5. ปฏิบัติงานร่วมกับกลุ่มองค์กรต่างๆ ในการพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชนรวมทั้งพัฒนาตำบลต่างๆ ในตำบล

6. ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการการพัฒนาสตรีในตำบล

7. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาอุปสรรค

8. จัดทำทะเบียนข้อมูลเกี่ยวกับสตรี เด็ก และเยาวชนในตำบล

9. ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชนในตำบล

10. ดำเนินงานอื่นเพื่อตามสภาหรือองค์การบริหารส่วนตำบลและทางราชการมอบหมาย

11. จัดประชุมคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง⁹

สำเร็จ กล่าวหาญ ได้รวบรวมทฤษฎีบทบาทและได้อธิบายโดยสรุปในแต่ละทฤษฎีไว้ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีของลินตัน (Linton's role theory) บทบาท หมายถึง ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นตัวกำหนดบทบาท เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรม เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์

2. ทฤษฎีของนาเดล (Nadel's role theory) บทบาท หมายถึง ส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม 3 ลักษณะ คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท เช่น ครูต้องพูดเก่งหรือมีอารมณ์ขัน ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดมิได้ เช่น เป็นแพทย์ต้องรักษากันไข้ เป็นครูต้องสอนหนังสือและส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ครูต้องเป็นสมาชิกครูสภา

3. ทฤษฎีของโฮแมน (Homan's role theory) บทบาท หมายถึงบุคคลจะเปลี่ยนแปลงบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ตอนกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นครู ตอนเย็นแสดงบทบาทเรียนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบ เป็นต้น

---

⁹สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองบัวลำภู, ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยคณะกรรมการพัฒนาสตรี พ.ศ.2538, เอกสารประกอบการประชุมเครือข่ายคณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัด (กพสจ.) นอกสถานที่ในเขตความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชน 2549, (18 กันยายน 2549), หน้า 11-12., (อัดสำเนา).

4. ทฤษฎีของพาร์สัน (Parson's role theory) บทบาทเป็นตัวลำคัฏระหว่างมนุษย์ในสังคม ทำใ้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลที่มีเพื่อนมากก็ต้อแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

5. ทฤษฎีของเมอร์ตัน (Merton's role theory) บทบาท หมายถึง บุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่งและมีบทบาทควบคู่กัน ไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบทบาททางสังคมที่เขาสังกัดอยู่ ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมเขาสังกัดอยู่ ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น

6. ทฤษฎีของกู๊ด (Good's role theory) บทบาท หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคลและบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้นๆ

7. ทฤษฎีของกัสกิน (Guskin's role theory) บทบาท หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนคือ ผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเองและทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่าง ๆ ควรปฏิบัติอย่างไร¹⁰

สรุป จากการศึกษาทฤษฎีบทบาท เห็นได้ว่า ทฤษฎีบทบาท คือ การแสดงออกหรือการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบและการปฏิบัติตามตำแหน่งตามสถานภาพที่ตนเองเป็นอยู่ ถ้าตำแหน่งหรือสถานภาพเปลี่ยนแปลงไปบทบาทที่มีอยู่ก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

2.1.3 ความสำคัญของบทบาท

บทบาทมีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลที่มีผลกระทบ มีคุณค่าหรือมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น เริ่มตั้งแต่เกิดมาและดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ล้วนมีบทบาทแตกต่างกันไปหลายสถานะนั้การศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของบทบาทไว้ ดังต่อไปนี้

ชาญ สิริราช กล่าวถึง สเตเฟน (Stephen) ได้กำหนดความสำคัญบทบาทของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ 17 บทบาท ได้แก่

1. บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทาง (Direction Setter) หมายถึง การเป็นผู้กำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

2. บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ (Leader Catalyst) หมายถึง การเป็นผู้นำในงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาเป็นผู้มีอิทธิพลและจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตาม

3. บทบาทเป็นนักวางแผน (Planner) เป็นแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวร่วมกับกรรมการสถานศึกษา

¹⁰สำเรีง กล่าวหาญ “สภาพการปฏิบัติงานตามบทบาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3, วิทยานิพนธ์คุรุศาสตรมหาบัณัติ, (บัณัติวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี), 2549, หน้า 12.

4. บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ (Decision Maker) เป็นผู้ตัดสินใจต่อการบริหารงานในสถานศึกษา
5. บทบาทเป็นนักจัดองค์การ (Organizer) เป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษา
6. บทบาทเป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลง (Change manager) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการมุ่งใจในการเปลี่ยนแปลง
7. บทบาทเป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) เป็นผู้ที่บุคลากรในสถานศึกษาคิดต่อและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
8. บทบาทเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง (Conflict Manager) เป็นผู้ที่บุคลากรในสถานศึกษาคิดต่อและประชาสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
9. บทบาทเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง (Conflict Manager) เป็นผู้คอยแก้ปัญหาต่างๆ ของสถานศึกษา
10. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา (Problem Manager) เป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสถานศึกษา
11. บทบาทเป็นผู้จัดระบบงาน (System Manager) เป็นผู้นำในการจัดระบบงานและการพัฒนาสถานศึกษา
12. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional Manager) เป็นผู้นำด้านวิชาการจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา
13. บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล (Personnel Manager) เป็นผู้สรรหา คัดเลือก รักษาและพัฒนาบุคลากรสถานศึกษา
14. บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร (Resource Manager) เป็นผู้นำทรัพยากรทั้งทรัพย์สิน สิ่งของและบุคคล มีใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูง
15. บทบาทเป็นผู้ประเมินผล (Appraiser) เป็นผู้ประเมินผลการทำงานและโครงการต่างๆ ของสถานศึกษา
16. บทบาทเป็นประธานในพิธี (Ceremonial Head) เป็นผู้นำทางด้านการจัดการและพิธีต่างๆ ของหน่วยงานทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานที่
17. บทบาทเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Public Relater) เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก การประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน รวมทั้งการให้บริการแก่หน่วยงานอื่นๆ¹¹

¹¹<http://gotoknow.org/blog/niwitthurathon2507/259735>

สรุปจากการศึกษาทฤษฎีบทบาททำให้ทราบถึง ความสำคัญของบทบาทว่าตำแหน่งหรือฐานะเป็นเครื่องกำหนดบทบาท ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อศึกษาถึงบทบาทของผู้นำสตรีที่ได้วิจัยครั้งนี้

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรี

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ

การสร้างหรือพัฒนาคนของหน่วยงานหรือองค์กร ถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพในการทำหน้าที่เป็นหัวหน้างานเป็นผู้บริหาร ซึ่งจะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

การที่จะเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่หรือเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องบริหาร 3 ปัจจัย ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันได้แก่ การบริหารตนเอง การบริหารคน การบริหารงาน ความหมายของคำว่า ผู้นำ มีนักวิชาการให้คำจำกัดความและความหมายไว้แตกต่างกันมากมายบางคนให้ความหมายของผู้นำในลักษณะที่มาของผู้นำบางคนให้ความหมายเน้นความเป็นผู้นำโดยไม่จำเป็นจะต้องมีตำแหน่งหรือไม่

ความหมายของคำว่าผู้นำ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Leader” นั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น

ผู้นำ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Leadership คือ ผู้มีความสามารถในการวางแผน การจัดการ องค์กร การสื่อสาร การแก้ปัญหา การตัดสินใจและการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร เป็นการแสดงออกถึงการกระทำของบุคคล ซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม¹² โดยสามารถทำงานให้ส่วนร่วมสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ ดังที่ผู้รู้ได้ให้แนวคิดไว้ดังต่อไปนี้

พัฒนา บุญรัตน์พันธ์ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำว่า หมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกภาพดีเด่น เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีความคิดริเริ่มที่จะเป็น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ที่สมาชิกในกลุ่มมีความผูกพันและได้รับการยอมรับจากกลุ่ม โดยได้รับเลือกขึ้นมาอย่างเป็นทางการหรืออาจเกิดจากสถานการณ์เอื้ออำนวยหรือบีบบังคับ เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มบรรลุเป้าหมาย ผู้นำจะต้องดำเนินบทบาทตามหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างได้ผล ซึ่งการที่ผู้นำจะสร้างความพึงพอใจ ให้แก่ทุกคนในหมู่นั้นมิใช่เป็นเรื่องง่ายเพราะไม่เพียงแต่ต้องเผชิญกับความยุ่งยากจาก

¹²เปรื่องมณี เร่งสมบุญสุข, “บทบาทผู้นำสตรีต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย), 2549, หน้า 3.

บุคคลภายในกลุ่มเท่านั้น แต่ยังคงเผชิญบุคคลภายนอกด้วย ผู้นำจึงต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการประสานความร่วมมือในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย อันเป็นพื้นฐานในงานสำเร็จ ซึ่งบทบาทของผู้นำจะต้องประกอบด้วย

- 1) การระดมความร่วมมือ (Intergration)
- 2) การประสานประชาสัมพันธ์ (Communication)
- 3) การเน้นหนักในเรื่องการผลิต (Production Emphasis)
- 4) การเป็นตัวแทนของชุมชน (Representation)
- 5) การแสดงออกซึ่งความเป็นผู้นำ (Fraternization)
- 6) ความสามารถในการจัดองค์การ (Organization)
- 7) การติดตามประเมินผลและการให้รางวัล (Evaluation)
- 8) ความศรัทธา (Initiation)
- 9) ความสามารถในการเข้ากับผู้อื่น (Domination)¹³

จักรพรรดิ วิชา ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นผู้นำว่าควรมีลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 7 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสั่งการ มีความรอบรู้งาน มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความมั่นใจในตนเอง ความต้องการความสำเร็จในอาชีพ ความต้องการความสำเร็จในชีวิตและความไม่ผูกติดกับตำแหน่ง โดยแบ่งคุณลักษณะดังกล่าวออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความสามารถ ด้านบุคลิกลักษณะและด้านการจูงใจ¹⁴

สมพงษ์ เกษมสิน ได้ศึกษาลักษณะผู้นำจากวิธีการทำงาน โดยแบ่งออกเป็น 4 แบบ

1. ผู้นำเจ้าระเบียบ (Regulative Leaders) ผู้นำแบบนี้มีลักษณะมักถือระเบียบแบบแผนเป็นสิ่งสำคัญ เครื่องมือโดยยกเหตุผลในระเบียบมาใช้ในการปฏิบัติงาน
2. ผู้นำแบบขงการ (Directive Leaders) ผู้นำแบบนี้ชอบปฏิบัติงานแบบใช้อำนาจ ขาดหลักมนุษยสัมพันธ์ ทำงานแบบสั่งการเพื่อแสดงถึงความมีอำนาจ ความสัมพันธ์ในการทำงานเป็น informal
3. ผู้นำแบบจูงใจ (Persuasive Leaders) การทำงานของผู้นำแบบนี้นิยมให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ร่วมพิจารณา แสดงความคิดเห็นและเป็นการบรรเทาการต่อต้านไปด้วย

¹³พัฒนา บุญยรัตนพันธ์, การสร้างชุมชนโดยกระบวนการการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2526), หน้า 34.

¹⁴จักรพรรดิ วิชา, คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า (ค.ศ. 1995-2005), (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2538), หน้า 23.

4. ผู้นำแบบร่วมใจ (Participatio Leaders) การทำงานของผู้นำแบบนี้นิยมเป็นที่ปรึกษาหารือและเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาอีกด้วยหลักการประนีประนอมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในฐานะผู้ร่วมงาน อาศัยศิลปะการจูงใจเมื่อประสงค์ให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ใช้ความร่วมมือร่วมใจในการแสดงความคิดเห็นและการปฏิบัติงาน¹⁵

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ยุต.โต) ได้อธิบายว่า ผู้นำต้องมีคุณสมบัติแห่งการเป็นผู้มีปัญญา ความดีงาม มีความรู้ความสามารถและสามารถชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากัน ไปสู่จุดหมายที่ดีงาม¹⁶

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม กล่าวว่ ในสถานการณ์หนึ่งโดยธรรมชาติจะสร้างผู้นำมาคนหนึ่งเรียกว่า “ผู้นำตามธรรมชาติ” และเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปผู้นำอีกคนหนึ่งอาจจะเหมาะสมกว่าและผู้นำที่ไม่เป็นธรรมชาติ คือผู้นำโดยกำเนิดหรือผู้นำโดยการแต่งตั้ง¹⁷

ประเวศ วะสี ได้กล่าวว่า ในกระบวนการชุมนุมที่สมาชิกร่วมคิด ร่วมทำจะเกิดผู้นำตามธรรมชาติและผู้นำตามธรรมชาติจะมีลักษณะคือ ฉลาด เป็นคนเห็นแก่ส่วนรวมเป็นคนติดต่อสื่อสารกับคนรู้อะไร เป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยอัตโนมัติ¹⁸

สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ ได้อธิบายว่า ผู้นำจะต้องมีหลายส่วนในตัวคนเดียวกัน ประกอบด้วย ผู้นำยึดหลักการ ผู้นำผู้มีความรู้และวิสัยทัศน์ ผู้นำที่เป็นนักปฏิบัติ ผู้นำที่เป็นผู้สร้างวัฒนธรรมใหม่ในการทำงาน เป็นต้น¹⁹

พงศ์ศักดิ์ ยวงสะอาด ได้ศึกษาเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยศึกษาจากสมาชิกกลุ่มสตรี 200 คน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีในการพัฒนาท้องถิ่นในทางบวก ได้แก่ สิ่งที่จูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสตรีและการติดต่อกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่วน

¹⁵ สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : เกษมสุวรรณ, 2541), หน้า 27.

¹⁶ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ยุต.โต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, (กรุงเทพมหานคร : เอส อาร์ พรินติ้ง แมส โปรดักส์, 2546), หน้า 101.

¹⁷ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภการพิมพ์, 2527), หน้า 32.

¹⁸ ประเวศ วะสี, วัฒนธรรมกับการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช 2526), หน้า 12.

¹⁹ สงวน นิตยารัมภ์พงศ์, ภาวะผู้นำความสำคัญต่ออนาคตไทย, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ไทย, 2540), หน้า 67.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทางลบ ได้แก่ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิก กลุ่มอื่นรายได้เฉลี่ยของครอบครัวและเวลาที่ใช้ในกิจการบ้านเรือน²⁰

วิจิตร วิรุตบางกูร ได้ศึกษาพบว่า ผู้บริหารที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ กล่าวคือ มีความเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลเหนือคนอื่นในกลุ่ม มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถเข้ากับบุคคลอื่นและร่วมงานได้ มีความรู้กว้างขวางเกี่ยวกับงานในหน้าที่ ตลอดจนมีความสามารถจำสิ่งต่างๆ รวมทั้งผู้ร่วมงานและลักษณะงานได้ดี ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมงาน เกิดศรัทธาเลื่อมใส มีคุณธรรมและสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีของบุคคลอื่นได้²¹

กิติ ตยัคคานนท์ ได้กล่าวถึง คุณลักษณะที่ดีของผู้นำที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำในการบริหารงาน ได้แก่ ความเป็นธรรม ความสามารถในการจูงใจคน การควบคุมตนเอง การตัดสินใจกับการใช้ดุลพินิจที่ดีและถูกต้อง มีความกล้าหาญ เด็ดขาด จริงจัง ไม่โลเล มีความอดทน หนักแน่น และรู้จักบังคับใจตนเอง ยกย่องให้เกียรติและให้ความไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชา²²

ลิจิต ธีรเวคิน กล่าวถึง คุณสมบัติของผู้นำในยุคปัจจุบัน ดังนี้

1. มีความรู้ความสามารถในการบริหาร วิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหา
2. มีความกล้าหาญ กล้าตัดสินใจ กล้ารับผิดชอบและมีความมุ่งมั่น
3. ปฏิบัติงานอย่างมีกฎเกณฑ์
4. มีเกียรติและศักดิ์ศรี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีอุดมการณ์
5. เสียสละและอดทน
6. มีเมตตาธรรม
7. มีความรู้อย่างกว้างขวางในทุก ๆ ด้าน
8. มีวิสัยทัศน์กว้างขวางในทุก ๆ ด้าน
9. ใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ

²⁰ พงศ์ศักดิ์ ขวงสะอาด, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร), 2550, หน้า 46.

²¹ วิจิตร วิรุตบางกูร, การบริหารโรงเรียนและนิตศการศึกษาเบื้องต้น, (สมุทรปราการ : ขนิษฐาการพิมพ์, 2525), หน้า 32.

²² กิติ ตยัคคานนท์, เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตออฟฟาย, 2543), หน้า 11.

10. กระจายอำนาจ มอบหมายให้ผู้อื่นรับผิดชอบอย่างเหมาะสม
11. แก้ไข ปรับปรุงกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน
12. มีทรัพยากรและงบประมาณที่เพียงพอ
13. ประนีประนอมเพื่อลดความขัดแย้งในองค์กร
14. สามารถกอบกู้วิกฤตเพื่อกลับเข้าสู่ภาวะปกติและพร้อมที่จะก้าวต่อไปข้างหน้าตามวิสัยทัศน์ที่ได้ออกไว้

จากทฤษฎีที่กล่าวข้างต้น เป็นลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ เพื่อช่วยให้การดำเนินงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบประสบความสำเร็จ จึงขอสรุปแนวคิดที่เกี่ยวกับผู้นำได้ดังนี้คือ

1. ผู้นำเป็นผู้มีศิลปะที่สามารถมีอิทธิพลเหนือคนอื่นและนำบุคคลเหล่านั้นไป โดยได้รับความไว้วางใจและเชื่อมั่นอย่างเต็มที่พร้อมทั้งให้ความเคารพนับถือให้ความร่วมมือและให้ความมั่นใจในตัวผู้นำอย่างจริงจัง
2. ภาวะผู้นำเป็นศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะจูงใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวก โดยใช้กระบวนการสื่อความหมายให้ร่วมกับตนดำเนินการจนกระทั่งบรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้
3. มนุษย์ทุกคนมีภาวะผู้นำมาตั้งแต่เกิดและได้รับการปรุงแต่งโดยการอบรมสั่งสอนทางการศึกษาทำให้เกิดภาวะผู้นำพื้นฐานขึ้นในตัวสิ่งแวดลอมต่างๆ สามารถทำให้ภาวะผู้นำพื้นฐานนั้นแปรเปลี่ยนไปได้อีกไม่ว่าจะทางดีขึ้นหรือเลวลง และภาวะผู้นำสามารถพัฒนาขึ้นได้
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำมาตั้งแต่เกิดและได้รับการปรุงแต่งโดยการอบรมสั่งสอนทางการศึกษาทำให้เกิดภาวะผู้นำพื้นฐานขึ้นในตัวสิ่งแวดลอมต่างๆ สามารถทำให้ภาวะผู้นำพื้นฐานนั้นแปรเปลี่ยนไปได้อีกไม่ว่าจะทางดีขึ้นหรือเลวลงและภาวะผู้นำสามารถพัฒนาขึ้นได้
5. การแบ่งประเภทของผู้นำตามลักษณะพฤติกรรมมีหลายวิธีตามลักษณะต่างๆ เช่น ลักษณะการปฏิบัติงาน ลักษณะของพฤติกรรม ลักษณะการบริหารและทฤษฎี 3 มิติ ของเรียดิน
6. คุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำที่ดีจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานขององค์กรหรือหน่วยงาน²³

²³ลิจิต ธีรเวทิน, “คุณสมบัติ 15 ก ของผู้นำที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์”, ผู้จัดการรายวัน, (27 มิถุนายน 2546) : 9.

สรุป จากการศึกษาลักษณะของผู้นำสตรีเห็นว่า ลักษณะของผู้นำก็มีส่วนทำให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานขององค์กรหรือหน่วยงาน รวมทั้งชุมชนและท้องถิ่นด้วย

2.2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรี

ผู้นำสตรี หมายถึง สตรีที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหรือตัวแทนกลุ่มหรือคณะกรรมการในการทำกิจกรรมของชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย

กุหลาบ สายประดิษฐ์และจิตร ภูมิศักดิ์ ได้ศึกษาข้อคิดเห็นเกี่ยวกับฐานะของสตรีตามที่มาในประวัติศาสตร์พบว่า ตั้งแต่มนุษย์ยังอยู่ในยุคที่เป็นคนป่าและในยุคที่เป็นอารยชนในตอนกลางนั้น สตรี คนป่าและอารยชนเหล่านั้นไม่เพียงแต่จะดำรงฐานะที่เป็นอิสระเท่านั้นหากว่ายังได้รับความยกย่องอย่างสูงจากบุรุษ ที่เป็นคนป่าและอารยชนของเธอด้วย ซึ่งฐานะของสตรีผู้นำทำงานหนักแห่งยุคอารยชนสตรีเหล่านั้น ได้รับยกย่องในหมู่วงญาติของเธอว่าเป็นสตรีที่แท้จริง (Real lady) และเธอได้รับฐานะเป็นที่เคารพเช่นนั้นด้วย โดยการทำงานหนักของเธอ²⁴

อภิชาติ จำรัสฤทธิวงศ์และเทพี พันธุมเมธา กล่าวถึงบทบาทสตรีมีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะสตรีในปัจจุบันจะมีบทบาททางการเมือง การปกครอง ถ้ามีระดับการศึกษาที่สูงพอและได้รับการสนับสนุน สามารถทำงานได้ระดับผู้นำ เช่นเดียวกับบุรุษ²⁵

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ ให้แนวคิดเกี่ยวกับ บทบาทสตรีว่า สตรีเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจหลาย ๆ เรื่อง ทำให้นักพัฒนาเป็นจำนวนไม่น้อยคิดว่า ถ้าสามารถพัฒนาสตรีเพียงคนเดียว จะเท่ากับพัฒนาคนทั้งครอบครัวจึงควรเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ก็จะทำให้การพัฒนาสตรีก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็วและมั่นคงยิ่งขึ้น²⁶

²⁴กุหลาบ สายประดิษฐ์และจิตร ภูมิศักดิ์, ประวัติศาสตร์สตรีไทย, (กรุงเทพมหานคร : สมชายการพิมพ์, 2519), หน้า 29.

²⁵อภิชาติ จำรัสฤทธิวงศ์และเทพี พันธุมเมธา, ปัญหาและอุปสรรคของสตรีที่เป็นผู้นำท้องถิ่น : การวิจัยแบบจัดกลุ่มสัมมนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 37.

²⁶ไพรัตน์ เดชะรินทร์, การบริหารการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2524), หน้า 29.

นภากรณ์ หะวานนท์ ได้ศึกษาเรื่องผลการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยมีจุดประสงค์เพื่อทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับผลการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาที่แสดงออกมาทั้งในด้านความคิดและพฤติกรรมของกลุ่มสมรสโดยศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ที่อยู่ในเคหะชุมชนคลองจั่นทั้งหมด 100 ครอบครัว เป็นครอบครัวที่มีภรรยาไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน 50 ครอบครัวและเป็นครอบครัวที่ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้าน 50 ครอบครัว ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยา ทำให้ภรรยาลดการมีส่วนร่วมรับภาระในงานบ้านลง เพราะครอบครัวเหล่านี้ได้รับจ้างคนใช้ สามียังสามารถเข้ามามีส่วนช่วยภรรยามากขึ้นเพื่อให้ชีวิตครอบครัวดำเนินไปได้

2. การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาทำให้สามีและภรรยาเปลี่ยนแปลงความคิดเกี่ยวกับการแบ่งงานหรือการแบ่งบทบาทตามประเพณีไปสู่ความคิดที่ว่าสามีและภรรยาควรมีอำนาจเท่าเทียมกัน

3. การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาจึงทำให้ภรรยาเข้าไปมีส่วนการตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ ของครอบครัวเพิ่มขึ้น

4. การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาทำให้สามีและภรรยาเปลี่ยนแปลงความคิดที่ว่าสามีควรเป็นใหญ่ในครอบครัว ไปสู่ความคิดที่ว่าสามีและภรรยา มีอำนาจเท่าเทียมกัน²⁷

สุวัลลีย์ เปี่ยมปิติ กล่าวว่า ในอดีตที่ผ่านมาความต้องการของสตรีและประเด็นที่เกี่ยวข้อง มักจะถูกมองละเลยจากกระบวนการพัฒนา ผู้กำหนดนโยบายและแผนงานมักจะมองข้ามประเด็นเหล่านี้โดยมิได้ตั้งใจ ทั้งนี้เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องยังไม่ทราบว่า นโยบายพัฒนาและโครงสร้างการพัฒนา บางโครงการมีผลกระทบที่แตกต่างกันและไม่เท่าเทียมกันต่อสตรีและบุรุษ สตรีส่วนมากมักอยู่ในระดับล่างของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ นโยบายและโครงการนั้นมักจะไม่ได้คิดถึงกลุ่มสตรีและเป็นที่น่าสังเกตว่าการมองข้ามความสามารถของสตรี ในการวางแผนพัฒนาเป็นความสูญเสียด้านทรัพยากรอย่างมาก การที่กะเกณฑ์ให้สตรีทำงาน ที่ต้องใช้แรงงานอย่างเดียวและงานที่ให้ผลผลิตนั้น นับว่า ยังไม่ได้ใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่างเต็มที่และเป็นการขัดขวางการพัฒนา²⁸

²⁷นภากรณ์ หะวานนท์, “ผลการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาที่มีต่อการแบ่งงานในครอบครัว”, วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2520, หน้า 52.

²⁸สุวัลลีย์ เปี่ยมปิติ, ภาวะเจริญพันธุ์และชาติพันธุ์ในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2526), หน้า 87.

ภัสสร ติมานนท์ ได้กล่าวถึง โครงการวิจัยผู้นำท้องถิ่นสตรี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการ สัมภาษณ์และการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยสัมภาษณ์ประชาชน จำนวน 1,096 คน จาก 39 หมู่บ้านใน 38 จังหวัดที่มีผู้นำสตรีในระดับต่างๆ กัน ตั้งแต่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จนถึงแพทย์ประจำตำบล เพื่อทราบทัศนคติและการยอมรับของประชาชนเหล่านี้ ต่อการมีผู้นำซึ่ง เป็นสตรีในระดับท้องถิ่นนั้นๆ โดยผู้วิจัย ได้เลือกเอาปัจจัยที่แสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นความ แตกต่างได้ชัดเจน คือ เพศเป็นปัจจัยที่ทดสอบว่าระหว่างชายกับหญิงมีความคิดเห็นหรือการยอมรับ การมีผู้นำสตรีแตกต่างกันมากเพียงใด ปัจจัยประการที่สองคือ ภูมิภาค เป็นปัจจัยควบคุมเพื่อแสดง ความแตกต่างกันในเรื่องดังกล่าวของประชากรในภาคต่าง ๆ ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าผู้นำชายคนก่อนๆ และผู้นำหญิงคนปัจจุบันมีความสามารถพอๆ กัน ในเกือบทุกเรื่องที่จะระบุไว้ในแบบสอบถาม นอกเหนือจากนี้ไม่อาจบ่งแน่ชัดว่า ทัศนคติของ ประชากร ตัวอย่างเหล่านี้เป็นไปในทางบวกหรือทางลบต่อการปฏิบัติราชการและความสามารถ โดยทั่วไปของผู้นำสตรี ทั้งนี้เพราะมีความแตกต่างกันระหว่างความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง ชายและหญิง ซึ่งมีแนวโน้มที่จะนิยมชมชอบผู้นำเพศเดียวกันกับตนนอกจากนี้ในแต่ละภาค ผู้ให้ สัมภาษณ์ก็มีทัศนคติที่แตกต่างกันออกไปค่อนข้างมากรวมทั้งเป็นการยากที่จะประเมินผลการ ปฏิบัติงานของผู้นำสตรีในท้องถิ่นของผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อที่จะ ได้ข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงที่สามารถ นำไปชี้วัดได้ ทั้งนี้เพราะระยะเวลาการเข้ารับตำแหน่งของผู้นำสตรีในระยะที่แตกต่างกันในเกือบ ทุกพื้นที่ที่ทำการสำรวจสำหรับเรื่องการยอมรับเป็นผู้นำของสตรี ในระดับท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่ยังคิดว่าหากจะให้เลือกระหว่างชายและหญิงยังคงมีความนิยมที่จะเลือกชายเป็นกำนัน ส่วนตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านจะเป็นหญิงหรือชายก็ได้ ความมั่นใจของผู้ให้สัมภาษณ์ลดลงไปตามลำดับ เมื่อให้ออกความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ที่จะมีผู้นำสตรีในระดับสูงๆ ขึ้นไปตามลำดับ คือ ตำแหน่งปลัดอำเภอและนายกรัชมุนตรี²⁹

จุไรรัตน์ จันทรธำรง ได้กล่าวถึงบทบาทของสตรีไทยไว้ว่าสตรีไทยมีความสัมพันธ์กับ ระบบครอบครัวและเครือญาติ โดยให้ความสำคัญกับญาติพี่น้องฝ่ายพ่อและญาติพี่น้องฝ่ายแม่เท่าๆ กัน แต่มีความโน้มเอียงไปในทางที่ให้ความสำคัญกับ ฝ่ายหญิงในเรื่องการเลือกที่อยู่อาศัยภายหลัง การแต่งงานและการสืบทอดมรดกบางส่วน การที่คู่สมรสมักไปอยู่กับพ่อแม่และญาติพี่น้องฝ่าย ภรรยา และการสืบทอดที่ดินกับบ้านมักจะให้แก่ลูกสาว ทำให้สตรีไทยเป็นศูนย์กลางของครอบครัว และมีบทบาทสำคัญในครอบครัวมากกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในทางโครงสร้างและ

²⁹ ภัสสร ติมานนท์, การศึกษาทัศนคติและค่านิยมของสตรีไทยเกี่ยวกับการสมรส, (กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2529), หน้า 36.

บทบาทด้านเศรษฐกิจ ถึงแม้ว่าตำแหน่งหัวหน้าครอบครัวและอำนาจในการตัดสินใจที่เป็นทางการ อยู่ที่ผู้ชาย แต่ตำแหน่งและอำนาจดังกล่าวก็ตกทอดจากพ่อตาไปสู่ลูกเขยโดยมีผู้หญิงเป็นสื่อกลาง³⁰

ชัตติยา กรรณสูตร ได้ศึกษาเรื่อง “การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสตรีทั่วประเทศ พ.ศ. 2532 ” และได้สรุปผลการศึกษาไว้ว่า สตรีได้รับการยอมรับว่า มีบทบาทและสถานภาพสูงขึ้น โดยมีความเชื่อมั่นว่าใน 10 ปีข้างหน้าผู้หญิงจะเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือผู้นำในระดับครอบครัวได้ดี เท่าเทียมผู้ชายและการฝึกอบรมลูกสาวในครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่เน้น บทบาทดั้งเดิม เช่น เรื่อง การบ้านการเรือน มารยาทแต่ก็มีการขยายขอบเขตการเน้นออกไป ในเรื่องการพึ่งตนเอง การคบเพื่อนและการเลือกคู่ครอง อันเป็นการสร้างความพร้อมให้กับผู้หญิงที่จะเผชิญต่อการดำรงชีวิตต่อไป³¹

สุธีรา ทอมสันและคณะ กล่าวว่าไว้ว่ารัฐบาลไทยเริ่มให้ตระหนักมากขึ้น ในสถานภาพของสตรี เมื่อองค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ปี พ.ศ.2518 เป็นปีสตรีสากลและระหว่างปี พ.ศ. 2519–2528 เป็นทศวรรษสตรีประเทศไทยเป็นฐานะที่เป็นสมาชิกประเทศหนึ่ง ได้ยอมรับหลักการของปีสตรีสากลและส่งผู้แทนไปร่วมประชุมระดับโลก ที่กรุงเม็กซิโก ผลของการสัมมนานี้ทำให้ความสนใจด้านการพัฒนาสตรีเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็น ได้จากการที่สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้บรรจุแผนพัฒนาสตรีไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) และฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525–2529) ตามลำดับ ณรงค์ มีนะนนท์ กล่าวถึง บทบาทสตรีในชนบทว่าสตรีในชนบทส่วนใหญ่เป็นสตรีในภาคเกษตรกรรมและมีบทบาทสำคัญ ดังนี้

1. บทบาทในการตัดสินใจในการทำการเกษตรกรรม กล่าวคือ การปรับรูปแบบในการทำการเกษตรของครอบครัวมักจะขึ้นอยู่กับ ความคิดเห็นของภรรยาเกือบทั้งหมด สตรีมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการตัดสินใจในทุกอย่างของครอบครัว โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการเกษตรของครอบครัว เช่น เรื่องการเลือกใช้พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ การเลือกใช้น้ำ ยาฆ่าแมลง เป็นต้น

³⁰ จูไรรัตน์ จันทร์ธำรง, บทบาทของสตรีไทย, (กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2529), หน้า 35.

³¹ ชัตติยา กรรณสูตร, “การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสตรีทั่วประเทศ”, วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2532, หน้า 43.

2. บทบาทของการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตโดยทั่วไปสตรีมีความต้องการรับรู้ทางด้านการเพิ่มผลผลิตและเทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพ เท่ากับชาย หากสตรีในชนบทได้รับรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ถูกต้องจะช่วยทำให้การผลิตโดยรวมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. บทบาทในการหารายได้ในครอบครัว รายได้นอกภาคเกษตรมีความสำคัญต่อครอบครัวเกษตรในชนบทไทยมากในระหว่างปี พ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ.2534 รายได้กิจการนอกภาคเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อเทียบกับรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 49 เป็นร้อยละ 59 การประกอบกิจการนอกภาคเกษตรในระดับหมู่บ้าน ได้แก่ การทอผ้า การทอเสื่อ การสานแห การทำผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ การรับจ้าง เป็นต้น

4. บทบาทในการดูแลครอบครัวสตรีในชนบทต้องรับภาระงานบ้านทุกอย่างของครอบครัว จากการศึกษาพบว่า สตรีในชนบทใช้เวลาในการทำงานในไร่นาและในบ้านถึง 75 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยที่งานบ้านได้รับการประเมินค่าทางเศรษฐกิจต่ำและค่านิยมทางสังคมที่ไม่สนับสนุนให้บุรุษทำงานบ้าน จึงยากที่จะทำให้มาช่วยแบ่งเบาภาระงานบ้าน³²

ยุพิน วรสิริอมรและคณะ ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในองค์กรเพื่อช่วยเหลือตนเอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างใน 2 หมู่บ้าน ศึกษาในลักษณะเปรียบเทียบจากผลการศึกษาพบว่า โอกาสเป็นไปได้ในการจัดตั้งองค์กรของสตรีเพื่อช่วยเหลือตนเองนั้นมีมากและปัจจัยที่ผลักดันให้สตรีเข้ามามีบทบาทในองค์กร เพื่อช่วยเหลือตนเองของสตรีมีหลายด้าน เช่น ความเชื่อและค่านิยม ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม³³

วาลี บางประภา ฐิติประเสริฐ ได้ศึกษาถึงสภาพปัญหา การแบ่งงานระหว่างเพศ ความคาดหวังต่อการแบ่งงานระหว่างเพศ ในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยโดยผู้วิจัย ได้ศึกษาการศึกษาจากเอกสาร ใช้แบบสอบถามและการสังเกตการณ์ในหมู่บ้านที่ศึกษาและหมู่บ้านที่ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ชาวบ้านจำนวน 82 คนที่มีอายุ 26-45 ปี จากการวิเคราะห์พบว่าสตรีนอกจากมีบทบาทหลักของผู้ชาย นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการปลูกผัก รับจ้างงานในท้องถิ่นและในเขตเมือง โดยได้รับค่าจ้างเท่ากับผู้ชาย อย่างไรก็ตามในปัจจุบันผู้หญิงจะมีส่วนร่วมในเชิงเศรษฐกิจค่อนข้างมาก แต่มักไม่มีโอกาสได้รับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมในโครงการพัฒนาอาชีพ หลักการอบรมส่วนใหญ่เกี่ยวกับอาชีพเสริมและการมีส่วนร่วมในโครงการสาธารณสุขและ

³² สุรีรา ทอมสันและคณะ, แนวคิด : บทบาทของสตรีไทยในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย, 2531), หน้า 45.

³³ ยุพิน วรสิริอมรและคณะ, บทบาทของผู้หญิงในองค์กรเพื่อช่วยเหลือตนเอง, (ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2533), หน้า 61.

โภชนาการ สภาพการแบ่งงานระหว่างชายและหญิง มีความยืดหยุ่นในงานพอสมควร ทักษะคิดหรือ คำนิยมในการแบ่งงานระหว่างเพศไม่เปลี่ยนแปลง มีความช่วยเหลือกัน ในระหว่างสมาชิกใน ครอบครัว ทั้งในงานบ้านและงานในไร่ ผู้หญิงส่วนมากจะทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชายและมี ส่วนร่วมในปัจจัยทางเศรษฐกิจแต่ยังไม่สามารถเท่าเทียมชายในฐานะทางสังคมโดยทั่วไป ยังถือว่า ผู้ชายเป็นผู้นำในครอบครัว ปัจจัยที่มีส่วนกำหนดสถานภาพสตรีได้แก่ วัฒนธรรม ศาสนา ประเพณี ปัจจัยที่มีส่วนต่อการแบ่งงานระหว่างเพศ ได้แก่ สถานภาพ การสมรส วัย ลักษณะและขนาดของ ครอบครัว ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ บทบาทการผลิต รูปแบบการผลิต ชนชั้นของผู้หญิง จำนวน แรงงานในครอบครัว³⁴

พรพิไล ถมั่งรักษ์สัตว์ ได้กล่าวถึง แนวโน้มของสังคมไทยในปัจจุบันที่พยายามจะยกระดับ สถานะของสตรีให้เท่าเทียมบุรุษและให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งขึ้น ไปของชาติ เพื่อขจัดความ อุดีธรรมต่างๆ ของสตรีได้สั่งสมมานานแล้วตั้งแต่สมัยโบราณถึงแม้จะเป็นการยากที่จะ เปลี่ยนแปลงความคิดดังกล่าว พร้อมทั้งได้เสนอแนวทางแก้ไข โดยการพยายามชี้ที่มาของการหล่อ หลอมแนวความคิดเห็นเพื่อให้เลิกยึดติดกับค่านิยมเดิมเสนอข้อโต้แย้งแนวคิดเดิมเพื่อชี้ให้เห็นทาง ที่ควรจะเป็นเพื่อความยุติธรรมสำหรับสตรียุคใหม่³⁵

ลำปาง แม่่นมาตย์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทในการหารายได้ของสตรีกรณีศึกษาอาชีพของ แม่ค้าขายสินค้าทางการเกษตรในตลาดสด เขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 5 คน จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันให้สตรี ต้องออกมาเป็นแม่ค้า คือ มีที่ทำกินน้อยอยู่ใน ชุมชนที่อยู่ไม่ไกลจากตลาด ชุมชนนั้นสินค้าทางการเกษตร ผู้ที่เป็นแม่ค้าทำให้เกิดผลกระทบคือ การดูแลบ้านและการเลี้ยงดูบุตร สามีเป็นผู้นำหน้าที่แทน ด้านรายได้ทำให้รายได้เพิ่มขึ้น มีเงินเก็บ ออม ภาวะหนี้สินลดลง³⁶

³⁴ วาณี บางประภา ชาติประเสริฐ, การแบ่งงานระหว่างเพศและการพัฒนาสตรีชนบท : กรณีศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย, (กรุงเทพมหานคร : โครงการสตรีชนบทกลุ่ม ประสานงานศาสนาเพื่อสังคม, 2533), หน้า 63.

³⁵ พรพิไล ถมั่งรักษ์สัตว์, ปรัชญาผู้หญิง, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 43.

³⁶ ลำปาง แม่่นมาตย์, บทบาทในการหารายได้ของสตรี : กรณีศึกษาอาชีพแม่ค้าด้านเกษตร ในตลาดสด เขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, (ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2535), หน้า 30.

กอบกุล อิงคุณานนท์ จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่องสตรีกับอำนาจที่แปรเปลี่ยนได้กล่าวในช่วงหนึ่งว่า ในสังคมโลกถ้าจะมองย้อนอดีตมาจนถึงปัจจุบันคงต้องยอมรับกันว่าสตรีนั้นมีศักยภาพไม่แพ้บุรุษแต่มีชื่อเสียงไม่ได้รับการยกย่องเท่าบุรุษเพราะความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศทั้งสองยังคงมีอยู่ไม่ว่าในทางรูปธรรมหรือนามธรรม โดยเฉพาะแอบแฝงอยู่ในจิตใต้สำนึกของทัศนคติคนทั่วไปทั้งสองเพศ³⁷

จินดารัตน์ พจนปรีชา ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทในการพัฒนาสตรีของคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน (กพสม.) อำเภอห้วยไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้านมีบทบาทในการพัฒนาสตรีอยู่ในระดับปานกลาง สถานภาพส่วนบุคคลที่มีผลทำให้บทบาทในการพัฒนาสตรีแตกต่างกัน ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่นและการได้ข่าวสารและความรู้ ส่วนสถานภาพด้านอายุ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและการเป็นสมาชิกของกลุ่มไม่มีผลทำให้บทบาทในการพัฒนาสตรีของคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน แตกต่างกัน ส่วนปัญหาในการพัฒนาสตรีด้านคุณลักษณะส่วนตัวเช่น สตรีไม่มีอาชีพ สตรีสุขภาพไม่ดี มีงานบ้านมากจนไม่มีเวลาอบรม ปัญหาด้านชีวิตและครอบครัว เช่น มีภาระในการส่งบุตรเรียนหนังสือ มีฐานะยากจน ฝนตกน้ำท่วมในนา ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น สตรีทำงานส่วนตัวไม่ค่อยช่วยงานสังคม ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคม ไม่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ส่วนข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาด้านคุณลักษณะส่วนตัวควรให้มีการรักษาพยาบาลฟรี ข้อเสนอแนะด้านชีวิตและครอบครัว เช่น ควรสนับสนุนการลงทุนของสตรี ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น ปลูกจิตสำนึกของสตรีให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมควรปลูกฝังเรื่องการช่วยเหลือสังคมตั้งแต่วัยเด็กควรประชาสัมพันธ์ให้สตรีรับรู้เหตุการณ์ในสังคม³⁸

สรุปจากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีดังกล่าวทั้งหมด แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของบทบาทสตรีทั้งในอดีตและปัจจุบันในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งคาดว่าจะเกิดประโยชน์ต่อการวิจัยจึงได้นำมาเป็นแนวคิดในการศึกษาบทบาทของผู้นำสตรี ในครั้งนี้

³⁷ กอบกุล อิงคุณานนท์, ผู้หญิงกับอำนาจที่แปรเปลี่ยน, (กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2537), หน้า 103.

³⁸ จินดารัตน์ พจนปรีชา, "บทบาทในการพัฒนาสตรีของคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน อำเภอบางไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช", ปรินญาณิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา), 2523, หน้า 40.

2.3 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การรวมกลุ่มของชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน โดยการจัดการและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่ดีและยั่งยืน

2.3.1 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลยั่งยืน จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ ทั้งที่เป็นทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจและทุนการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีมากขึ้นและเชื่อมโยงกันเพื่อประโยชน์ในการพัฒนา ทั้งนี้การเสริมสร้างทุนทางสังคมจะเป็นพื้นฐานหลัก โดยต้องเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพคนให้เป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนและระหว่างชุมชนและเป็นพลังของการพัฒนาประเทศ

ชุมชนเกิดจากการรวมตัวของผู้คนทั้งในชุมชนและในเมือง ในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด ในอาชีพหรือหรือในความสนใจร่วมกันของคนหลายอาชีพจากแหล่งหลายพื้นที่ที่มาร่วมตัวกันดังกล่าวมีทั้งเป็นมูลนิธิ เป็นสหกรณ์ สมาคม หรือรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ได้จดทะเบียนรวมกันเป็นกลุ่มอาชีพ เป็นชมรม มีกติกาหลักการและกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกัน การเสริมสร้างให้ชุมชนมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งมาร่วมคิดร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติ มีกระบวนการเรียนรู้และการจัดการองค์ความรู้ในรูปแบบที่หลากหลายตาม ภูมิสังคม ที่เหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตบนรากฐาน ทรัพยากร ภูมิปัญญาและวิถีวัฒนธรรมชุมชน ด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรักความอาทร มีความสามัคคี เสียสละมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองและผู้อื่น จึงเป็นการอัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชนเพื่อมุ่งมั่น ไปสู่ความสุขที่อาจเกิดจาก ความสมดุล ความพอประมาณอย่างมีเหตุผลและมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้ชุมชนสามารถบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างมีคุณภาพสอดคล้องเชื่อมโยงกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน เพิ่มพูนความสัมพันธ์อันใกล้ชิดทางสังคมระหว่างผู้คนที่ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ทั้งนี้ การรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งของคนในชุมชนนอกจากจะสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ยากและสลับซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความยากจนที่มีความเป็นองค์รวมเกี่ยวพันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการ

ปกครอง ซึ่งต้องอาศัยชุมชนที่เข้มแข็งเป็นเสาหลักในการร่วมมือ ร่วมใจดำเนินการให้หลุดพ้นจากความยากจนตลอดไปแล้ว ยังช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาอนาคตของชุมชนได้อีกด้วย”

1) วัตถุประสงค์

(1) เสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ด้วยกระบวนการเรียนรู้และจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ พัฒนาเป็นแผนพัฒนาชุมชนเพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนบนฐานของการพึ่งตนเองและการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในท้องถิ่น

(2) พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและคุณภาพชีวิตบนรากฐานความเข้มแข็งของชุมชนและการใช้ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีคุณภาพเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันลดรายจ่าย สร้างรายได้และการแก้ปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ

(3) เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับระบบนิเวศได้อย่างเกื้อกูลสามารถอนุรักษ์ ฟื้นฟูเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนนำไปสู่สังคมที่น่าอยู่สงบสุขและสมานฉันท์

2) เป้าหมาย

เป้าหมายเชิงคุณภาพให้ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข มีกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดสวัสดิการชุมชนมีความมั่นคงด้านอาหาร มีคุณภาพในการดำรงชีวิตภายใต้ศักยภาพของฐานทรัพยากรและวิถีวัฒนธรรมที่ดีงามในชุมชน มีการบริหารจัดการที่ดี มีความสามารถในการพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในบริบทสังคมไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และนำไปสู่การลดปัญหาความยากจน

เป้าหมายเชิงปริมาณให้ทุกชุมชนมีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแผนชุมชนไปประกอบการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาท้องถิ่นรวมทั้งขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนที่ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจ

3) แนวทางการพัฒนา

(1) การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็งด้วยการส่งเสริมการรวมตัวเรียนรู้ ร่วมคิดร่วมทดลองปฏิบัติจริงรวมทั้งการเสริมหนุนกลุ่มที่มีการรวมตัวอยู่แล้วให้เข้มแข็ง เน้นศักยภาพความพร้อมของชุมชนค้ำประกันถึงความพอประมาณและความพออยู่พอกินเป็นลำดับแรก ก่อนที่จะเชื่อมต่อกับชุมชนและสังคมภายนอก มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอนมีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดย

³⁹เปรมงณี เร่งสมบูรณ์สุข, “บทบาทผู้นำสตรีต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า 113-116.

1.1 การส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชนในรูปแบบที่หลากหลายที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งในเชิงพื้นที่หรือประเด็นความสนใจ และเสริมหนุนชุมชนที่มีการรวมตัวเป็นกลุ่มต่างๆอยู่แล้วไม่ให้มีขีดความสามารถในการพัฒนามากขึ้น โดยการเปิดพื้นที่สาธารณะในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล สื่อการศึกษา สื่อท้องถิ่นและสื่อระดับชาติ รวมถึงการปรับปรุงกลไกทางกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและมาตรการ การเงิน การคลัง เพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามาร่วมสนับสนุนการสร้างชุมชนเข้มแข็ง

(2) การจัดองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างครบวงจร โดย

2.1 พัฒนารฐานข้อมูลชุมชนให้เป็นระบบและปรับให้ทันสมัยอยู่เสมอทั้งข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลศักยภาพชุมชนในประเด็นต่างๆ อาทิ สถานะของกลุ่มต่างๆ กิจกรรมของชุมชน ทูททางเศรษฐกิจ ทูททางทรัพยากรธรรมชาติ ทูทภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์หรือผู้นำตามธรรมชาติในชุมชน การสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน เป็นต้น โดยจัดทำเป็นแผนที่ชุมชนและกำหนดทางเลือกการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต

2.2 จัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมกำหนดแนวทางและกิจกรรมการพัฒนาของชุมชนที่ยึดหลักการพึ่งตนเองด้วยศักยภาพทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยนำข้อมูลชุมชนมาวิเคราะห์หาปัญหาและสาเหตุ ค้นหาทางออก นำไปทดลองปฏิบัติจริง มีเครือข่ายการศึกษาฐานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการต่อยอดปรับใช้ประโยชน์ โดยใช้แหล่งทุนในชุมชน อาทิ ธนาคารประชาชน สหกรณ์เครดิตยูเนียนและกองทุนต่างๆ ของหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นต้น ทรัพยากรความต้องการของประชาชนให้เป็นแผนชุมชนต่อไป เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์จังหวัดและแผนอื่นๆ ตามความเหมาะสม

2.3 ส่งเสริมให้กลุ่มปราชญ์กลุ่มแกนนำและผู้รู้ถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการเรียนรู้และการจัดการความรู้ในชุมชน โดยเชื่อมโยงความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่จริงควบคู่กับการค้นหาผู้นำตามธรรมชาติรุ่นใหม่ที่เข้มแข็ง มีคุณธรรมจริยธรรม มีความ پاکเพียรและมีจิตสำนึกต่อส่วนร่วมให้เป็นพลังขับเคลื่อนและขยายผลกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนในวงกว้างและระยะยาว

2.4 สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการทำวิจัยเพื่อสร้างความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับความหลากหลายของทุนชุมชน ควบคู่กับการฟื้นฟูความรู้พื้นบ้าน โดยสนับสนุนบทบาทนักวิจัยท้องถิ่นร่วมกันกับนักวิจัยของสถาบันการศึกษาในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เช่น การทำเกษตรแบบ

ผสมผสานและการทำหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น โดยรวบรวมความรู้ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเผยแพร่สู่ชุมชนและมีกระบวนการพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์สู่การพึ่งตนเองอาศัยซึ่งกันและกัน

(3) การสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตด้วยการส่งเสริมความมั่นคงของครอบครัว การจัดบริการทางสังคมในชุมชน การปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม การสร้างระบบความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของชุมชนและระหว่างชุมชนอย่างเท่าเทียมด้วยบริบททางศาสนาและวัฒนธรรมชุมชนและการให้ความคุ้มครองสิทธิชุมชน รวมถึงการเฝ้าระวังช่วยเหลือเยียวยาเมื่อชุมชนเผชิญกับภัยพิบัติต่าง ๆ โดย

3.1 เสริมสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคง มีสัมพันธ์ภาพที่ดีมีความเข้มแข็งทางคุณธรรม จริยธรรมครอบครัวโดยจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องใช้สื่อชุมชนและสื่อสารณะให้ข้อมูลข่าวสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เช่น ความรู้ด้านโภชนาการ คำปรึกษาการใช้ชีวิตสมรสและการเป็นพ่อแม่ที่ดี วิธีการเข้ารับบริการจากรัฐ ราคาผลิตภัณฑ์ การเกษตรช่องทางการตลาด ฯลฯ รวมถึงการสร้างค่านิยมครอบครัวอบอุ่นผ่านบทบาทชายหญิง การจัดกิจกรรมเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถานศึกษาและสถาบันทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ

3.2 เสริมสร้างโอกาสและสภาพแวดล้อมในชุมชนให้เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในระบบและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์สาริตของหน่วยงานรัฐ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน ฯลฯ รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้ชุมชนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกอย่างสม่ำเสมอด้วยสารและเครื่องมือที่หลากหลายในราคาถูก เช่น การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม รายการวิทยุ โทรทัศน์ที่สร้างสรรค์ อินเทอร์เน็ตประจำชุมชน สื่อสิ่งพิมพ์ ฯลฯ

3.3 เสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนทั้งการสร้างหลักประกันชีวิต สวัสดิการสังคม ความมั่นคงด้านอาหาร ความมั่นคงด้านสุขภาพและที่อยู่อาศัย การคุ้มครองผู้บริโภคและความมั่นคงในสิทธิมนุษยชน โดย

3.3.1 สนับสนุนการระดมทุนในชุมชนเพื่อการออมทรัพย์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ สหกรณ์ทรัพย์ การออมวันละบาท ฯลฯ เพื่อเป็นแหล่งทุนในการพัฒนาอาชีพและจัดสวัสดิการขั้นต้นของชุมชนควบคู่กับการสร้างวิจัยในการใช้จ่าย รวมไปถึงการส่งเสริมให้มีการออมสินทรัพย์อื่นๆ ของคนในชุมชน เพื่อช่วยลดรายจ่าย เพื่อรายได้ในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต เช่น การออมความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ ป่า พืชผัก ผลไม้และสัตว์ เป็นต้น

3.3.2 สร้างประชาคมสุขภาพของชุมชนเพื่อใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยการทำเกษตรผสมผสานให้มีกินตลอดปี การใช้สมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นทดแทนการใช้สารเคมีและเพื่อ

ความปลอดภัยของอาหารควบคู่กับการเสริมสร้างให้ชุมชนมีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพและเฝ้าระวังสุขภาพและเฝ้าระวังสุขภาพของชุมชนทั้งโรคอุบัติใหม่โรคระบาดซ้ำ การมีสุขอนามัยที่ดีและสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ปลอดภัย

3.3.3 เตรียมความพร้อมและยกระดับการพัฒนาคุณภาพบริการให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดบริการทางสังคมขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนแต่ละช่วงและวิถีชีวิตในชุมชน เช่น การจัดบริการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน การดูแลสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชน การให้ความช่วยเหลือเด็กสตรี คนพิการ ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ เป็นต้น รวมทั้งการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาชุมชนน่าอยู่แบบองค์รวมที่มุ่งสู่สะอาด สงบ สะดวก ปลอดภัย และความมีระเบียบวินัย

3.3.4 พัฒนาศักยภาพของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกในการจัดการความเสี่ยงภัยของชุมชน เช่น ผลกระทบของการเปิดการค้าเสรีหรือการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐ อาชญากรรมข้ามชาติ ที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายคนโดยเสรี โดยเฉพาะประเด็นการค้ามนุษย์ ยาเสพติดและการฟอกเงิน ฯลฯ รวมไปถึงการเฝ้าระวังความเสี่ยงจากภัยพิบัติจากธรรมชาติ ความเสี่ยงจากราคาผลิตภัณฑ์การเกษตร ความเสี่ยงจากโรคอุบัติใหม่และโรคระบาดซ้ำโดยมีระบบการให้ความช่วยเหลืออย่างครบวงจรและมีประสิทธิภาพ

3.3.5 เชื่อมโยงบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชุมชน สถาบัน ทางศาสนาและสถานศึกษาในการสืบสานวัฒนธรรมจารีตประเพณีที่ดีงามของชุมชน การฟื้นฟูค่านิยมการทำงานร่วมกัน เช่น ประเพณีลงแขก สืบชะตาค่าน้ำ เป็นต้น การปฏิบัติตามหลักธรรมและการทำนุบำรุงศาสนา การช่วยเหลือเกื้อกูลกันฉันท์เครือญาติโดยเฉพาะคนยากจน การเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน รวมทั้งการสร้างความรู้เข้าใจและเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชนต่างชาติพันธุ์ รมรณรงค์สร้างจิตสำนึกเสริมสุขภาพและเฝ้าระวังสุขภาพและเฝ้าระวังสุขภาพของชุมชนทั้งโรคอุบัติใหม่โรคระบาดซ้ำ การมีสุขอนามัยที่ดีและสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ปลอดภัยให้คนในชุมชนเป็นพลเมืองดีมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ รักและภาคภูมิใจในบ้านเกิดรวมทั้งสนับสนุนการเป็นอาสาสมัครชุมชน

(4) การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุลเน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ที่มีการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทสตรีในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน โดย

4.1 สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มรูปแบบต่างๆ เช่น สหกรณ์กลุ่มย่อยสิทธิธรรมชาติ กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ ฯลฯ พัฒนาระบบเครือข่ายเพื่อดำเนินกิจกรรมการเกษตรหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่หลากหลายมีการแปรรูปและการผลิตบนฐานทรัพยากรในชุมชนให้เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคภายในชุมชน โดยมีข้อตกลงและผลประโยชน์ที่ยอมรับร่วมกันอย่างเป็นธรรม

4.2 การรณรงค์และส่งเสริมภาคการผลิตและบริการในการเคลื่อนย้ายเครื่องจักรหรือกิจกรรมบางส่วน ไปสร้างอาชีพและการจ้างงานในท้องถิ่นและพื้นที่ห่างไกล เพื่อลดการเคลื่อนย้ายแรงงานสู่เมืองหลวงและเมืองใหญ่ ทำให้ครอบครัวอบอุ่นอยู่พร้อมหน้าทุกวัย มีการสืบสารวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นและมีแกนนำ/ผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยจะคำนึงถึงผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนควบคู่ไปด้วย

4.3 ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภาครัฐหรือรัฐวิสาหกิจบนหลักของความโปร่งใส ใช้ฐานทรัพยากรในพื้นที่ อาทิ การสร้างโรงงานไบโอดีเซล เกษตรอินทรีย์ หัตถกรรม บริการสุขภาพและสปา ท่องเที่ยวเชิงนิเวศและลองสเตย์ เป็นต้น และเชื่อมโยงการค้าการลงทุนระหว่างเศรษฐกิจชุมชนกับวิสาหกิจขนาดกลางและหรือวิสาหกิจขนาดใหญ่ สร้างเครือข่ายความร่วมมือเชิงธุรกิจตลอดทั้งห่วงโซ่การผลิตโดยทบทวนกฎ ระเบียบ และกฎหมายให้เอื้อต่อการร่วมทุนและการให้มีระบบการบริหารจัดการที่ดี

4.4 สนับสนุนการนำภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการที่มีโอกาสทางการตลาดสูง เช่น อาหารสุขภาพ หัตถกรรม บริการสุขภาพ บริการการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยรักษาคุณค่าเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างเข้มแข็งเมื่อนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นไปต่อยอดขายผลในเชิงพาณิชย์

4.5 พัฒนาระบบการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนควบคู่กับการสร้างผู้ประกอบการใหม่ด้วยการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการ การตลาด องค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นพัฒนามาตรฐานสินค้า การสร้างตราสินค้า การจัดการเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา และการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพของกลุ่มต่างๆ รวมทั้งคนพิการที่สอดคล้องกับความหลากหลายของอาชีพในชุมชนเพื่อลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ

(5) การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน ด้วยการส่งเสริมสิทธิชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสงวน อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาใช้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดย

5.1 สร้างความตระหนักของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อชีวิต รวมทั้งกระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นให้ชุมชนที่มี

ศักยภาพเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 สนับสนุนกลไกชุมชนและเครือข่ายในการจัดการและปกป้อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับการผลิตเพื่อการยังชีพของชุมชนอย่างเป็นธรรมชาติ การใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นเพื่อความมั่นคงด้านอาหารและเป็นสมุนไพรเพื่อรักษาโรค โดยไม่ส่งผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติ การบริหารจัดการป่า ชุมชนเป็นแหล่งอาหาร การจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง การบริหารจัดการคูน้ำอย่างบูรณาการ การจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมือง เช่น ขยะ น้ำเสีย เป็นต้น ตลอดจนโอกาสให้ได้รับการชดเชย หากเกิดการทำลายทรัพยากรของชุมชน โดยกิจการอื่นนอกเหนือชุมชน

5.3 เสริมสร้างขีดความสามารถและองค์ความรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นภาคีหลักในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและ จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนและภาคีหลักในการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าชายเลน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น เป็นต้น โดยมีการใช้และแบ่งปันผลประโยชน์ ร่วมกันอย่างยุติธรรม

2.3.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน

ประเวศ วะสี ให้แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อความเข้มแข็งว่า ความเข้มแข็งของ ชุมชนเป็นเรื่องของเศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจชุมชน อีกทั้งเป็นเรื่องของ สังคม วัฒนธรรม ประชาธิปไตย สิ่งแวดล้อม การศึกษาจิตใจ ศิลธรรมและสุขภาพอนามัย นั้น หมายถึง วิธีชีวิตของคนในชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้เป็นชุมชน สังคมที่มีการจัดระบบเพื่อให้ ประชาชนสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนเอง (Self – Fulfillment) ด้วยวิธีการ ช่วยเหลือตนเองด้วยการร่วมมือกับคนอื่นที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกันจนเกิดความเข้มแข็งในชุมชน นอกจากนี้ ประเวศ วะสี ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจแห่งการพึ่งตนเองและความเข้มแข็งของฐานล่างเป็น เศรษฐกิจแบบบูรณาการ คือ มีการเชื่อมโยงระหว่าง เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการเมืองพร้อมกันไปในตัววัฒนธรรมพร้อมๆ กับความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจการพัฒนาจิตใจ สิ่งเหล่านี้ทำได้ไม่ยาก ขอให้เปิดใจและปรับวิถีคิดใหม่เท่านั้นและได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์เพื่อความ เข้มแข็งทางเศรษฐกิจและศีลธรรมว่า เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจชุมชนเป็น

เรื่องเดียวกันและไม่ใช่เป็นเรื่องเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวแต่เป็นเรื่องของสังคม วัฒนธรรม ประชาธิปไตย สิ่งแวดล้อม การศึกษา จิตใจ ศีลธรรมและสุขภาพอนามัยพร้อมกันไปด้วย⁴⁰

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนว่าความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ของเมืองหรือชนบทรวมตัวกันเป็น “องค์กรชุมชน” โดยมีการเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหา ร่วมกันของคนในชุมชนแล้วเกิดการเปลี่ยนแปลง มีผลกระทบต่อชุมชนในทางที่ดีขึ้น ความเข้มแข็งของชุมชนจะมีมากขึ้นเพียงใด ขึ้นอยู่กับชุมชนนั้นมีองค์กร ชุมชนที่เข้มแข็งเพียงใด ทั้งนี้องค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็ง จะต้องมีการเตรียมคนและชุมชนด้วยการเสริมสร้างให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานรองรับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาทุกด้านและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของแต่ละชุมชนจะอาศัยอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้ เงื่อนไขและกระบวนการนำไปสู่ความเข้มแข็งในแต่ละชุมชนก็มีความแตกต่างกันไป⁴¹

เปรมฤทธิ เร่งสมบุญสุข ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน ไว้ในบทบาทผู้นำ ดังนี้

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง ดังนี้

- 1) การพัฒนาจะต้องเป็นกลุ่ม (Collective) ชาวบ้านจะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นหมู่บ้าน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่
- 2) ต้องมีจิตสำนึกมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual Aid) พื้นฐานก็คือการพึ่งตนเอง ขึ้นอยู่กับจิตใจความสมัครใจที่จะทำอย่างนั้นของผู้คน
- 3) จิตสำนึกจะต้องผลิตซ้ำขึ้นมาอีกได้ คือต้องให้มันสร้างขึ้นมาใหม่ให้แจ่มชัดต่อเนื่อง
- 4) ต้องมีการรวมตัวกันในรูปแบบสหพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ในหน่วยย่อยคือในหมู่บ้าน
- 5) การประสานวัฒนธรรมส่งเสริมให้ชาวบ้านประสานวัฒนธรรมของตัวเองหรือกิจกรรมของตัวกับคนอื่น ๆ ในสังคมด้วย

⁴⁰ประเวศ วะสี, ภาวะผู้นำ : ความเป็นไปในสังคมไทยและวิถีแก้ไข, (กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, 2536), หน้า 56.

⁴¹สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544), หน้า 44.

6) ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับสถานะแวดล้อมธรรมชาติ⁴²

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ สรุปเกี่ยวกับการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบทไว้ว่าเศรษฐกิจในชุมชนในชนบทเป็นฐานรองรับ ระบบเศรษฐกิจแห่งประเทศไทย เป็นแกนที่ค้ำจุนสังคมวัฒนธรรม และเป็นพลังที่เสริมสร้างความมั่นคงและเอกราชของชาติไทยในการพัฒนาประเทศจะถือว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ย่อมขึ้นอยู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจในชนบทเป็นสำคัญ ความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจชนบทได้พบว่า ชนบทขาดปัจจัยที่สำคัญบางประการซึ่งทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปได้หรือเป็นไปได้ยาก กล่าวคือ ขาดเทคโนโลยีในการผลิตขาดเงินทุนหมุนเวียนขาดข้อมูลในด้านการตลาดและขาดตลาดที่แน่นอนในการจำหน่ายผลิตผล⁴³

ไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม เสนอแนวความคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไว้อย่างน่าสนใจว่าการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นเศรษฐกิจที่มีความสำคัญยิ่ง จึงควรส่งเสริมการสร้างเสริมเข้มแข็งในระบบเศรษฐกิจของชุมชนและสนับสนุนการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายระหว่างองค์กรท้องถิ่นด้วยกัน ได้แก่ องค์กรเชิง องค์กรเชิงทุนของชุมชน องค์กรเชิงกลุ่มอาชีพชุมชน ทั้งในระดับแนวราบ คือ ท้องถิ่นและระดับแนวตั้งคือระดับภาคและระดับประเทศให้สามารถมีส่วนร่วมในการสร้างกิจกรรมทางธุรกิจให้มีความมั่นคงแข็งแรงสามารถสร้างเกราะคุ้มภัยผลกระทบกระเทือนจากเศรษฐกิจมหภาคหรือเศรษฐกิจโลก⁴⁴

พรประภา ถินธนูวา ศึกษาการศึกษาพึ่งตนเองของชุมชน โดยแนววัฒนธรรมชุมชนเพื่อการปฏิบัติงานสังคมด้านสงเคราะห์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า หมู่บ้านที่มีการพึ่งตนเองได้ตามจารีตประเพณี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้ง 3 ระบบ ได้แก่ ระบบการผลิตแบบยังชีพเพื่อการบริโภค ซึ่งพบว่าส่วนมากสามารถผลิตปัจจัย ในการดำรงชีวิตของตนเองได้เกือบทั้งหมดแม้จะมีระบบการผลิตเพื่อขายด้วยระบบจะอยู่ร่วมสัมพันธ์กันในชุมชน ซึ่งพบว่าชุมชนที่มีสถาบันครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานในการสนองตอบและให้การอบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวได้อย่างสมบูรณ์และมี

⁴²เปรมงณี เร่งสมบูรณ์สุข, “บทบาทผู้นำสตรีต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแก้ว, หน้า 57.

⁴³วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, “กรอบความคิดในการฟื้นฟูสมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ชนบทไทย”, จดสารการพัฒนา, (มิถุนายน 2531) : 51-52.

⁴⁴ไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, อ่างแก้ว, หน้า 45.

ระบบเครือข่ายในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ระบบคุณค่าศาสนาและความเชื่อ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมชุมชน⁴⁵

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คือ การให้โอกาสแก่ชุมชนได้แสดงความเข้มแข็งของชุมชน คือ การให้โอกาสแก่ชุมชนได้แสดงความเข้มแข็งออกมา โดยการให้ชุมชนตัดสินใจแก้ไขปัญหาและจัดการพัฒนาด้วยพลังของคนในชุมชนเองชุมชนเข้มแข็งเมื่อคนรวมพลังตัดสินใจแก้ไขปัญหาและจัดการพัฒนา⁴⁶

สรุปจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของความเข้มแข็งของชุมชน ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นแนวคิดในการศึกษาว่าความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากบทบาทสตรี มีการดำเนินการอย่างไรจึงไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งดังกล่าว

2.3.3 บทบาทผู้นำสตรีในการสร้างความเข้มแข็ง

คนในสังคมมีการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของการเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์มีเจตคติที่เอื้อต่อการส่งเสริมบทบาทของหญิงและชายในการร่วมพัฒนาประเทศ ทั้งหญิงและชายได้รับความเป็นธรรม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสตรีได้รับ โอกาสในการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มพลังในตนเองมีส่วนร่วมทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง การบริหารและการปกครองอย่างเต็มที่และเต็มศักยภาพ

บทบาทภาคีการพัฒนาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ภาคประชาสังคมได้กำหนดบทบาทของสตรีด้านสังคม สถาบันครอบครัว การสื่อสารมวลชน ดังนี้คือ

1. เสริมสร้างภาคีการพัฒนาและร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ในการเสริมสร้างเจตคติด้านศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ
3. บทบาทในการจัดการองค์ความรู้และถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย

⁴⁵พรประภา สินธุนาวา, “การศึกษาการพึ่งตนเองโดยแนววัฒนธรรมชุมชนเพื่อการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2533, หน้า 83.

⁴⁶กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, ระบบและวิธีการทำงานของกรมพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาชุมชน, 2535), หน้า 34.

4. มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย รวมทั้งศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์
5. ผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดี
6. ตรวจสอบเฝ้าระวังและส่งสัญญาณเตือนภัยในการป้องกันและคุ้มครองสตรีจากการถูกรังแก การล่วงละเมิดทางเพศและการเลือกปฏิบัติและร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหาเพศคดี อาชญากรรมต่าง ๆ
7. เผยแพร่การนำเสนอสื่อสร้างสรรค์และต่อต้านสื่อที่นำเสนออคติทางเพศ มุ่งแสวงหาประโยชน์ต่อเรือนร่างสตรี
8. นำเสนอและเชิดชูบุคคลและองค์กรที่ควรได้รับการยกย่องและสร้างกระแสการลงโทษทางสังคมแก่บุคคลองค์กรที่กระทำรุนแรงและละเมิดมนุษยชนของสตรี
9. ปลูกฝังและเสริมสร้างเจตคติให้โอกาสสตรีมีส่วนร่วมทั้งในครอบครัวและในสังคม ส่งเสริมการให้ความเคารพต่อศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน
10. ให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตแก่หญิงและชายก่อนสมรสและคู่สมรส โดยเฉพาะวัยรุ่น ในประเด็นบทบาทหญิงชายในสถาบันครอบครัวเพื่อความเป็นครอบครัวแห่งความผาสุก
11. เพิ่มศักยภาพและโอกาสให้ผู้ชายสามารถช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ด้านงานบ้าน การอบรมเลี้ยงดูบุตรและการดูแลครอบครัว
12. ให้ความรู้เพิ่มทักษะแก่บิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง⁴⁷

สรุป จากการศึกษาบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง เห็นได้ว่า การที่สตรีเข้ามามีบทบาทในฐานะผู้นำทางการเมือง การปกครอง เป็นเรื่องที่ได้รับการสนับสนุน การยอมรับ การมีศรัทธาจากประชาชน ที่กล่าวได้เช่นนี้เพราะได้มีผู้นำสตรีทางการเมืองการปกครองในหลายระดับ สตรีที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้นำทางด้านสังคมในเขตตำบลศรีสองรัก ถือได้ว่าเป็นผู้นำชุมชนที่ประสบความสำเร็จในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน กลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชนนั้นๆ ดังนั้นจากการที่ได้วิจัย ให้ความสำคัญบทบาทผู้นำสตรีต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลศรีสองรัก ผู้วิจัยได้ประมวลและนำเสนอประเด็นดังนี้

1) บทบาทด้านสังคม

⁴⁷สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, แผนพัฒนาสตรี ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554), (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550), หน้า 33-35.

(1) สตรีผู้นำท้องถิ่น

บทบาทหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ปัจจุบันที่การพัฒนาจากส่วนกลางมุ่งสู่ท้องถิ่น โดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาองค์การส่วนตำบลศรีสองรัก จึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการพัฒนาโดยมีการจัดสรรงบประมาณร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน เช่น สถานีอนามัย สถานศึกษา ฯลฯ มีการบริหารงานโดยให้ประชาชนคัดเลือกนายกององค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารตำบลขึ้นมา องค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรักได้ก่อตั้งเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2538 โดยกระทรวงมหาดไทย มีฐานะเป็นนิติบุคคล แบ่งการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดี จะทำให้บทบาทที่กระทำไปประสบความสำเร็จหรือเป็นไปในแนวทางที่ดี ผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงคุณลักษณะที่สะท้อนให้เห็นบทบาทที่ได้กระทำของผู้นำชุมชนตำบลศรีสองรัก

1.1 เป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ เช่น เมื่อมีการจัดงานเทศกาล จะมีชาวบ้านมาร่วมเป็นจำนวนมากโดยไม่ต้องร้องหรือชักชวนเป็นความเต็มใจของชาวบ้าน นอกจากนี้ชาวบ้านจะมาปรึกษาและขอคำแนะนำและก็ไปให้กำลังใจและร่วมกิจกรรมเป็นประจำเสมอเป็นเพราะได้สร้างศรัทธาโดยการเป็นประธานและเจ้าภาพในงานต่าง ๆ เสมอ

1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต เช่น การบริหารโครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก จะมีความโปร่งใสรับฟังปัญหาของประชาชนในพื้นที่และที่สำคัญยิ่งคือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก สามารถที่จะตรวจสอบทุกๆ โครงการที่ทำได้ตลอดเวลา

1.3 เป็นผู้มีความสนใจ รักท้องถิ่น อุทิศเวลา มุมานะทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญในทุก ๆ ด้าน อีกทั้งส่งเสริมการจัดกิจกรรม ติดตามการพัฒนาดังๆ เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนา เช่น สนใจการพัฒนากลุ่มอาชีพต่างๆ ในตำบลศรีสองรัก ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มทำน้ายาเอนกประสงค์ กลุ่มจักรสานไม้กวาด กลุ่มน้ำพริกเผาเห็ดหอม กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ กลุ่มหมอนประดับและของชำร่วย กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มเลี้ยงปลากระชัง

1.4 เป็นผู้มีความเมตตากรุณาต่อผู้ที่อยู่ในฐานะที่ต่ำกว่า โดยให้ความช่วยเหลือชาวบ้านที่ขาดทุนเป็นที่พึงของชาวบ้านได้ ดังตัวอย่าง เช่น การช่วยเหลือชาวบ้านในงานศพ

1.5 เป็นผู้เสียสละเพื่อส่วนรวมได้นำโครงการต่าง ๆ เข้ามาในท้องถิ่นจะเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์และเวลาให้กับชุมชน ภาระหน้าที่ในครัวเรือนก็ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านที่ดี ลูกๆ ไม่เป็นภาระให้คอยปรนนิบัติ ตลอดจนสามีให้การสนับสนุนการทำงานมาโดยตลอดจนมีผลงานปรากฏออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด

1.6 เป็นผู้มีความประพฤติส่วนตัวไม่เสียหาย การปฏิบัติตนกับชุมชนด้วยกิริยา วาจาเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น การที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องมีการทักท้วงในการประชุม อบรม สัมมนาเสมอ ทำให้ต้องไปพบปะผู้คน

1.7 เป็นผู้มีสุขภาพดีได้มีการส่งเสริมการกีฬาเพื่อความสามัคคี และสุขภาพให้ ชุมชนเสมอ เช่น โครงการแข่งขันกีฬา โครงการแอโรบิก เป็นต้น

1.8 เป็นผู้มีความสามารถในระดับสูง พัฒนาตนเองให้เป็นผู้กว้างไกล ได้รับ ข่าวสารข้อมูลทันเหตุการณ์เสมอ เช่น การเข้าไปศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ที่มหาวิทยาลัยราช ภัฏเลย การอบรมสัมมนาและทัศนศึกษาดูงานที่ต่าง ๆ

1.9 เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม ส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้อยู่ดีกินดี ขจัดความยากจน พัฒนาและสนับสนุนกลุ่มสตรี กลุ่มอาชีพสตรี เป็นต้น

1.10 เป็นผู้มีความสามารถในการชักจูงคนและติดต่อกับประชาชนได้ดี มีศิลปะ ในการพูด การทำงาน พูดจริงทำจริง มุมานะในงานที่ทำสำเร็จตามเป้าหมาย มีความเป็นกันเอง อธิยาศัยดี

1.11 เป็นผู้มีฐานะ ประกอบกับสามีได้ร่วมสร้างฐานะมีหลักทรัพย์ที่มั่นคงใน สายตาของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้มีฐานะที่มั่นคงในสายตาของชาวบ้านเป็นผู้มีฐานะจึงเอื้ออำนวย ต่อการเสียดสละทรัพย์สินช่วยชาวบ้านและร่วมพัฒนาชุมชนได้ดี

1.12 เป็นผู้มีความยุติธรรมเมื่อชุมชนมีข้อพิพาทในฐานะผู้นำชุมชน ได้ให้ ความยุติธรรมทั้งสองฝ่ายไม่ลำเอียงไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

1.13 เป็นผู้มีความอดทน ในระยะแรกมาเป็นผู้นำได้ออดทนต่อความไม่เข้าใจของ คนในชุมชนที่จะร่วมมือกันพัฒนาชุมชน ออดทนต่อการรอคอยผลของการทำงาน ทำงานตรากตรำ ทุกอย่างเพื่อให้ชาวบ้านเห็นผลงานและได้ประโยชน์สูงสุดไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการทำงาน จนกว่าจะประสบความสำเร็จ

1.14 เป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการทำงานไม่หยุดนิ่งในการทำงาน แสวงหา ความไม่รู้เสมอติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการเอกชนเพื่อหางบประมาณมาพัฒนาชุมชน เสมอ ตลอดทั้งคอยติดตามผลงานที่ทำอย่างต่อเนื่อง

1.15 เป็นผู้ที่มิบุคลิกที่เหมาะสมต่อการเป็นผู้นำที่ดี กิริยาท่าทางเข้มแข็ง สง่า เชื้อมั่นในตัวเอง ไม่ก้าวร้าว การแต่งกายดีเหมาะสมเข้ากับชุมชนได้ดี

1.16 เป็นผู้มีความเด็ดขาดในการตัดสินใจ ทนต่อเหตุการณ์ กล้าในการตัดสินใจ ในการปฏิบัติงาน ปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยมากกว่าเผด็จการ ซึ่งชาวบ้านให้การยอมรับ⁴⁸

(2) บทบาทในตำแหน่งหน้าที่ในการดำเนินงานด้านสังคม

2.1 การจัดการแก้ไขการติดยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน

2.2 การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ราษฎร

2.3 การสนับสนุนเมรุฝังศพให้เพียงพอ และปรับปรุงให้ดีขึ้น

2.4 การสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและอุปการณรรู่ว

2.5 การจัดหาเครื่องพ่นหมอกควันและน้ำยาพ่นหมอกควัน

2.6 การสนับสนุนศูนย์กีฬาข่าวสาร สนามกีฬาและสนามเด็กเล่น ประจำหมู่บ้าน ให้กับประชาชน

2.7 การจัดหาตู้โทรศัพท์สาธารณะ

2.8 การดำเนินงานด้าน โครงการพื้นฐาน อาทิ เช่น การมีส่วนร่วมในการเสนอขอ งบประมาณในการสร้างถนนคอนกรีตในหมู่บ้าน การสร้างร่องระบายน้ำ การติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่าง ตามถนนในหมู่บ้าน โรงเรียน ชุมชน วัด

2.9 การดำเนินงานด้านแหล่งน้ำ การมีส่วนร่วมในการเสนอขอของบประมาณใน การพัฒนาหมู่บ้าน อาทิ การขยายเขตประปาหมู่บ้านให้เพียงพอต่อการอุปโภค บริโภค การขยาย คลองส่งน้ำเพื่อให้ทั่วถึงการทำเกษตร การสร้างเขื่อน ทำนบ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ทำการเกษตรตลอดทั้ง ปี การสนับสนุนการบำรุงรักษาน้ำพลังงานแสงอาทิตย์

2.10 การดำเนินงานด้านสาธารณสุข เช่น การให้ข่าวสาร สนับสนุนการให้ วัคซีน สร้างภูมิคุ้มกันและโรคไข้เลือดออกและโรคติดต่ออื่น ๆ การสนับสนุนการจ่ายยารักษาโรค คนและสัตว์ การสนับสนุนเครื่องหมอกควัน การสนับสนุนอุปกรณ์กีฬาเพื่อให้ประชาชน ได้ออก กำลังกาย เป็นต้น

2.11 การดำเนินงานด้านการเมืองการบริการ การจัดฝึกอบรมสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการหมู่บ้าน ให้มีความรู้ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง

2.12 การดำเนินการศึกษาการมีส่วนร่วมในการเสนอของบประมาณของหน่วยงาน อาทิ การสนับสนุนเงินทุน สำหรับโครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียน

⁴⁸เปรมงณี เร่งสมบูรณ์สุข, “บทบาทผู้นำสตรีต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแก้ว, หน้า 89-98.

2.13 การดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น การปลูกป่าชุมชนเพื่อระบบนิเวศน์ต้นน้ำลำธาร การสร้างทำนบกั้นตลิ่งแม่น้ำเลย เป็นต้น

2.14 บทบาทด้านอื่นๆ การสงเคราะห์และช่วยเหลือสตรี ผู้พิการ คนชรา เป็นต้น

2) บทบาทด้านเศรษฐกิจ

ภาวะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญ ในความมั่นคงของครอบครัวและชุมชน ชุมชนใดที่มีความเข้มแข็งมากชุมชนนั้นจะอยู่ดีกินดี มีการตอบสนองความต้องการพื้นฐานอย่างเพียงพอ ทั้งด้านอุปโภคบริโภค ผู้นำมีบทบาทที่สำคัญคือ

1. ส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้มีรายได้เพียงพอโดยการของบสนับสนุนกับหน่วยงานราชการในการให้การอบรมให้คนในชุมชนมีความรู้ในการประกอบอาชีพ เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

2. หารายได้เสริมให้กับกลุ่มอาชีพและคนในชุมชนเพราะอาชีพหลักของชุมชนตำบลศรีสองรักประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยการส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่มกันเพื่อใช้เวลาว่างจากการทำเกษตรกรรมในช่วงที่รอผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและเสริมสร้างการช่วยเหลือเกื้อกูลกันจากการร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ

3. การรวมกลุ่มของสตรีในชุมชน มีการชักจูงให้มีการกลุ่มกัน เพื่อปฏิบัติกิจกรรมของชุมชนเป็นการร่วมกันทำกิจกรรมแบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้กิจกรรมสำเร็จลุ่่วงไปด้วยดี เช่น การรวมกลุ่มการทำดอกไม้ประดิษฐ์ การเพาะเห็ด เป็นต้น

4. การจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ของหมู่บ้าน เช่น กลุ่มสหกรณ์การเกษตร กลุ่มกองทุนหมู่บ้านในการออมเงินของสมาชิกและนำเงินออมในกลุ่มมาใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดผลประโยชน์งอกเงยมากยิ่งขึ้นและเพื่อให้สมาชิกกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุนในการทำเกษตรกรรม การประกอบอาชีพ โดยมีการเก็บดอกเบี้ยต่ำและระยะเวลาในการคืนผลให้กับสมาชิก ซึ่งในกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์จะมีสตรีเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรม

5. การจัดตั้งกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์นั้นเป็นกลุ่มประกันชีวิตของชาวบ้านที่ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของญาติพี่น้องผู้เสียชีวิต ในการจัดงานของผู้ที่ล่วงลับ นอกจากจะมีการร่วมแรงร่วมใจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันแล้วยังมีการบริจาคทานและการเก็บเงินผู้ที่เป็นสมาชิก ซึ่งในแต่ละหมู่บ้านจะเป็นสมาชิกเกือบทั้งหมด โดยถ้ามีคนเสียชีวิตจะมีการเรียกเก็บเงินกับญาติผู้เสียชีวิตและนำเงินไปมอบให้ญาติผู้เสียชีวิต

6. การดำเนินการด้านตลาดมีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนในการจัดตลาด แหล่งเงินทุน งบประมาณ รวมทั้งสถานที่ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชน

7. การฝึกอบรมและพัฒนาารูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ มีการดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการฝึกอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ในการทำผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้มีความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน

8. ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน โดยการนำผลิตภัณฑ์ในชุมชนเข้าร่วมประกวดในงานต่างๆ เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มมีความกระตือรือร้นในการร่วมกลุ่มและมีขวัญและกำลังใจในการทำผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น

การส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชนบทโดยผ่านองค์กรเพื่อช่วยเหลือตนเอง ผลการวิจัย พบว่า การที่ประชาชนจะพึ่งตนเองได้นั้น ต้องมีการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาองค์กรชาวบ้าน ให้มีคุณภาพและปริมาณในลักษณะที่เป็นชาวบ้านดำเนินการเองและปัจจัยที่ทำให้เกิดการพึ่งตนเองคือ การตั้งองค์กรที่ทำกิจกรรมร่วมกันและมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกๆ คนในกลุ่ม กลุ่มต้องมีกิจกรรมหลายๆกิจกรรมมีสมาชิกมากต้องมีการอบรมสมาชิกกลุ่มขนาดเล็กสมาชิกจะสัมพันธ์กันดีตอบสนองตัวสมาชิกได้ดีแต่กลุ่มขนาดใหญ่มีอำนาจการต่อรองสูง มีทุนมาก กลุ่มสตรีตำบลศรีสองรัก ผลการสำรวจพบว่าความสำเร็จของกลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้านตำบลศรีสองรัก สืบเนื่องมาจากแนวความคิดและกระบวนการทำงานที่เป็นเอกภาพสอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น อีกทั้งยังตอบสนองเข้ากันได้ดีกับเศรษฐกิจโดยรวมของชาวบ้าน ด้วยการยึดถือสมาชิกของชุมชนเป็นแกนหลัก องค์กรนี้จึงอยู่ร่วมกันภายใต้ความสัมพันธ์แบบญาติมิตร ซึ่งเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวคนทั้งชุมชนไว้ร่วมกันอย่างมีพลัง

9. หารายได้เสริมชาวตำบลศรีสองรัก ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักในการเกษตรกรรม นอกจากการประกอบอาชีพหลัก เพื่อเป็นการหารายได้ผู้ครอบครัวแล้วเมื่อว่างเว้นจากอาชีพหลัก สตรีชาวตำบลศรีสองรัก มักหารายได้ เช่น พืชผักสวนครัว การเพาะเห็ดฟาง เห็ดหอม การทำดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้กับครอบครัว จากการว่างเว้นจากอาชีพหลัก ทำให้สตรีผู้สูงอายุมีรายได้เสริม

10. การรวมกลุ่มของสตรีในชุมชนตำบลศรีสองรัก มีการรวมกลุ่มกัน เพื่อปฏิบัติกิจกรรมของชุมชนเป็นการร่วมกันทำกิจกรรมแบบช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้กิจกรรมงานต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เช่น การรวมกันด้านงานบุญงานประจำปี การประกอบอาชีพเสริม ชมรมการออกกำลังกายและกลุ่มอาชีพต่างๆ การรวมกลุ่มสตรีตำบลศรีสองรัก สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

3) บทบาทด้านวัฒนธรรม

ปัจจุบันสิทธิสตรีมีความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย ทำให้บทบาทของสตรีในทางพระพุทธศาสนามีความเข้มแข็งขึ้นและทางคณะกรรมการรางวัลดีเด่น ในทางพระพุทธศาสนา

ประกอบด้วยนักวิชาการและนักกิจกรรมระดับรากหญ้า ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีความเห็นว่ สตรีในพระพุทธศาสนา ได้ทำคุณงามความดีและสร้างสรรค์ให้สังคมและ โลกเป็นจำนวนมากแต่ ไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร คณะกรรมการจึงเห็นว่าการมอบรางวัลและเป็นการยกย่องและเป็น การทำให้สังคมหันมาเอาใจใส่ผู้หญิงที่ทำความงามเหล่านี้⁴⁹ โดยบทบาทผู้นำสตรีต่อสถาบันศาสนา ภาษาและวัฒนธรรมมีดังนี้

1. เผยแพร่หลักธรรมคำสอนของศาสนาต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาบทบาทต่าง ๆ ใน การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน
2. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคำสอนของศาสนาต่าง ๆ ให้กับชุมชน
3. ส่งเสริมบทบาทองค์กรศาสนาต่าง ๆ
4. ช่วยสร้างสรรค์และจรรโลงภาษาและวรรณกรรมที่มีสำคัญกับชีวิตและสังคม โดยถ่ายทอดแนวคิดผ่านทางภาษาในบทกวีและวรรณกรรมสู่กลุ่มผู้อ่านในสังคม
5. การเป็นผู้นำทางด้านพิธีกรรมทางศาสนา การจัดเตรียมความพร้อมจัดสถานที่ใน การทำกิจกรรม ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เป็นความเชื่อหนึ่งที่ช่วยเป็น เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ตามหลักพระพุทธศาสนา
6. ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีความสมัครสมานสามัคคีกันและทำให้ ประชาชนส่วนใหญ่จะให้ความเชื่อถือในตัวผู้นำ
7. การเป็นผู้นำด้านการสืบทอดประเพณี เพื่อสืบทอดไปยังบุคคลรุ่นหลังและได้เป็น การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของไทยให้อยู่ชั่วลูกชั่วหลานต่อไป⁵⁰

สตรีที่มีบทบาททางด้านวัฒนธรรมชุมชนศรีสองรักที่เป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชนคือการ สืบทอดวัฒนธรรม ทั้งด้านการใช้ชีวิตในการประกอบอาชีพที่มีความพอเพียงและเรียบง่าย ที่ เรียกว่า “เฮ็ดอยู่เฮ็ดกิน” มีการทำมาหากินที่สอดคล้องกับถิ่นที่อยู่อาศัยและเป็นอยู่ตามอัตภาพ มีการ รวมกันอย่างเสมือนเครือญาติหว่านอาหารซึ่งกันและกันอย่างที่เรียกว่า สามานฉันท์ มีการสืบทอด ด้านศิลปะการแสดงที่แฝงด้วยเอกลักษณ์และจิตวิญญาณของตนเอง ที่นอกจากผ่อนคลาย ความเครียดแล้ว ยังเป็นการสะท้อนกลับให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละยุคละสมัยและเต็มไปด้วยคติคำสั่ง โดยทางอ้อม การดัดแปลงประยุกต์ใช้สิ่งที่ใกล้ตัวให้เป็นประโยชน์โดยปราศจาก ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษและช่วยลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นต้องสูญเสียชีวิตปัจจุบันที่มีการไหล

⁴⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 59-61.

⁵⁰สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554), อ้างแล้ว, หน้า 35-36.

บ่าเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติอย่างรวดเร็วทำให้บุตรหลานมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปกับสิ่งที่เป็นสื่อทั้งสื่อบุคคลและสื่อมวลชนสตรีผู้เป็นมารดาเท่านั้นที่จะต้องทำหน้าที่คอยดูแลอบรมสั่งสอนให้บุตรเห็นคุณค่าในความเป็นไทยของตนเองเนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดบุตรหลานมากที่สุด

ประชาชนตำบลศรีสองรักมีความเชื่อและใช้ชีวิตแบบถือศีลครองประเพณียอมรับ ผู้อาวุโสในหมู่บ้านถือว่าเกิดก่อนมีประสบการณ์ชีวิต บทบาททางด้านวัฒนธรรมของชาวตำบลศรีสองรัก มีวัฒนธรรมของการดำเนินชีวิตโดยยึดศีลครองแบบโบราณอย่างเคร่งครัด เช่น นิยมสร้างวัดและไปทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ญาติที่ล่วงลับการนับถือผีบรรพชน

การเป็นผู้นำทางด้านพิธีกรรมจะเห็นว่าสตรีมีบทบาทหน้าที่ด้านครอบครัว ชุมชน เป็นอย่างมากทำให้สตรีมีอิทธิพลในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกเป็นอย่างมาก สตรีเป็นผู้มีบทบาททางด้านความคิดความเชื่อของชุมชน ความเชื่อพื้นบ้านที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน โดยผ่านการทำพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องจากพิธีกรรมที่บุคคลหรือชาวบ้านจำนวนหลายคนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และกระทำในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวข้องตั้งแต่ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย และเกี่ยวข้องกับสุขภาพของมนุษย์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ

จากแนวคิดที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า สตรีนั้นมีบทบาทที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าบุรุษ ฉะนั้นสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือชนบท ปัจจุบันผู้หญิงมีบทบาทมากขึ้น มีส่วนในการตัดสินใจและมีส่วนในการสร้างสรรค์สังคมให้มีความเป็นอยู่และดีขึ้นได้ จากบทบาทผู้นำสตรีนั้น ส่งผลให้สังคมมีความเข้มแข็งขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา การสาธารณสุข ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรมรวมทั้งด้านอื่นๆสตรีได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยการเป็นผู้นำเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมได้เป็นอย่างดี

2.4 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

ตำบลศรีสองรัก ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมืองเลย ระหว่างถนนลาดยางหมายเลข 201 สายเลย - เชียงคาน ห่างจากอำเภอเมืองเลย เฉลี่ย 12 กิโลเมตร มีพื้นที่รวมประมาณ 128.50 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ จดตำบลนาแรม อำเภอเมืองเลย และตำบลธาตุ อำเภอเชียงคาน

ทิศใต้ จดตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย

ทิศตะวันออก จดตำบลน้ำสวย อำเภอเมืองเลย

ทิศตะวันตก จดตำบลกกตู อำเภอเมืองเลย

มีสภาพภูมิประเทศประกอบด้วยภูเขา ที่ราบสูงและแม่น้ำเลยไหลผ่าน มีเนื้อที่โดยประมาณ 128.50 ตารางกิโลเมตร มีทั้งหมด 11 หมู่บ้านคือ

ตารางที่ 2.1 แสดงข้อมูลจำนวนหมู่บ้านตำบลศรีสองรัก

ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม
หมู่ที่ 1 บ้านน้อยนาซำ	489	1,246	667	1,913
หมู่ที่ 2 บ้านนาโคก	234	500	471	971
หมู่ที่ 3 บ้านใหม่พัฒนา	145	336	298	634
หมู่ที่ 4 บ้านนาม่วง	143	277	274	551
หมู่ที่ 5 บ้านท่าบุง	96	223	221	444
หมู่ที่ 6 บ้านปากหมาก	113	238	238	476
หมู่ที่ 7 บ้านปากหมาก	192	378	412	790
หมู่ที่ 8 บ้านวังโป่ง	73	204	160	364
หมู่ที่ 9 บ้านท่าวังแคน	78	171	181	352
หมู่ที่ 10 บ้านโคกสว่าง	60	133	126	259
หมู่ที่ 11 บ้านศรีสองรัก	160	282	285	567
รวม	1,783	3,988	3,333	7,321

ที่มา : แผนพัฒนา 3 ปี ประจำปี 2553-2555 องค์ศรีสองรัก

จำนวนประชากรทั้งสิ้น 7,321 คน แยกเป็นชาย 3,988 คน หญิง 3,333 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 57 คน/ตารางกิโลเมตร

2.4.1 ตัวอย่างผู้นำสตรีที่มีบทบาทในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก

บทบาทอำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ปัจจุบันพัฒนาจากส่วนกลางมุ่งสู่ท้องถิ่น ในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก จึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการพัฒนา โดยมีการจัดสรรงบประมาณร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน เช่น สถานีอนามัย สถานศึกษา ฯลฯ มีการบริหารงานนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยมีประชาชนเป็นผู้คัดเลือกเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารงาน โดยมีวาระการบริหารงานเป็นเวลา 4 ปี ตำบลศรีสองรัก แบ่งแยกจากตำบลนาอ้อ ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2537 โดยกระทรวงมหาดไทย มีฐานะเป็นนิติบุคคล แบ่งการปกครองเป็น 11 หมู่บ้าน

สตรีผู้นำท้องถิ่น ในบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการพัฒนา ในฐานะผู้นำ เป็นเรื่องที่ได้รับการสนับสนุน ยอมรับ มีศรัทธาจากประชาชน สตรีที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้นำทางด้านสังคมในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ถือได้ว่า เป็นผู้นำชุมชนที่ประสบความสำเร็จในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับการยอมรับ

จากประชาชน กลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ดังนั้น จากการได้ศึกษาความสำคัญบทบาทผู้นำสตรีต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลศรีสองรัก จึงได้นำตัวอย่างผู้นำสตรีที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนตำบลศรีสองรักให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ดังนี้คือ

1) นางนงคราญ เจริญสุข ตำแหน่ง ประธานกลุ่มสตรีตำบลศรีสองรัก

(1) ประวัติส่วนตัว นางนงคราญ เจริญสุข จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขา รัฐศาสตร์การปกครอง ที่มหาวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง สมรสกับนายวันดี เจริญสุข มีบุตรด้วยกัน 2 คน ชาย 1 คน หญิง 1 คน นางนงคราญ เจริญสุข อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 2 หมู่ 10 บ้าน โลกสว่าง ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เป็นผู้ที่มีบุคลิกกล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ มีภาวะผู้นำสูง อดทน ขยัน จันทันแข็ง มีความเสียสละ ทุ่มเทและมีความตั้งใจทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

(2) บทบาทในการพัฒนาสังคม

- 2.1 เป็นประธาน อสม.ระดับหมู่บ้านและระดับตำบลศรีสองรักเมื่อปี พ.ศ.2541
- 2.2 เป็นผู้ช่วยเลขานุการชมรม อสม.ระดับอำเภอ
- 2.3 เป็นเลขานุการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ของบ้าน โลกสว่าง
- 2.4 เป็นประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำหมู่บ้านและตำบลและเป็นคณะกรรมการระดับอำเภอ
- 2.5 เป็นกรรมการสร้างสุขภาพในชุมชน
- 2.6 เป็นอาสาพัฒนาชุมชนประจำหมู่บ้าน
- 2.7 เป็นกรรมการศูนย์เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลศรีสองรัก
- 2.8 เป็นประธานองค์กรสตรีระดับหมู่บ้านตำบล เป็นคณะกรรมการระดับอำเภอ จังหวัดและระดับเขต
- 2.9 เป็นประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก เมื่อ พ.ศ.2548-2551
- 2.10 เป็นคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดเลย

(3) ผลงานดีเด่นและรางวัลที่เคยได้รับ

- 3.1 ได้รับเลือกเป็น อสม.ดีเด่นระดับหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ.2543 ระดับสถานีอนามัยเมื่อปี พ.ศ.2546-2549 และระดับอำเภอ เมื่อปี พ.ศ.2541
- 3.2 ได้รับเลือกเป็นสตรีดีเด่น ระดับอำเภอ 2549
- 3.3 ได้รับเลือกเป็นผู้หญิงเก่งระดับจังหวัด ปี 2548

(4) บทบาทและการมีส่วนร่วมกับชุมชน

4.1 บทบาทประธานและดูแลสุขภาพของชุมชนขั้นพื้นฐานคือบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุข โดยเป็นที่พึ่งของชาวบ้านในนามตัวแทนสถานีอนามัยและโรงพยาบาล การนำเอานโยบายมาแจ้งยังอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านรวมกันเป็นทีมงานแล้วนำนโยบายมาปฏิบัติ เช่น โครงการกำจัดขยะ โครงการตรวจสุขภาพ

4.2 บทบาทของประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นตัวแทนของชาวบ้านเข้าไปพิจารณาการบริหารงบประมาณและจัดทำข้อบัญญัติในองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนงานด้านอื่นๆ ที่เป็นหน้าที่

4.3 บทบาทประธานกลุ่มสตรีตำบลศรีสองรัก เป็นผู้นำในการพัฒนากลุ่มสตรีให้มีรายได้เสริมจากอาชีพประจำ หรือว่างเว้นจากการทำไร่ ทำนา ทำให้ประชาชนมีรายได้เสริม โดยการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ และบุคลากรในการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพเสริมต่าง ๆ

(5) บทบาทด้านสังคม

5.1 ส่งเสริมและร่วมจัดการแก้ไขการติดยาเสพติดให้กับชุมชน

5.2 เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณาโดยให้ความช่วยเหลือชาวบ้านที่ขัดสนเป็นที่พึ่งของชาวบ้านได้

5.3 เป็นผู้ที่มีความสนใจ อุทิศเวลาเพื่อสังคม ส่งเสริมการจัดกิจกรรม ติดตามการพัฒนาต่าง ๆ เช่น สนใจในการพัฒนากลุ่มอาชีพต่าง ๆ

5.4 เป็นผู้เสียสละเพื่อส่วนรวมได้นำโครงการต่าง ๆ เข้ามาพัฒนาชุมชน เสียสละทั้งกำลังกายกำลังทรัพย์และเวลาให้กับชุมชน

5.5 เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม ส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้อยู่ดีกินดีพัฒนาและส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้มีความก้าวหน้า

5.6 เป็นผู้ที่มีความเด็ดขาดในการตัดสินใจ ทนต่อเหตุการณ์ เชื่อมั่นในตนเอง ปกครองแบบประชาธิปไตยมากกว่าเผด็จการ ซึ่งชาวบ้านให้การยอมรับ

(6) บทบาทด้านเศรษฐกิจ

6.1 การฝึกอบรมให้แก่กลุ่มอาชีพโดยประสานงานจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ

6.2 การรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นการเสริมรายได้ให้แก่ประชาชน

6.3 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนงบประมาณและจัดหาตลาดชุมชนและร้านค้าสหกรณ์ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

7) บทบาทด้านวัฒนธรรม

7.1 เสนอบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล ในการสร้างรั้วรอบวัดและ
คอนกรีตรอบเมรุ รวมทั้งการปรับปรุงวัดให้มีความพร้อมใช้งานได้ดี

7.2 การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นในเทศกาลต่าง ๆ .

7.3 ให้การอบรมจิตใจ จริยธรรมแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป

2) นางชুমชล กุณพันธ์ ตำแหน่ง รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก

(1) ประวัติส่วนตัว นางชুমชล กุณพันธ์ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากศูนย์
การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย สมรสกับนายประจักษ์ กุณพันธ์ มีบุตรด้วยกัน 2
คน ชาย 2 คน นางชুমชล กุณพันธ์ อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 201 หมู่ 11 บ้านศรีสองรัก ตำบลศรีสองรัก
อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เป็นผู้ที่มีบุคลิกกล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ มีภาวะผู้นำสูง
อดทน ขยัน ขันแข็ง ทุ่มเทและมีความตั้งใจทำงาน

(2) บทบาทในการพัฒนาสังคม

2.1 เป็นผู้ประสานงานปลัดแผ่นดิน (ศูนย์อำนวยการต่อสู้เอาชนะยาเสพติด
แห่งชาติ)

2.2 เป็นคณะกรรมการ โครงการเกษตรอินทรีย์ในหมู่บ้าน

2.3 เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเงินล้าน

2.4 เป็นคณะกรรมการพัฒนาตำบล

2.5 เป็นคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนบ้านนาโคก

2.6 เป็นรองประธานกลุ่มสตรีศรีสองรัก

2.7 เป็นรองประธานอาสาปศุสัตว์จังหวัด

2.8 เป็นประธานอาสาปศุสัตว์อำเภอเมืองเลย

2.9 เป็นวิทยากรท้องถิ่นวิสาหกิจชุมชน

2.10 เป็นรองประธานกลุ่มแม่บ้าน โขงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตัวแทนภาค
เกษตรกรรม)

2.11 เป็นคณะทำงานกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2.12 เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านด้านสาธารณสุข

(3) ผลงานดีเด่นและรางวัลที่เคยได้รับ

3.1 ได้รับเลือกเป็น อสม.ดีเด่น ตำบลศรีสองรัก เมื่อปี พ.ศ.2542

3.2 ได้รับเลือกเป็น อสม.ดีเด่น ระดับอำเภอ สาขาแพทย์แผนไทยและภูมิปัญญา

ท้องถิ่น 2548

3.3 ได้รับเลือกเป็น อสม.ดีเด่นจังหวัดเลย สาขาแพทย์แผนไทย ปี 2548

3.4 ได้รับเลือกเป็น อสม.ดีเด่นเขต10 สาขาการจัดการสาธารณสุขชุมชน ปี 2551

3.5 ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก 2 สมัย เมื่อปี 2547 และปี 2551 และได้รับแต่งตั้งให้เป็นรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก

(4) บทบาทและการมีส่วนร่วมกับชุมชน

4.1 บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขโดยมีการรณรงค์ร่วมมือร่วมใจในชุมชน ในการควบคุมและป้องกันโรคติดต่อในชุมชน เช่น โรคไข้เลือดออก ไข้หวัดนก

4.2 บทบาทของรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก โดยทำหน้าที่เป็นตัวแทนของชาวบ้านเข้าไปพิจารณาการบริหารงบประมาณและจัดทำข้อบัญญัติใน องค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนงานด้านอื่นๆ ที่เป็นหน้าที่

4.3 บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีการดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ผ่านหอกระจายข่าวเป็นประจำสม่ำเสมอ

(5) บทบาทด้านสังคม

5.1 ส่งเสริมและมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่โดยการร่วมกันรณรงค์ทำ ความสะอาดหมู่บ้าน

5.2 เป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ มีเมตตากรุณาโดยให้ความช่วยเหลือ ชาวบ้านที่ขัดสน เป็นที่พึ่งของชาวบ้านได้

5.3 เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เสียสละทั้งกำลังกายกำลังทรัพย์และเวลาให้กับชุมชน

5.4 เป็นผู้ที่มีความเสียสละเพื่อส่วนรวมได้นำโครงการต่างๆ เข้ามาพัฒนาชุมชน เสียสละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์และเวลาให้กับชุมชน

5.5 เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น กล่าวดี กล่าวทำ และรับผิดชอบในสิ่งที่กระทำ มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

5.6 ให้ความเห็นปรึกษา เสนอแนะและให้บริการผู้มาติดต่อขอความช่วยเหลือ ด้วยความเสมอภาค แนะนำในสิ่งที่ดี ตลอดจนให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์

5.7 เสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน และร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านให้ความ ร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน

(6) บทบาทด้านเศรษฐกิจ

6.1 ประสานหน่วยงานให้การฝึกอบรม การพัฒนาคุณภาพสินค้าประเภท สมุนไพร เพื่อให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

6.2 มีการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพในชุมชน ส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษ มีการดำเนินงานกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ธรรมชาติใช้สารเคมี รวมทั้งมีการจัดตั้งกลุ่มจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชน

6.3 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนงบประมาณ และจัดหาตลาดชุมชนและร้านค้าสหกรณ์ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

6.4 มีการรวมกลุ่มกันปลูกและใช้สมุนไพร มีการจัดตั้งกลุ่มแพทย์แผนไทย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการจัดทำเครื่องมือเครื่องใช้จากวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น

(7) บทบาทด้านวัฒนธรรม

7.1 ร่วมสืบสานประเพณีท้องถิ่น การเข้าวัดฟังธรรม การจัดกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ

7.2 เข้าร่วมศาสนกิจและทำนุบำรุงศาสนา

7.3 ให้การอบรมจิตใจ จริยธรรมแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป

7.4 เป็นพิธีกรในการจัดกิจกรรมด้านศาสนา รวมทั้งส่งเสริมการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ ๆ ต่าง ๆ โดยเข้าไปร่วมกิจกรรมและช่วยเหลือการจัดกิจกรรม

7.5 มีเครือข่าย วัด บ้าน โรงเรียน เข้มแข็งด้วยกิจกรรม ศิลธรรม จริยธรรม เพื่อครู นักเรียนมีวิสัยทัศน์ด้านศีลธรรม มีวินัยดี มีความรู้คู่คุณธรรมนำไปสู่การหลีกเลี่ยงอบายมุข

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เปรมณีย์ เร่งสมบูรณ์สุข ได้ศึกษาบทบาทผู้นำสตรีต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน กรณีศึกษาบ้านปากปวน ตำบลปากปวน อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย พบว่า สตรีในบ้านปากปวนเป็นสตรีที่มีบทบาทสำคัญน่าสนใจคือ บทบาทผู้นำมีส่วนร่วมในการปกครองและการพัฒนา สตรีมีบทบาทมากขึ้นตามลำดับ ชาวบ้านมีความขยันในการประกอบอาชีพ โดยพบกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายและยึดมั่นในวัฒนธรรมอันดีงาม ทำให้สภาพสังคมมีความเป็นระเบียบและสงบสุขดังที่ดำเนินในปัจจุบัน กลุ่มบุคคลที่เป็นผู้นำสตรีในชุมชนบ้านปากปวน และมีบทบาทต่อชุมชนสามารถสรุปได้ คือ

บทบาทในตำแหน่งผู้นำสตรีระดับหมู่บ้าน เนื่องจากปัจจุบันสตรีภายในหมู่บ้านมีความเข้มแข็งมากในการช่วยเหลืองานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัวและงานในระดับหมู่บ้าน แสดงให้เห็นถึงความสมัครสมานสามัคคี เช่น งานศพ งานวัด งานประเพณีต่าง ๆ จากการดำเนินการที่ผ่านมาองค์กรต่าง ๆ ของทางราชการได้ให้ความสำคัญ และเล็งเห็นถึงคุณค่าของสตรี ได้จัดตั้งองค์กรและกลุ่มสตรีขึ้นมา บทบาทที่สำคัญที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน คือ เป็นผู้นำสตรีของสำนัก

พัฒนาชุมชน เป็นตัวแทนในการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ และกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างหมู่บ้านกับ
ผู้นำพัฒนาชุมชน

ผู้นำสตรีกับบทบาททางด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในพื้นที่ชนบท
โดยผ่านองค์กรช่วยเหลือตนเอง ผลการวิจัยพบว่า การประชาชนจะพึ่งตนเองได้นั้นต้องมีการ
กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาองค์กรชาวบ้าน ที่ทำกิจกรรมร่วมกันและมีส่วนร่วมของสมาชิกทุก ๆ คน
ในกลุ่ม สมาชิกต้องมีการอบรม ความสำเร็จของกลุ่มต่าง ๆ สืบเนื่องจากความคิดและกระบวนการ
ทำงานที่เป็นเอกภาพ สอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีการ
ยึดถือสมาชิกของชุมชนเป็นแกนหลัก องค์กรนี้จึงเติบโต ภายใต้ความสัมพันธ์แบบญาติมิตร ซึ่งเป็น
สิ่งที่ยึดคนทั้งชุมชนไว้ร่วมกันอย่างมีพลัง

ผู้นำสตรีด้านวัฒนธรรม มีวัฒนธรรมของการดำเนินชีวิต โดยยึดยึดคองแบบโบราณ อย่าง
เคร่งครัด เป็นผู้นำทางจิตใจของชาวบ้าน มีความเชื่อใช้ชีวิตแบบถือยึดคองประเพณี ยอมรับผู้อาวุโส
หมู่บ้าน⁵¹

ถนอม ตะนา ศึกษาบทบาทสตรีอีสานในการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาบทบาทกำนันสตรีดีเด่น
ตำบลคอนใหญ่ อำเภอลอง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าบทบาทตามหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) ปฏิบัติเพื่อประชาชน เป็นการพัฒนาชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตตามเป้าหมายความจำเป็น
พื้นฐานตั้งแต่ปี พ.ศ.2528 พบว่า ปัญหาคือชาวบ้านไม่เข้าใจไม่กระตือรือร้นและความขี้ขลาด
แก้ปัญหาด้วยการสร้างอุดมการณ์ปลูกจิตสำนึกให้ชาวบ้านเห็นประโยชน์สุขในวิถีชีวิตจริง จนปี
พ.ศ.2531 หมู่บ้านคอนใหญ่บรรลุเกณฑ์ การจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ทำหน้าที่เป็น
ตัวแทนชาวบ้านนำปัญหาและเสนอโครงการพัฒนาต่อหน่วยงานรัฐ

2) บทบาทในการปฏิบัติงานเพื่อความสงบสุขของชุมชน ผู้ใหญ่บ้านได้สร้างความ
สามัคคีระหว่างชาวบ้าน โดยฝึกความรับผิดชอบร่วมกันรักษาสาธารณสมบัติ ทรัพย์สินส่วนรวม จัด
เวรยาม ฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมายใกล้ตัวอบรมเยาวชนและอาสาสมัครให้รู้หน้าที่ต่อหมู่บ้าน
ของกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจมาแนะนำคอยดูแลประจำเดือนละครั้ง

3) บทบาทสนองนโยบายรัฐ ผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้ประสานงานร่วมมือกันกับหน่วย
ราชการที่เข้ามาทำงานในหมู่บ้านและอำนวยความสะดวกไม่บกพร่อง⁵²

⁵¹เป็ร่งมณี เร่งสมบุรณ์สุข, “บทบาทผู้นำสตรีต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน”,
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแก้ว, 231 หน้า.

⁵²ถนอม ตะนา, “ศึกษาบทบาทสตรีอีสานในการปกครองท้องถิ่น”, รายงานการวิจัย,
(สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ), 2536, 212 หน้า.

วาทินี บางประภา จิตติประเสริฐ ได้ศึกษาถึงสภาพปัญหา การแบ่งงานระหว่างเพศ ความคาดหวังต่อการแบ่งงานระหว่างเพศ ในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย โดยผู้วิจัย ได้ศึกษา การศึกษาจากเอกสาร ใช้แบบสอบถามและการสังเกตการณ์ในหมู่บ้านที่ศึกษาและหมู่บ้าน ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ชาวบ้านจำนวน 82 คน ที่มีอายุ 26-45 ปี จากการวิเคราะห์ พบว่าสตรีนอกจากมีบทบาทหลัก ในงานบ้านแล้ว ผู้หญิงทุกระดับอายุยังมีส่วนร่วมในงานไร่ นา ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทหลักของผู้ชาย นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการปลูกผัก รับจ้างงานในท้องถิ่นและ ในเขตเมือง โดยได้รับค่าจ้างเท่ากับผู้ชาย อย่างไรก็ตามในปัจจุบันผู้หญิงจะมีส่วนร่วมในเชิง เศรษฐกิจค่อนข้างมาก แต่มักไม่มีโอกาสได้รับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมใน โครงการพัฒนาอาชีพ หลักการอบรมส่วนใหญ่เกี่ยวกับอาชีพเสริมและการมีส่วนร่วมใน โครงการสาธารณสุขและ โภชนาการ สภาพการแบ่งงานระหว่างชายและหญิง มีความยืดหยุ่นในงานพอสมควร ทักษะคิดหรือ คำนิยมในการแบ่งงานระหว่างเพศไม่เปลี่ยนแปลง มีความช่วยเหลือกันในระหว่างสมาชิกใน ครอบครัว ทั้งในงานบ้านและงานในไร่ ผู้หญิงส่วนมากจะทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชาย และมี ส่วนร่วมในปัจจัยทางเศรษฐกิจแต่ยังไม่สามารถเท่าเทียมชาย ในฐานะทางสังคม โดยทั่วไป ยังถือว่า ผู้ชายเป็นผู้นำในครอบครัว ปัจจัยที่มีส่วนกำหนดสถานภาพสตรีได้แก่ วัฒนธรรม ศาสนา ประเพณี ปัจจัยที่มีส่วนต่อการแบ่งงานระหว่างเพศ ได้แก่ สถานภาพการสมรส วัย ลักษณะและขนาดของ ครอบครัว ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ บทบาทการผลิตรูปแบบการผลิต ชนชั้นของผู้หญิง จำนวน แรงงานในครอบครัว⁵³

จินดารัตน์ พจนปรีชา ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทในการพัฒนาสตรีของคณะกรรมการพัฒนา สตรีระดับหมู่บ้าน (กพสม.) อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลจากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้านมีบทบาทในการพัฒนาสตรีอยู่ในระดับปานกลาง สถานภาพส่วนบุคคลที่มีผลทำให้บทบาทในการพัฒนาสตรีแตกต่างกัน ได้แก่ การได้รับการ สนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น และการได้รับข่าวสารความรู้ ส่วนสถานภาพด้านอายุ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ไม่มีผล ทำให้บทบาทในการพัฒนาสตรี ของคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน แตกต่างกัน ส่วน ปัญหาในการพัฒนาสตรีด้านคุณลักษณะส่วนตัว เช่น สตรีไม่มีอาชีพ สตรีสุขภาพไม่ดี มีงานบ้าน มากจนไม่มีเวลาอบรม ปัญหาด้านชีวิตและครอบครัว เช่น ภาระในการส่งบุตรเรียนหนังสือ มีฐานะ

⁵³วาทินี บางประภา จิตติประเสริฐ, “การแบ่งงานระหว่างเพศและการพัฒนาสตรีชนบท : กรณีศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : โครงการ สตรีชนบทกลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม, 2533), 211 หน้า.

ยากจน ผ่นตคน้ำท่วมข้าวในนา ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น สตรีทำงานส่วนตัวไม่ค่อยช่วยงานสังคม ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนต่อสังคม ไม่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ส่วนข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาด้านคุณลักษณะส่วนตัว เช่น ให้ทางราชการจัดกองทุนยาประจำหมู่บ้าน ควรมีการฝึกอบรมด้านอาชีพสตรี ควรให้มีการรักษาพยาบาลฟรี ข้อเสนอแนะด้านชีวิตและครอบครัว เช่น ควรสนับสนุนให้ทุกครอบครัวมีอาชีพเสริม จัดหางานให้สตรีทำ รัฐบาลควรสนับสนุนการลงทุนของสตรี ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น ปลุกจิตสำนึกของสตรีให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ควรปลูกฝัง เรื่องการช่วยเหลือสังคมตั้งแต่เด็ก ควรประชาสัมพันธ์ให้สตรีรับรู้เหตุการณ์ในสังคม⁵⁴

สันติสุข เทศประสิทธิ์ ได้วิจัย เรื่อง บทบาทขององค์กรประชาชนพัฒนาเศรษฐกิจชนบท พบว่า การปรับเปลี่ยน แนวคิดโดยกลุ่มผู้นำชุมชนและชาวบ้านสามารถทำให้กลุ่มมีความก้าวหน้า กิจกรรมขยายผลเป็นเครือข่ายสู่ชุมชนใกล้เคียงอื่น ๆ และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท ในชุมชนที่กำลังเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตจากการผลิตเพื่อกินเพื่อใช้สู่การผลิตเพื่อขายมากขึ้น ในด้านการพัฒนาการของกลุ่มพบว่ามี 4 ชั้น คือ ชั้นการก่อตัวของกลุ่ม ชั้นดำเนินการเคลื่อนไหว ชั้นพัฒนากลุ่มขยายกิจกรรม และชั้นเจริญเติบโตของกลุ่มปรับองค์กรสร้างเครือข่ายและบทบาทขององค์กรประชาชน ในการพัฒนาเศรษฐกิจชนบทนั้น พบว่า มีบทบาท 3 ประการคือ บทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุน ประสิทธิภาพการผลิต ได้แก่ การจัดหาปัจจัยการผลิต การให้ปัจจัยการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม บทบาทในด้านการตลาด ได้แก่ การขายผ่านระบบกลุ่ม การลดขั้นตอนทางการตลาด และบทบาทในการพัฒนาอาชีพ มีรายได้และมืงานทำได้แก่การส่งเสริมอาชีพรองการสนับสนุนอาชีพหลัก การส่งเสริมการมีงานทำ⁵⁵

วันวิสาขา โคมลกระหนก ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อทางสังคมของหญิงชายในชนบทภาคเหนือ พบว่า ความเชื่อที่มีบทบาททางสังคมของหญิงชายในชนบทภาคเหนือนั้น เป็นความเชื่อที่มีรากฐานมาจากศาสนา วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ ความเชื่อเรื่องผี ปู่ยาตา ยาย หรือผีบรรพบุรุษ ความเชื่อเรื่องซัดหรือสิ่งที่เป็นอัปมงคล ความเชื่อเรื่องผู้ชายเป็นเพศที่แข็งแรง

⁵⁴จินดารัตน์ พจนปรีชา, “บทบาทในการพัฒนาสตรีของคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช”, ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, 197 หน้า.

⁵⁵สันติสุข เทศประสิทธิ์, “บทบาทขององค์กรประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชนบท” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2534, 189 หน้า.

ความเชื่อเรื่องผู้หญิงผู้ชายมีความสามารถและสติปัญญาเหมือนกัน ความเชื่อเรื่องนางแก้วทั้งนี้ ครอบครัวและชุมชนจะมีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาทางสังคมเรื่องความเชื่อ โดยมีการสร้างวิธีการถ่ายทอดในหลายลักษณะ เช่น การบอกเล่า การประพฤติที่เป็นแบบอย่างที่เป็นสื่อแสดง ความหมาย การขัดเกลาทางสังคมเรื่องความเชื่อ รวมทั้งพฤติกรรมการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และสถานภาพตามความคาดหวังของสังคม ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจก็มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม ความคิด ความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อของคนในชุมชน โดยส่วนรวม ทำให้ชุมชนและครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการขัดเกลาเรื่องบทบาททางเพศให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิตในสังคม⁵⁶

พรรณิ จันทะศรี ได้ศึกษาในบทบาทกลุ่มผู้นำสตรีอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ได้สรุปบทบาทด้านวัฒนธรรมไว้ว่า อำเภอโนนสัง เทศบาล และหน่วยงานการศึกษา ได้เห็นเห็นถึงวัฒนธรรมสืบทอดต่อไปถึงลูกหลาน จึงได้สนับสนุนดูแลให้มีการจัดทำประเพณีท้องถิ่นขึ้น ยึดถือตามแนวฮีตสิบสองคองสิบสี่ ฮีตสิบสองคือการทำบุญตามประเพณีดั้งเดิม สืบทอดประเพณีบรรพบุรุษมากระทำอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคนในบ้าน ชุมชนและหมู่บ้านใกล้เคียงได้มาพบปะกัน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง ซึ่งชาวอำเภอโนนสัง ยังคงยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเพื่อความสงบสุขในชีวิตครอบครัว และอยู่ในสังคมได้อย่างสงบ⁵⁷

⁵⁶วันวิสาข โคมลกระหนก, “ความเชื่อที่มีต่อบทบาททางสังคมของหญิงชายในชนบทภาคเหนือ”, วิทยานิพนธ์การศึกษานอกกระบบมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2539, 122 หน้า.

⁵⁷พรรณิ จันทะศรี, “บทบาทกลุ่มผู้นำสตรีอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย), 2552, 204 หน้า.

2.5 สรุปรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดเรื่องบทบาทของผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ตามกรอบแนวคิดของ เปรมงณี เร่งสมบูรณ์สุข⁵⁸ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ไว้ดังนี้คือ

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงสรุปรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

⁵⁸เปรมงณี เร่งสมบูรณ์สุข, “บทบาทผู้นำต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแก้ว, หน้า 36.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบล ศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้นำสตรีในชุมชนตำบลศรีสองรัก จำนวน 171 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำสตรี ประกอบด้วย รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มองค์กรสตรี อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพสตรี อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย จำนวน 120 คน

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) 171 คน และได้กลุ่มตัวอย่างผู้นำสตรีจำนวน 120 คน จากนั้นทำการหาอัตราส่วนของประชากร ตามสูตรนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน จำนวนของตัวอย่าง
 N แทน จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด
 e แทน ความคลาดเคลื่อนของตัวอย่าง โดยการศึกษาในครั้งนี้ให้ความ
 คลาดเคลื่อนเกิดขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 5 ($e = 0.05$)

$$\text{แทนค่าตามสูตร } n = \frac{171}{1 + 171(0.05)^2}$$

$$n = 119.79$$

จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ดังรายละเอียดที่ปรากฏในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

หมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 1 น้อยนาซ่า	15	9
หมู่ที่ 2 นาโคก	26	21
หมู่ที่ 3 ใหม่พัฒนา	16	11
หมู่ที่ 4 นาม่วง	14	8
หมู่ที่ 5 ท่าบุง	12	8
หมู่ที่ 6 ปากหมาก	12	9
หมู่ที่ 7 ปากหมาก	18	10
หมู่ที่ 8 วังโป่ง	10	8
หมู่ที่ 9 ท่าวังแคน	12	9
หมู่ที่ 10 โลกสว่าง	10	7
หมู่ที่ 11 ศรีสองรัก	25	20
รวม	171	120

ที่มา : แผนพัฒนา 3 ปี ประจำปี 2553-2555 องค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก

จากตารางที่ 3.1 พบว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน พบว่า หมู่ที่ 2 บ้านนาโคก มี
 ประชากรมากที่สุด รองลงมาคือ หมู่ที่ 11 บ้านศรีสองรักและหมู่บ้านที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ หมู่
 ที่ 10 บ้านโลกสว่าง

เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คนแล้ว จึงใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้ที่ถูกเลือกมีคุณสมบัติในการตอบแบบสอบถามไม่แตกต่างกัน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยจัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามเรื่อง บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย ลักษณะแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ เป็นลักษณะคำถามเป็นเชิงสำรวจรายการ (Check list) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 ศึกษาบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย จำนวน 3 ด้าน คือ

1. ด้านสังคม จำนวน 10 ข้อ
2. ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 10 ข้อ
3. ด้านวัฒนธรรม จำนวน 10 ข้อ

ในตอนที่ 2 มีจำนวน 30 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating-Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)¹ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ 5
มาก	มีค่าเท่ากับ 4
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ 3
น้อย	มีค่าเท่ากับ 2
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ 1

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

¹กัลยา วานิชบัญญัติ, การใช้ Spss For Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2546, หน้า 449.

3.4 การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา หลักสูตรแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด

3.4.3 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจนเหมาะสมทั้งเนื้อหาสาระการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาและการวัดผล ประเมินผล แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

3.4.4 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

1. พระวรราชูธ สีลาวุธ, คร. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

2. พระครูปริยัติสังฆญาณ ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีล้านช้าง

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาสกร ดอกจันทร์ ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีล้านช้าง

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชิชณพงศ์ ศรีจันทร์ ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำและหัวหน้าศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีล้านช้าง

5. นายสมพบ อุกประ โคน ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีล้านช้าง

เพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม

3.4.5 นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของแบบสอบถาม ตามสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยที่ +1 แน่ใจว่าสอดคล้อง
 0 ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง
 -1 แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 30 ข้อใช้ได้ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC อยู่ในช่วงระหว่าง 0.60 - 1.00

3.4.6 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง

3.4.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากร ตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำสตรีตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำนวน 30 คน

1) หาค่าความเที่ยงตรงของข้อคำถามในแต่ละด้าน โดยวิธีหาค่าสหสัมพันธ์รายข้อ กับทุกข้อ (Item-total Correlation) เลือกข้อที่มี r มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้ทั้งสิ้น 30 ข้อ ได้ $0.47 \leq r \leq 0.84$ จำนวน 30 ข้อ

2) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือทั้งฉบับโดยหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)² ดังสูตร

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{k}{k-1} \left[\frac{1-s_1^2}{s_x^2} \right]$$

เมื่อ α = ค่าความเชื่อมั่นของข้อมูล

k = จำนวนข้อแบบสอบถามทั้งฉบับ

S_1^2 = ผลรวมของค่า ความแปรปรวน ของคะแนนแต่ละข้อ

S_x^2 = ผลแปรปรวนของคะแนนรวม

ผลจากการทดสอบ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.97

3.4.8 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 449.

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้ช่วยวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในปี พ.ศ.2553 โดยใช้แบบสอบถาม มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.5.1 ผู้วิจัยมีหนังสือถึงรองอธิการบดีวิทยาเขตศรีล้านช้าง เพื่อขอให้มีหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย ของมหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือให้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ได้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

3.5.2 ติดต่อกับผู้นำสตรีชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน นัดหมาย วัน เวลา ที่จะนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล

3.5.3 จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 7 เมษายน 2553 ถึงวันที่ 6 พฤษภาคม 2553 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 120 ชุด

3.5.4 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล จากกลุ่มผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ด้วยตัวเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์โดยใช้ช่วงเวลา 08.00 – 17.00 น. จำนวน 30 วัน

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ 120 ชุด

3.6.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ให้ไว้จัดระบบข้อมูล ตรวจสอบเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปและแปลความหมายค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด³ ดังนี้

ระดับค่า	ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลผล
5	4.51 – 5.00	มากที่สุด
4	3.51 – 4.50	มาก
3	2.51 – 3.50	ปานกลาง

³บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์การพิมพ์), 2535, หน้า 12.

2	1.51 – 2.50	น้อย
1	1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการ โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการหาค่าเฉลี่ย (X) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย กับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ โดยใช้ F-test หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)
4. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรักอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยใช้การสรุปประเด็นแล้วให้ความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตาราง

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกได้ดังนี้

3.7.1 สถิติในการหาคุณภาพเครื่องมือ

- 1) หาค่าอาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยใช้ Item – total Correlation
- 2) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตร

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{k}{k-1} \left[\frac{1-s_1^2}{s_x^2} \right]$$

- เมื่อ α = ค่าความเชื่อมั่นของข้อมูล
 k = จำนวนข้อแบบสอบถามทั้งหมด
 s_1^2 = ผลรวมของค่า ความแปรปรวน ของคะแนนแต่ละข้อ
 s_x^2 = ผลแปรปรวนของคะแนนรวม

3.7.2 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย

(1) ค่าร้อยละเพื่อบรรยายสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สูตร

$$\text{สูตร} \quad p = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ

p	=	แทนค่าร้อยละ
f	=	แทนค่าจำนวนประชากรที่ตอบแบบสอบถาม
N	=	แทนค่าประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

(2) ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายบทบาทของผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ดังนี้

2.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร

$$\text{สูตร} \quad \bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

โดยกำหนดให้

$\bar{X}$	=	ค่าเฉลี่ยของข้อมูล
$\sum X$	=	ผลรวมของข้อมูล
N	=	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร

$$\text{สูตร} \quad \text{S.D.} = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{N - 1}}$$

โดยกำหนดให้

S.D.	=	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล
x	=	ค่าคะแนนแต่ละตัว
$\bar{x}$	=	ค่าเฉลี่ย
$\sum$	=	ผลรวม
N	=	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2) สถิติเชิงสรุปอ้างอิง (Inferential Statistics) ประกอบด้วย

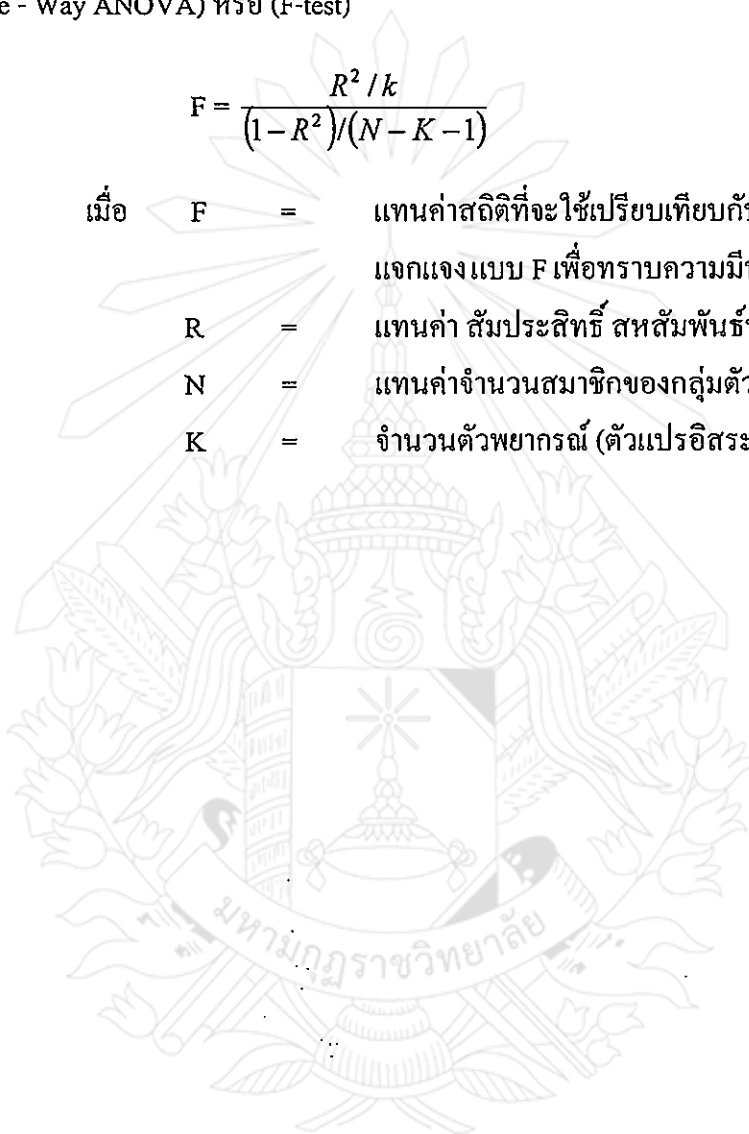

2.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรักโดยใช้ F-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (One-Way ANOVA)

2.1.1 การทดสอบสมมติฐาน (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) หรือ (F-test)

$$F = \frac{R^2 / k}{(1 - R^2) / (N - K - 1)}$$

เมื่อ	F	=	แทนค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตจากการแจกแจงแบบ F เพื่อทราบความมีนัยสำคัญของ R
	R	=	แทนค่า สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์พหุคูณ
	N	=	แทนค่าจำนวนสมาชิกของกลุ่มตัวอย่าง
	K	=	จำนวนตัวพยากรณ์ (ตัวแปรอิสระ)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลการวิจัยเรื่อง บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ไว้ 3 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ของผู้นำสตรี ที่มีอายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสำรวจและใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์และประเมินผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติสำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมุติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t – distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F – distribution)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ สถานภาพ การศึกษาและอาชีพ ใช้การวิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การทดสอบค่า (F-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชากร

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้นำสตรีในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรัก จำนวน 120 คน คือ อายุ สถานภาพ การศึกษาและอาชีพ ให้การวิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
25 – 30 ปี	9	7.5
31 – 35 ปี	20	16.7
36 - 40 ปี	31	25.8
41 ปีขึ้นไป	60	50.0
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้นำสตรีในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรักที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมามีอายุระหว่าง 36 - 40 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 อายุระหว่าง 31 – 35 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 และน้อยที่สุดมีอายุระหว่าง 25 – 30 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนก ตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	13	10.8
สมรส	95	79.2
หย่า	4	3.3
หม้าย	8	6.7
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้นำสตรีในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีสถานภาพสมรส จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 79.2 รองลงมามีสถานภาพโสด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 สถานภาพหม้าย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 และน้อยที่สุดมีสถานภาพหย่า จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	62	51.7
มัธยมศึกษา/ปวช.	34	28.3
ปวส./ปริญญาตรี	24	20.0
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้นำสตรีในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมามีการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 34 คนคิดเป็นร้อยละ 28.3 และน้อยที่สุดมีการศึกษา ปวส./ปริญญาตรี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ	11	9.2
ค้าขาย	12	10.0
เกษตรกร	67	55.8
รับจ้างทั่วไป	30	25.0
รวม	120	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้นำสตรีในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีอาชีพเกษตรกร จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 55.8 รองลงมา มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 อาชีพค้าขาย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และน้อยที่สุดมีอาชีพข้าราชการ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

การศึกษาวิเคราะห์บทบาทผู้นำสตรี ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบล ศรีสองรัก ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปกติดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยภาพรวม ทั้ง 3 ด้าน

บทบาทผู้นำสตรี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสังคม	3.50	0.57	ปานกลาง
2. ด้านเศรษฐกิจ	3.13	0.71	ปานกลาง
3. ด้านวัฒนธรรม	3.42	0.55	ปานกลาง
รวม	3.35	0.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่า บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรม ส่วนด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านสังคม

ข้อที่	ด้านสังคม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	มีส่วนร่วมในการเสนอร่างงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้าน	3.35	0.98	ปานกลาง
2.	มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน	3.38	0.94	ปานกลาง
3.	มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสาธารณสุขชุมชน	3.56	0.84	มาก
4.	เป็นผู้มีความเมตตากรุณา	3.77	0.67	มาก
5.	เป็นผู้เสียสละเพื่อส่วนรวม	3.54	0.67	มาก
6.	เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	3.44	0.67	ปานกลาง
7.	เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ	3.21	0.83	ปานกลาง
8.	เป็นผู้มีความยุติธรรม	3.58	0.71	มาก
9.	เป็นผู้มีความเสียสละ อุทิศเวลาเพื่อส่วนรวม	3.48	0.72	ปานกลาง
10.	เป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการทำงาน	3.67	0.70	มาก
	รวม	3.50	0.57	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 พบว่า บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรักโดยรวม ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เป็นผู้มีความเมตตากรุณา รองลงมาคือ เป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ

ข้อที่	ด้านเศรษฐกิจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้มีรายได้เพียงพอ	3.43	0.79	ปานกลาง
2.	หารายได้เสริมให้กับกลุ่มอาชีพและคนในชุมชน	3.29	0.88	ปานกลาง
3.	การรวมกลุ่มของสตรีในชุมชน มีการชักจูงให้มีการรวมกลุ่มกัน	3.27	0.80	ปานกลาง
4.	มีส่วนร่วมในการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ของชุมชน	3.16	0.89	ปานกลาง
5.	มีส่วนร่วมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพประเภทต่างๆ	3.06	0.86	ปานกลาง
6.	มีส่วนร่วมในการหาแหล่งเงินทุน งบประมาณ	2.97	0.92	ปานกลาง
7.	นำวิทยากรจากหน่วยงานอื่นมาให้ความรู้ในการสร้างอาชีพในชุมชน	3.01	1.02	ปานกลาง
8.	ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน	3.12	0.92	ปานกลาง
9.	สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในชุมชนได้	3.05	0.84	ปานกลาง
10.	จัดหาสถานที่ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน	2.97	0.88	ปานกลาง
	รวม	3.13	0.71	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 พบว่า บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรักโดยรวม อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้มีรายได้เพียงพอ รองลงมาคือ หารายได้เสริมให้กับกลุ่มอาชีพและคนในชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีส่วนร่วมในการหาแหล่งเงินทุน งบประมาณและจัดหาสถานที่ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรม

ข้อที่	ด้านวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	เป็นผู้นำด้านพิธีกรรมทางศาสนา	3.18	0.77	ปานกลาง
2.	เป็นผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันในสังคม	3.27	0.78	ปานกลาง
3.	ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ภาษาของท้องถิ่น	3.53	0.78	มาก
4.	เป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สังคมภายนอก	3.17	0.77	ปานกลาง
5.	ส่งเสริมและสืบสานประเพณีท้องถิ่น	3.50	0.73	ปานกลาง
6.	ส่งเสริมให้ชุมชนมีความสามัคคี	3.63	0.73	มาก
7.	ให้การส่งเสริมองค์กรด้านศาสนา	3.57	0.69	มาก
8.	มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมพิธี	3.56	0.70	มาก
9.	ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	3.42	0.75	ปานกลาง
10.	มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมความพร้อมและสถานที่ในการจัดทำกิจกรรมทางศาสนา	3.35	0.75	ปานกลาง
	รวม	3.42	0.56	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่า บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยภาพรวม ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดคือ ส่งเสริมให้ชุมชนมีความสามัคคี รองลงมาคือ ให้การส่งเสริมองค์กรด้านศาสนา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สังคมภายนอก ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า ผู้นำสตรีในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มี สถานภาพ การศึกษา อาชีพ ต่างกัน มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบล ศรีสองรัก ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางต่อไป

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
25 - 30 ปี	9	3.42	0.51	ปานกลาง
31 - 35 ปี	20	3.22	0.63	ปานกลาง
36 - 40 ปี	31	3.31	0.50	ปานกลาง
40 ปีขึ้นไป	60	3.40	0.55	ปานกลาง
รวม	120	3.35	0.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผู้นำสตรีในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรัก มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.10 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.598	3	0.199	0.671	0.572
ภายในกลุ่ม	34.473	116	0.297		
รวม	35.071	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.10 พบว่าผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีอายุต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทของผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำแนกตามอายุ ด้านสังคม

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
25 – 30 ปี	9	3.47	0.54	ปานกลาง
31 – 35 ปี	20	3.43	0.56	ปานกลาง
36 – 40 ปี	31	3.52	0.55	มาก
41 ปีขึ้นไป	60	3.51	0.60	มาก
รวม	120	3.50	0.57	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรักที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไปและอายุระหว่าง 36-40 ปี มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย ในด้านสังคม อยู่ในระดับมาก อายุระหว่าง 31-35 ปี อยู่ในระดับปานกลาง และอายุระหว่าง 25 - 30 ปี อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.113	3	0.038	0.113	0.952
ภายในกลุ่ม	38.686	116	0.333		
รวม	38.799	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรักที่มีอายุต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านสังคมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทของผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำแนกตามอายุ ด้านเศรษฐกิจ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
25 – 30 ปี	9	3.29	0.72	ปานกลาง
31 – 35 ปี	20	2.98	0.83	ปานกลาง
36 - 40 ปี	31	3.10	0.61	ปานกลาง
41 ปีขึ้นไป	60	3.18	0.71	ปานกลาง
รวม	120	3.13	0.71	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ผู้นำสตรีในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีอายุระหว่าง 41 ปี ขึ้นไป อายุระหว่าง 36-40 ปี อายุระหว่าง 31-35 ปี และอายุระหว่าง 25-30 ปี มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย ในด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.14 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.860	3	0.287	0.571	0.635
ภายในกลุ่ม	58.203	116	0.502		
รวม	59.063	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรักที่มีอายุต่างกันมีระดับบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทของผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำแนกตามอายุ ด้านวัฒนธรรม

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
25 – 30 ปี	9	3.51	0.48	มาก
31 – 35 ปี	20	3.25	0.60	ปานกลาง
36 - 40 ปี	31	3.31	0.49	ปานกลาง
41 ปีขึ้นไป	60	3.52	0.57	มาก
รวม	120	3.42	0.55	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ผู้นำในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีอายุ ที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไปและอายุระหว่าง 25-30 ปี มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย ในด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก อายุระหว่าง 36-40 ปี มีระดับปานกลางและอายุระหว่าง 31-35 ปี อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามระดับอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.666	3	0.555	1.845	0.143
ภายในกลุ่ม	34.927	116	0.301		
รวม	36.593	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ผู้นำสตรีในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีอายุต่างกันมีระดับบทบาทในการเสริมสร้างความคิดเห็นให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
โสด	13	3.67	0.33	มาก
สมรส	95	3.33	0.54	ปานกลาง
หย่า	4	3.59	0.45	มาก
หม้าย	8	2.98	0.62	ปานกลาง
รวม	120	3.35	0.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ผู้นำสตรีในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรัก จำแนกตามสถานภาพมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.18 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.713	3	0.904	3.242	0.025*
ภายในกลุ่ม	32.358	116	0.279		
รวม	35.071	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรักที่มีสถานภาพต่างกัน มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffe's Method) ดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 แสดงการเปรียบเทียบรายกลุ่มบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

สถานภาพ	$\bar{X}$	โสด ($\bar{X}=3.67$)	สมรส ($\bar{X}=3.33$)	หย่า ($\bar{X}=3.59$)	หม้าย ($\bar{X}=2.98$)
โสด	3.67	-	0.184	0.995	0.043
สมรส	3.33		-	0.807	0.382
หย่า	3.59			-	0.321
หม้าย	2.98				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ผู้นำสตรีในตำบลศรีสองรัก จำแนกตามสถานภาพ มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ โสด แตกต่างกับสถานภาพหม้าย อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
โสด	13	3.87	0.39	มาก
สมรส	95	3.46	0.57	ปานกลาง
หย่า	4	3.88	0.61	มาก
หม้าย	8	3.13	0.48	ปานกลาง
รวม	120	3.50	0.57	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก มีบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามสถานภาพ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.21 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม จำแนกตามสถานภาพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3.603	3	1.201	3.958	0.010*
ภายในกลุ่ม	35.196	116	0.303		
รวม	38.799	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรักที่มีสถานภาพต่างกัน มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffe's Method) ดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม จำแนกตามสถานภาพ ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

สถานภาพ	$\bar{X}$	โสด ($\bar{X} = 3.87$)	สมรส ($\bar{X} = 3.46$)	หย่า ($\bar{X} = 3.88$)	หม้าย ($\bar{X} = 3.13$)
โสด	3.87	-	0.105	1.000	0.003*
สมรส	3.46		-	0.540	0.436
หย่า	3.88			-	0.182
หม้าย	3.13				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก จำแนกตามสถานภาพ มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม จำแนกตามสถานภาพโสด แตกต่างกับสถานภาพหม้าย อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้น ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
โสด	13	3.43	0.48	ปานกลาง
สมรส	95	3.14	0.68	ปานกลาง
หย่า	4	3.20	0.81	ปานกลาง
หม้าย	8	2.47	0.93	ปานกลาง
รวม	120	3.13	0.71	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามสถานภาพ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.24 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามสถานภาพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	4.646	3	1.549	3.301	0.023 [*]
ภายในกลุ่ม	54.417	116	0.469		
รวม	59.063	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีสถานภาพต่างกัน มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) ดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 แสดงการเปรียบเทียบรายกลุ่มบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามสถานภาพ ตามวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

สถานภาพ	$\bar{X}$	โสด ($\bar{X} = 3.43$)	สมรส ($\bar{X} = 3.14$)	หย่า ($\bar{X} = 3.20$)	หม้าย ($\bar{X} = 2.47$)
โสด	3.43	-	0.574	0.951	0.026*
สมรส	3.14		-	0.999	0.076*
หย่า	3.20			-	0.419
หม้าย	2.47				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ผู้นำสตรีในตำบลศรีสองรัก จำแนกตามสถานภาพ มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามสถานภาพ โสด สมรสแตกต่างกับสถานภาพ หม้าย อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.26 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทของผู้นำสตรีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
โสด	13	3.72	0.39	มาก
สมรส	95	3.37	0.56	ปานกลาง
หย่า	4	3.70	0.47	มาก
หม้าย	8	3.35	0.67	ปานกลาง
รวม	120	3.42	0.55	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.26 พบว่าผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก มีระดับบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามสถานภาพ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.27 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามสถานภาพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.719	3	0.573	1.906	0.133
ภายในกลุ่ม	34.874	116	0.301		
รวม	36.593	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีสถานภาพต่างกันมีระดับบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย ด้านสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.28 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	62	3.18	0.54	ปานกลาง
มัธยมศึกษา/ปวช.	34	3.58	0.44	มาก
ปวส/ปริญญาตรี	24	3.44	0.57	ปานกลาง
รวม	120	3.35	0.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก จำแนกตามการศึกษา มีระดับบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.29 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3.743	2	1.872	6.990	0.001*
ภายในกลุ่ม	31.328	117	0.268		
รวม	35.071	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.29 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีการศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe's Method) ดังตารางที่ 4.30

ตารางที่ 4.30 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามการศึกษา ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

การศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.18$)	มัธยมศึกษา/ปวช. ($\bar{X} = 3.58$)	ปวส./ปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.44$)
ประถมศึกษา	3.18	-	0.002*	0.120
มัธยมศึกษา/ปวช.	3.58		-	0.602
ปวส./ปริญญาตรี	3.44			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ผู้นำสตรีในตำบลศรีสองรัก จำแนกตามการศึกษา มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามการศึกษา ประถมศึกษา แตกต่างกับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ส่วน นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	62	3.30	0.55	ปานกลาง
มัธยมศึกษา/ปวช.	34	3.77	0.49	มาก
ปวส/ปริญญาตรี	24	3.62	0.55	มาก
รวม	120	3.50	0.57	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ผู้นำสตรีในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรัก มีระดับบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.32 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม จำแนกตามการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	5.359	2	2.679	9.374	0.000*
ภายในกลุ่ม	33.440	117	0.286		
รวม	38.749	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีการศึกษาต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ดังตารางที่ 4.33

ตารางที่ 4.33 แสดงการเปรียบเทียบรายกลุ่มบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม จำแนกตามการศึกษา ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

การศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.30$)	มัธยมศึกษา/ปวช. ($\bar{X} = 3.77$)	ปวส./ปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.62$)
ประถมศึกษา	3.30	-	0.000*	0.047*
มัธยมศึกษา/ปวช.	3.77		-	0.577
ปวส./ปริญญาตรี	3.62			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ผู้นำสตรีในตำบลศรีสองรัก จำแนกตามการศึกษา มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม จำแนกตามการศึกษาประถมศึกษา แตกต่างกับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. และการศึกษาปวส./ปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.34 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	62	2.98	0.67	ปานกลาง
มัธยมศึกษา/ปวช.	34	3.39	0.53	ปานกลาง
ปวส./ปริญญาตรี	24	3.16	0.90	ปานกลาง
รวม	120	3.13	0.71	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.34 พบว่า ผู้นำสตรีในเขตพื้นที่ตำบลศรีสองรัก มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.35 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3.594	2	1.797	3.790	0.025*
ภายในกลุ่ม	55.469	117	4.74		
รวม	59.063	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.35 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีการศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) ดังตารางที่ 4.36

ตารางที่ 4.36 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามการศึกษา ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

การศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา ($\bar{X} = 2.98$)	มัธยมศึกษา/ปวช. ($\bar{X} = 3.39$)	ปวส./ปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.16$)
ประถมศึกษา	2.98	-	0.060*	0.554
มัธยมศึกษา/ปวช.	3.39		-	0.481
ปวส./ปริญญาตรี	3.16			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.36 พบว่า ผู้นำสตรีในตำบลศรีสองรัก จำแนกตามการศึกษามีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามการศึกษา ประถมศึกษาแตกต่างกับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ส่วน นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.37 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	62	3.27	0.57	ปานกลาง
มัธยมศึกษา/ปวช.	34	3.59	0.52	มาก
ปวส/ปริญญาตรี	24	3.55	0.49	มาก
รวม	120	3.42	0.56	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.37 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.38 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.723	2	1.361	4.703	0.011
ภายในกลุ่ม	33.870	117	0.289		
รวม	36.593	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.38 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีการศึกษาต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) ดังตารางที่ 4.39

ตารางที่ 4.39 แสดงการเปรียบเทียบรายกลุ่มบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามการศึกษา ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

การศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.27$)	มัธยมศึกษา/ปวช. ($\bar{X} = 3.59$)	ปวส./ปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.55$)
ประถมศึกษา	3.27	-	0.024	0.112
มัธยมศึกษา/ปวช.	3.59	-	-	0.951
ปวส./ปริญญาตรี	3.55	-	-	-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.39 พบว่า ผู้นำสตรีในตำบลศรีสองรัก จำแนกตามการศึกษามีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามการศึกษา ประถมศึกษาแตกต่างกับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้น ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.40 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยภาพรวม 3 ด้าน จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รับราชการ	11	3.36	0.71	ปานกลาง
ค้าขาย	12	3.38	0.63	ปานกลาง
เกษตรกร	67	3.35	0.52	ปานกลาง
รับจ้างทั่วไป	30	3.34	0.52	ปานกลาง
รวม	120	3.35	0.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.40 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยรวม 3 ด้าน จำแนกตามอาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.41 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยภาพรวม 3 ด้าน จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.018	3	0.006	0.020	0.996
ภายในกลุ่ม	35.053	116	0.302		
รวม	35.071	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.41 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรักที่มีอาชีพต่างกัน มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยภาพรวม 3 ด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.42 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รับราชการ	11	3.59	0.64	มาก
ค้าขาย	12	3.52	0.71	มาก
เกษตรกร	67	3.46	0.56	ปานกลาง
รับจ้างทั่วไป	30	3.54	0.53	มาก
รวม	120	3.50	0.57	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.42 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามอาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.43 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.258	3	0.086	0.259	0.855
ภายในกลุ่ม	38.541	116	0.332		
รวม	38.799	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.43 พบว่าผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีอาชีพต่างกัน มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.44 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รับราชการ	11	2.82	1.13	ปานกลาง
ค้าขาย	12	3.27	0.62	ปานกลาง
เกษตรกร	67	3.13	0.66	ปานกลาง
รับจ้างทั่วไป	30	3.19	0.63	ปานกลาง
รวม	120	3.13	0.71	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.44 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรักมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามอาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.45 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.402	3	0.467	0.940	0.424
ภายในกลุ่ม	57.661	116	0.497		
รวม	59.063	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.43 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีอาชีพต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.46 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รับราชการ	11	3.67	0.57	มาก
ค้าขาย	12	3.36	0.69	ปานกลาง
เกษตรกร	67	3.45	0.53	ปานกลาง
รับจ้างทั่วไป	30	3.28	0.52	ปานกลาง
รวม	120	3.42	0.56	ปานกลาง

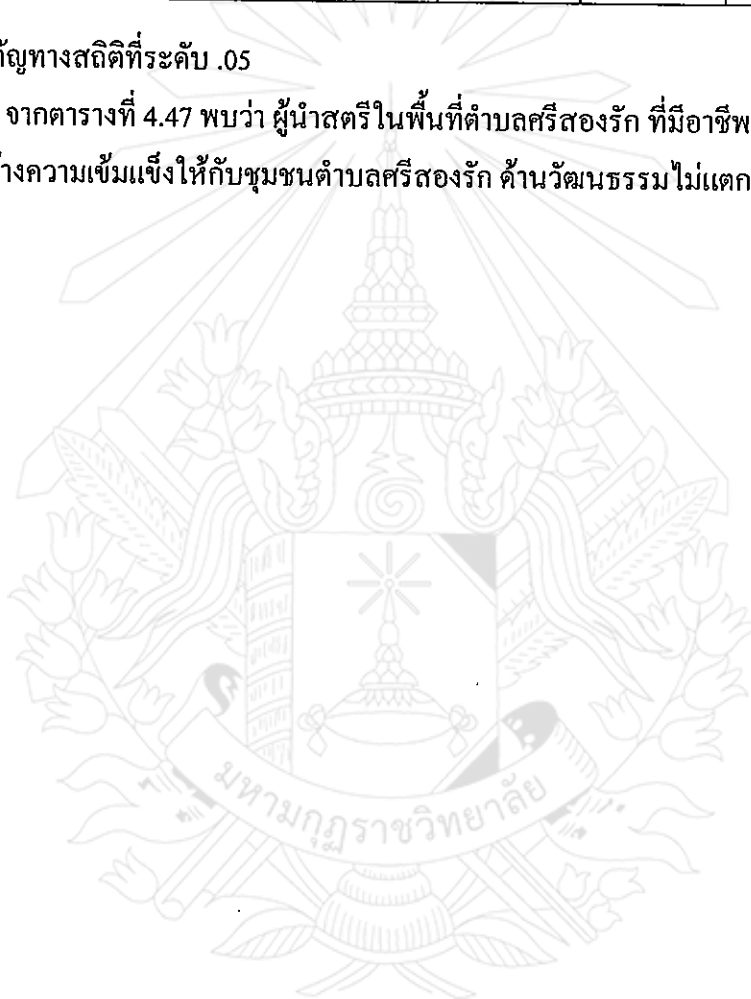
จากตารางที่ 4.46 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามอาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.47 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านวัฒนธรรม จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.387	3	0.462	1.523	0.212
ภายในกลุ่ม	35.206	116	0.304		
รวม	36.593	119			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.47 พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มีอาชีพต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้นำเสนอบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย และใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.48 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

ปัญหาด้านสังคม	ความถี่
1) บทบาทผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรัก มีภาวะผู้นำจำนวนน้อย มีบทบาทและส่วนร่วมในการเสนองบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้านมีน้อย รวมทั้งการมีบทบาทในการเสนอโครงการพัฒนาหมู่บ้านก็มีส่วนร่วมน้อย	8
2) หน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญดูแลและให้การสนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรสตรีในตำบลให้มากขึ้น	7
3) หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดสรรงบประมาณให้กับองค์กรสตรี เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพให้มีรายได้เสริมครอบครัวให้มากขึ้น	5
4) ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นในด้านการพัฒนาชุมชน เพื่อเกิดความรู้ริเริ่มสร้างสรรค์ และความยุติธรรมเพื่อส่วนรวมเป็นส่วนน้อย	4
5) สตรีมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนให้มาก	3
6) ควรมีการประชาสัมพันธ์เรื่องของสตรีให้มากขึ้น	3
7) สตรีและผู้นำชุมชนควรมีความสามัคคีและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รวมแรง ร่วมใจกันพัฒนาชุมชนให้มีความก้าวหน้า	5
8) สตรีมีบทบาทในด้านการพัฒนาสังคมน้อยเพราะในแต่ละงานไม่ว่าจะเป็น งานต่าง ๆ ในด้านสังคม สตรีจะมีการช่วยเหลือกันเพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชนเป็นบางส่วน	3
9) ควรมีการจัดอบรมให้ผู้นำสตรี จัดสรรงบประมาณให้สตรีได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน	2
รวม	40

จากตารางที่ 4.48 พบว่า ผู้นำสตรีในชุมชนตำบลศรีสองรัก ได้เสนอแนะเกี่ยวกับกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม มีค่าความถี่สูงสุดคือ บทบาทผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรัก มีภาวะผู้นำจำนวนน้อย มีบทบาทและส่วนร่วมในการเสนองบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้านมีน้อยรวมทั้งการมีบทบาทในการเสนอโครงการพัฒนาหมู่บ้านก็มีส่วนร่วมน้อย และค่าความถี่ต่ำสุดคือ ควรมีการจัดอบรมให้ผู้นำสตรี จัดสรรงบประมาณให้สตรีได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.49 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ	ความถี่
1) บทบาทผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรัก มีบทบาทในการจัดหาแหล่งเงินทุนในการผลิตสินค้ารวมทั้งหาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชนเป็นจำนวนน้อย	7
2) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดหาอาชีพเสริมให้กับองค์กรสตรี เพื่อให้มีรายได้ช่วยเหลือครอบครัว	6
3) จัดหาทุนส่งเสริมให้กับองค์กรสตรีด้านกลุ่มอาชีพ	5
4) มีการช่วยเหลือด้านการว่างงาน การมีรายได้ช่วยเหลือครอบครัวน้อย	3
5) ประชาชนมีความต้องการให้คนในชุมชนมีอาชีพและมีรายได้พออยู่พอกิน	3
6) ควรมีการส่งเสริมให้มีการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ในครอบครัว	2
7) ประชาชนมีความต้องการให้มีงบประมาณในการสนับสนุนกลุ่มอาชีพ	5
รวม	31

จากตารางที่ 4.49 พบว่า ผู้นำสตรีในชุมชนตำบลศรีสองรัก ได้เสนอแนะเกี่ยวกับกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ มีค่าความถี่สูงสุดคือ บทบาทผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรัก มีบทบาทในการจัดหาแหล่งเงินทุนในการผลิตสินค้ารวมทั้งหาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชนเป็นจำนวนน้อยและค่าความถี่ต่ำสุดคือ ควรมีการส่งเสริมให้มีการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ในครอบครัว ตามลำดับ

ตารางที่ 4.50 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรม

ปัญหาด้านวัฒนธรรม	ความถี่
1) บทบาทผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรัก มีผู้นำด้านพิธีกรรมทางศาสนา และเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สังคมภายนอกเป็นจำนวนน้อย	5
2) ประชาชนเสนอให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้คนรุ่นหลังให้มาก	3
3) ควรจัดการอบรมให้กับสตรีในด้านปฏิบัติธรรมเข้าวัด 8 คำ 15 คำ ฟังธรรม	2
4) ควรจัดสรรงบประมาณในการอบรมด้านวัฒนธรรมให้กับองค์กรสตรี	3
5) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ เพื่อเป็นการจรรงรักภักดีต่อสังคม และมีการสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ถึงคนรุ่นหลัง	2
6) ควรมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อความเป็นเอกลักษณ์ภายในชุมชน	2
7) ส่งเสริมให้ผู้นำสตรีมีเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรม	1
8) สตรีควรเป็นแบบอย่างที่ดีงามและเป็นผู้นำในการสร้างวัฒนธรรม ในชุมชน	2
9) ผู้นำชุมชนควรให้ความสำคัญทางศาสนา ให้มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น ทำบุญตักบาตรร่วมกัน	2
รวม	22

จากตารางที่ 4.50 พบว่า ผู้นำสตรีในชุมชนตำบลศรีสองรัก ได้เสนอแนะเกี่ยวกับกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ มีค่าความถี่สูงสุดคือ บทบาทผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรัก มีผู้นำด้านพิธีกรรมทางศาสนาและเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สังคมภายนอกเป็นจำนวนน้อยและค่าความถี่ต่ำสุดคือ สตรีควรเป็นแบบอย่างที่ดีงามและเป็นผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมในชุมชน ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก จำแนกตาม อายุ สถานภาพ การศึกษาและอาชีพ สภาพปัญหาเกิดจากสตรีได้รับการแต่งตั้งให้เข้ามามีบทบาทในทางการเมืองการปกครองในระดับชุมชนและท้องถิ่นจำนวนมาก กลุ่มสตรีเหล่านี้เป็นกลุ่มผู้นำในระดับชุมชน มีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไป แต่สภาพะกาลปัจจุบัน กลุ่มสตรีได้รับการยอมรับจากสังคมน้อย ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อนำไปปรับปรุงและวางแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนการเสนองบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานอื่นๆ เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนให้มีทิศทางที่ชัดเจนเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมยิ่งขึ้น

ผู้ศึกษา ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ตั้งสมมุติฐานของการวิจัยว่า ผู้นำสตรีที่มีอายุ สถานภาพ การศึกษาและอาชีพต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่างกัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มีจำนวน 170 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการใช้สูตรของ ทาโร่ ยามานะ (Taro yamane) ใช้วิธีการเจาะจงในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิดใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ F-test การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ จากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำมาสรุปผลการวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 ด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ด้านบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ตอนที่ 3 ด้านการวิจัยสมมุติฐาน คือ ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก ที่มี อายุ สถานภาพ การศึกษาและอาชีพแตกต่างกัน มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ด้านข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ตอนที่ 1 ด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่าข้อมูลด้าน อายุ สถานภาพ การศึกษาและอาชีพของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 120 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุส่วนมากอยู่ในระหว่าง 41 ปีขึ้นไป คิดเฉลี่ยเป็นร้อยละ 50.0 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 79.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 51.7 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 55.8

5.1.2 ตอนที่ 2 ด้านบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางและจำแนกในแต่ละด้าน มีดังต่อไปนี้

- 1) ด้านสังคม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เป็นผู้มีความเมตตา รองลงมาคือ เป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ
- 2) ด้านเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้มีรายได้เพียงพอรองลงมาคือ หารายได้เสริมให้กับกลุ่มอาชีพและคนในชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีส่วนร่วมในการหาแหล่งเงินทุนงบประมาณและจัดหาสถานที่ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 3) ด้านวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งเสริมให้ชุมชนมีความสามัคคี รองลงมาคือ ให้การส่งเสริมองค์กรด้านศาสนา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สังคมภายนอก

5.1.3 ตอนที่ 3 ด้านการวิจัยสมมุติฐาน

ผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระดับบทบาทของผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน คือ

จากสมมติฐานที่ 1 ผู้นำสตรีที่มีอายุ ต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ F-test พบว่าผู้นำสตรีที่มีอายุต่างกันมีบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากสมมติฐานที่ 2 ผู้นำสตรีที่มีสถานภาพ ต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ F-test พบว่าผู้นำสตรีที่มีสถานภาพ ต่างกันมีบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็น ไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และเมื่อทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) พบว่าสถานภาพโสดแตกต่างกับสถานภาพหม้าย ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่ จำแนกแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) ด้านสังคม พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ที่มีสถานภาพ โสดหม้าย มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก แตกต่างกัน
- 2) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ที่มีสถานภาพ โสด สมรส หม้าย มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก แตกต่างกัน
- 3) ด้านวัฒนธรรม พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ที่มีสถานภาพ โสด สมรส หย่า หม้าย มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบล ศรีสองรัก ไม่แตกต่างกัน

จากสมมติฐานที่ 3 ผู้นำสตรีที่มีการศึกษาต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนแตกต่างกันผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ F-test พบว่าผู้นำสตรีที่มีการศึกษา ต่างกันมีบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก โดยรวมทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็น ไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และเมื่อทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) พบว่าการศึกษาประถมศึกษาแตกต่างกับ การศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่ จำแนกแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) ด้านสังคม พบว่า ผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ที่มีการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช.และการศึกษา ปวส./ปริญญาตรี มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรักแตกต่างกัน

2) ด้านเศรษฐกิจ พบว่าผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ที่มีการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช. มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก แตกต่างกัน

3) ด้านวัฒนธรรม พบว่าผู้นำสตรีในพื้นที่ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ที่มีการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา /ปวช. มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก แตกต่างกัน

จากสมมติฐานที่ 4 ผู้นำสตรีที่มีอาชีพ ต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ F-test พบว่าผู้นำสตรีที่มีอาชีพต่างกันมีบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรักโดยรวมทั้ง 3 ด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5.1.4 ตอนที่ 4 ด้านข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ผู้นำสตรีเสนอที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปน้อยสุด 3 อันดับในแต่ละด้าน คือ

1) ด้านสังคม ผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรัก มีข้อเสนอแนะคือ ผู้นำสตรีมีภาวะผู้นำจำนวนน้อย มีบทบาทและส่วนร่วมในการเสนองบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้านน้อย รวมทั้งการมีบทบาทในการเสนอ โครงการพัฒนาหมู่บ้านก็มีส่วนร่วมน้อยมาก ส่วนแนวทางแก้ไข ผู้นำสตรีได้เสนอแนวทางแก้ไข คือ เพิ่มบทบาทของผู้นำสตรีโดยการให้สตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยการเป็นตัวแทนชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมเมื่อมีการเสนองบประมาณต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานควรมีการชี้แจงให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ความเข้าใจในการเสนอร่างงบประมาณและโครงการต่างๆให้ชุมชนได้รับรู้ตลอดเวลา

2) ด้านเศรษฐกิจ ผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรัก มีข้อเสนอแนะคือ บทบาทผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรัก มีบทบาทในการจัดหาแหล่งเงินทุนในการผลิตสินค้ารวมทั้งหาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชนเป็นจำนวนน้อย ส่วนแนวทางแก้ไขผู้นำสตรีได้เสนอแนวทางแก้ไข คือ องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาให้การสนับสนุนความช่วยเหลือในด้านการจัดหางบประมาณและแหล่งเงินทุน ในการขอรับงบประมาณของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

3) ด้านวัฒนธรรม ผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรัก มีข้อเสนอแนะคือ บทบาทผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรัก มีผู้นำด้านพิธีกรรมทางศาสนาและเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สังคมภายนอกเป็นจำนวนน้อย ส่วนแนวทางแก้ไขผู้นำสตรีได้เสนอแนวทางแก้ไข คือ

ควรเพิ่มบทบาทให้สตรีเข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้ถ่ายทอดให้ดี โดยการถ่ายทอดให้ความรู้แก่สตรีผู้ที่มีความพร้อมรักด้านศาสนา นิยมชมชอบและมีความถนัดด้านพิธีกรรมและการถ่ายทอดภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น โดยให้ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ นั้นให้กับผู้ที่มีความพร้อมให้มากที่สุด

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

จากการวิเคราะห์บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้านพบว่า บทบาทผู้นำสตรีในชุมชนตำบลศรีสองรัก มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสตรีมีจำนวนน้อยที่เป็นผู้นำ และมีความกล้าแสดงออกและกล้าคิดกล้าทำ กล้าในสิ่งที่ผู้ชายทำ ทำให้กิจกรรมต่างๆ ยังเป็นผู้ชายที่เป็นผู้นำเป็นใหญ่ แต่ผู้นำสตรีชุมชนศรีสองรัก ส่วนใหญ่แล้วก็เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และทำหน้าที่ตามบทบาทของตนเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรื่องมณี เร่งสมบูรณ์สุข ได้ศึกษาบทบาทของผู้นำสตรีในชุมชนบ้านปากปวน ตำบลวังสะพุง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พบว่าสตรีในอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ล้วนเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ต่อสังคมด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยเริ่มจากครอบครัวของตนเองและขยายออกสู่ชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้านต่างๆ ในชุมชน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน ผู้นำระดับชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์เป็นรายด้าน ของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของตำบลศรีสองรัก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสังคม รองลงมาคือด้านวัฒนธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้าน เศรษฐกิจ เมื่อวิเคราะห์เป็นแต่ละด้าน ได้ผล ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ด้านสังคม พบว่า ผู้นำสตรีมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำสตรีมีบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมจำนวนน้อย เพราะผู้นำสตรีมีจำนวน ประกอบกับมียอมรับในบทบาทของสตรีน้อย รวมทั้งขาดการได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมให้มีบทบาทได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน จากหน่วยงานต่าง ๆ และผู้นำระดับท้องถิ่น และถูกมองว่าผู้หญิงต้องเป็นเพศที่ต้องทำงานบ้าน มีบทบาทเป็นแม่บ้าน ทำให้บทบาทด้านสังคมไม่เด่นชัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิด งานวิจัยของ จินดารัตน์ พจนปรีชา ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทในการพัฒนาสตรีของคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน (กพสม.) อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลจาก

การศึกษาพบว่า คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้านมีบทบาทในการพัฒนาสตรีอยู่ในระดับปานกลาง สถานภาพส่วนบุคคลที่มีผลทำให้บทบาทในการพัฒนาสตรีแตกต่างกัน การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น และการได้รับข่าวสารความรู้ สตรีไม่มีอาชีพ สตรีสุขภาพไม่ดี มีงานบ้านมาจนไม่มีเวลาอบรม ปัญหาด้านชีวิตและครอบครัว เช่น ภาระในการส่งบุตรเรียนหนังสือ ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น สตรีทำงานส่วนตัวไม่ค่อยช่วยงานสังคม ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนต่อสังคม ไม่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ส่วนข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหานั้น ควรมีการฝึกอบรมด้านอาชีพสตรี ควรให้มีการรักษาพยาบาลฟรี ควรสนับสนุนให้ทุกครอบครัวมีอาชีพเสริม จัดหางานให้สตรีทำ รัฐบาลควรสนับสนุนการลงทุนของสตรี ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น ปลุกจิตสำนึกของสตรีให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ควรปลูกฝัง เรื่องการช่วยเหลือสังคมตั้งแต่เด็ก ควรประชาสัมพันธ์ให้สตรีรับรู้เหตุการณ์ในสังคม

ผลการวิเคราะห์เป็นรายด้านของบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านสังคม รองลงมาคือด้านวัฒนธรรมและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านเศรษฐกิจ เมื่อวิเคราะห์แต่ละด้านได้ผลดังนี้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของด้านสังคม ผู้นำสตรีเป็นผู้มีความเมตตากรุณา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในชุมชนตำบลศรีสองรัก เป็นชุมชนที่อยู่ชนบท ความเป็นอยู่จะอยู่แบบพึ่งพาอาศัย อยู่แบบเครือญาติ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ ฉะนั้น ผู้นำจะต้องมีให้ความช่วยเหลือ มีเมตตาและกรุณา มีความซื่อสัตย์และอดทนเพื่อให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและและลักษณะที่ดีของผู้นำชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ลิจิต ชิรเวทิน กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้นำในยุคปัจจุบันไว้ว่า ผู้นำต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีอุดมการณ์ เสียสละและอดทน มีเมตตาธรรม ประนีประนอมเพื่อลดความขัดแย้งในองค์กร สามารถกอบกู้วิกฤตเพื่อกลับเข้าสู่ภาวะปกติและพร้อมที่จะก้าวต่อไปข้างหน้าตามวิสัยทัศน์ที่ได้วางไว้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของด้านสังคม เป็นผู้ที่มิภาวะผู้นำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นำในชุมชนนั้นมีสตรีอยู่น้อย บทบาทในการพัฒนาชุมชนของสตรีจึงน้อย สตรีส่วนใหญ่มีค่านิยม และปลูกฝังในการเป็นแม่บ้าน ทำงานบ้าน มีบทบาทในครอบครัวมากกว่าสังคมภายนอก เป็นผู้ตามมากกว่าผู้นำ ทำให้การเป็นภาวะผู้นำนั้นมีน้อยมาก และผู้นำสตรีส่วนใหญ่มีวิถีเป็นแบบชาวบ้าน การกระทำจึงเป็นแบบกันเอง แบบเครือญาติ แบบพี่น้อง ไม่มีหลักการที่ชัดเจน ไม่สามารถที่จะทำผู้ตามให้ความสนใจหรือกระทำตามได้เต็มที่ รวมทั้งยังขาดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับงานที่เกี่ยวข้องได้ ทำให้การทำงานในด้านภาวะผู้นำยังขาดประสิทธิภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับทฤษฎีของ

วิจิตร วิรุฒบางกูร ได้ศึกษาพบว่า ผู้บริหารที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ กล่าวคือ มีความเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลเหนือคนอื่นในกลุ่ม มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถเข้ากับบุคคลอื่นและร่วมงานได้ มีความรู้กว้างขวางเกี่ยวกับงานในหน้าที่ ตลอดจนมีความสามารถจำสิ่งต่างๆ รวมทั้งผู้ร่วมงานและลักษณะงานได้ดี ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมงาน เกิดศรัทธาเลื่อมใส มีคุณธรรมและสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีของบุคคลอื่นได้

2) ผลการวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผู้นำสตรีมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นำสตรีในชุมชนมีจำนวนน้อยและบทบาทการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ในองค์กรมีน้อย สตรีส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เว้นจากฤดูทำไร่ ทำนา จึงได้ร่วมกลุ่มอาชีพเสริมจากกลุ่มสตรี รวมทั้งการประสานงานในเรื่องส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้น ยังขาดการสนับสนุนจากองค์กรหรือองค์กรหรือหน่วยงานให้การสนับสนุนทำให้ระบบเศรษฐกิจและที่สำคัญยังขาดแหล่งเงินทุนและขาดตลาดที่แน่นอนในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เศรษฐกิจของชุมชนจึงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร สรุปเกี่ยวกับการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบทไว้ว่าเศรษฐกิจในชุมชนในชนบทพบว่า ชนบทขาดปัจจัยที่สำคัญบางประการซึ่งทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปไม่ได้หรือเป็นไปได้อย่าง กล่าวคือ ขาดเทคโนโลยีในการผลิตขาดเงินทุนหมุนเวียน ขาดข้อมูลในด้านการตลาดและขาดตลาดที่แน่นอนในการจำหน่ายผลิตผล

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของด้านเศรษฐกิจ ผู้นำสตรีส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้มีรายได้เพียงพอเป็นผู้ที่ส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้มีรายได้เพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในชุมชนมีการรวมกลุ่มของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาชีพสตรี มีการรวมกลุ่มกันเพื่อเพิ่มรายได้กับครอบครัวและชุมชนโดยผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ สันติสุข เทศประสิทธิ์ ได้วิจัยเรื่องบทบาทขององค์กรประชาชนพัฒนาเศรษฐกิจชนบท พบว่าการปรับเปลี่ยนแนวคิดโดยกลุ่มผู้นำชุมชนและชาวบ้านสามารถทำให้กลุ่มมีความก้าวหน้า กิจกรรมขยายผลเป็นเครือข่ายสู่ชุมชนใกล้เคียงอื่น ๆ และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท ในชุมชนที่กำลังเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตจากการผลิตเพื่อกินเพื่อใช้สู่การผลิตเพื่อขายมากขึ้น บทบาทขององค์กรประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชนบทนั้น พบว่า มีบทบาท 3 ประการคือ บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนประสิทธิภาพการผลิต บทบาทในด้านการตลาด และบทบาทในการพัฒนาอาชีพ มีรายได้และมีงานทำ ได้แก่การส่งเสริมอาชีพรองการสนับสนุนอาชีพหลัก การส่งเสริมการมีงานทำ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของด้านเศรษฐกิจ ผู้นำสตรีเป็นผู้ที่จัดหาสถานที่ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นำยังขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่สามารถ

สนับสนุนงบประมาณ ในการจัดทำสถานที่ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวความคิดของ สันติสุข เทศประสิทธิ์ ได้วิจัย เรื่อง บทบาทขององค์กรประชาชนพัฒนาเศรษฐกิจชนบท พบว่า บทบาทขององค์กรประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชนบทนั้น มีบทบาท 3 ประการ คือ บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุน ประสิทธิภาพการผลิต บทบาทในการตลาด และ บทบาทในการพัฒนาอาชีพ มีรายได้และมีงานทำได้แก่การส่งเสริมอาชีพโครงการสนับสนุนอาชีพหลัก การส่งเสริมการมีงานทำ

3) ผลการวิเคราะห์ด้านวัฒนธรรม พบว่า ผู้นำสตรีมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำสตรีด้านศาสนามีจำนวนน้อย สตรีไม่ค่อยได้มีบทบาทมากในการดำเนินการด้านพิธีกรรมทางศาสนาหรือด้านวัฒนธรรมเท่าที่ควร เพราะสตรีไม่มีความรู้ หรือประสบการณ์ด้านนี้มากหรือมีแต่ก็มีจำนวนน้อยและในชุมชนจะอยู่แบบเครือญาติ แต่นั่นก็ไม่ใช่ว่าปัญหาในชุมชนศรีสองรักนั้นไม่ได้ยึดมั่น หรือเจาะจงว่าผู้นำต้องเป็นชายหรือหญิง โดยส่วนใหญ่แล้วจะมุ่งเน้นในการอยู่ร่วมกันแบบเครือญาติช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีพิธีกรรมทางศาสนา มีจารีตประเพณี มีระบบศาสนาและความเชื่อเข้ามาเป็นองค์ประกอบหลัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดงานวิจัยของ พรประภา สันธนาภา ศึกษาการศึกษาพึ่งตนเองของชุมชน โดยแนววัฒนธรรมชุมชนเพื่อการปฏิบัติงานสังคมด้านสงเคราะห์ สรุปได้ว่าหมู่บ้านที่มีการพึ่งตนเองได้ตามจารีตประเพณี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้ง 3 ระบบ ได้แก่ ระบบการผลิตแบบยังชีพเพื่อการบริโภค ซึ่งพบว่าส่วนมากสามารถผลิตปัจจัย ในการดำรงชีวิตของตนเองได้เกือบทั้งหมดแม้จะมีระบบการผลิตเพื่อขายด้วยระบบจะอยู่ร่วมสัมพันธ์กันในชุมชน ซึ่งพบว่าชุมชนที่มีสถาบันครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานในการสนองตอบและให้การอบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวได้อย่างสมบูรณ์และมีระบบเครือญาติในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนระบบคุณค่าศาสนาและความเชื่อ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมชุมชน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของด้านวัฒนธรรม ผู้นำสตรีเป็นผู้ที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีความสามัคคี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชุมชนตำบลศรีสองรักอยู่กันแบบพึ่งพาอาศัยกัน ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นจำนวนมาก มีความสามัคคี ประองคองกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับกับงานวิจัยของ เปรมณีย์ เร่งสมบูรณ์สุข ได้วิจัยเรื่องบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนบ้านปากปวน อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ได้กล่าวถึงบทบาทผู้นำสตรีด้านวัฒนธรรม โดยผู้นำสตรีมีบทบาทต่อสถาบันศาสนาภาษาและวัฒนธรรม คือ ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความสมัครสมานสามัคคีกัน และทำให้ประชาชนส่วนใหญ่จะให้ความเชื่อถือในตัวผู้นำ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของด้านวัฒนธรรม ผู้นำสตรีเป็นผู้ที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สังคมภายนอก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นำสตรีมีจำนวนน้อย รวมทั้งประชาชนในชุมชนนั้นอยู่แบบเครือญาติ ไม่ได้เจาะจงว่าผู้นำหรือผู้ถ่ายทอดนั้นจะเป็นหญิงหรือชาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมงณี เร่งสมบุญสุขได้วิจัยเรื่อง บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนบ้านปากปวน อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ได้กล่าวถึงบทบาทผู้นำสตรีด้านวัฒนธรรม โดยผู้นำสตรีมีบทบาทต่อสถาบันศาสนาภาษาและวัฒนธรรม คือ การเป็นผู้นำด้านการสืบทอดประเพณี เพื่อสืบทอดไปยังบุคคลรุ่นหลังและได้เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของไทยให้อยู่ชั่วลูกชั่วหลานต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วสามารถสรุปผลโดยแบ่งเป็น 2 ระดับดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้นำสตรีตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางจึงเห็นควรให้มีการพัฒนาบทบาทของผู้นำสตรีให้อยู่ในระดับมากที่สุด จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนนั้นควรพัฒนาทุกๆด้านให้อยู่ในระดับสูงสุด เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้

1) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้นำสตรีมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้นำสตรีตำบลศรีสองรัก ควรพัฒนาบทบาทของผู้นำสตรีโดยกำหนดให้เพิ่มบทบาทของผู้นำสตรีโดยการให้สตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยการเป็นตัวแทนชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมเมื่อมีการเสนองบประมาณต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานควรมีการชี้แจงให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ความเข้าใจในการเสนอร่างงบประมาณและโครงการต่างๆให้ชุมชนได้รับรู้ตลอดเวลา ตามข้อเสนอแนะของผู้นำสตรีตำบลศรีสองรัก

2) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้นำสตรีมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้นำสตรีตำบลศรีสองรัก ควรพัฒนาบทบาทของผู้นำสตรีโดย ผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรักควรมีบทบาทในการจัดหาแหล่งเงินทุนในการผลิตสินค้ารวมทั้งหาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชน รวมทั้งขอรับการสนับสนุนจากองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือในด้านการจัดหางบประมาณ

และแหล่งเงินทุนในการรองรับงบประมาณของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ตามข้อเสนอแนะของผู้นำสตรีตำบล ศรีสองรัก

3) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้นำสตรีมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก ด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้นำสตรีตำบลศรีสองรัก ควรพัฒนาบทบาทของผู้นำสตรีโดย ผู้นำสตรีของชุมชนตำบลศรีสองรัก ควรเพิ่มบทบาทให้สตรีเข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้ถ่ายทอดให้ดี โดยการถ่ายทอดให้ความรู้แก่สตรีผู้ที่มีความพร้อมรักด้านศาสนา นิยมชมชอบและมีความถนัดด้านพิธีกรรมและการถ่ายทอดภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น โดยให้ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ นั้นให้กับผู้ที่มีความพร้อมให้มากที่สุด ตามข้อเสนอแนะของผู้นำสตรีตำบลศรีสองรัก

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรมีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีด้านการพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนสตรีในชุมชนให้มีอาชีพและรายได้ในการประกอบอาชีพอย่างจริงจัง รวมทั้งความสะอาดและปลอดภัยของผู้บริโภค

2) ควรมีการศึกษารวบรวมปัญหาและอุปสรรคของผู้นำสตรีในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้นำสตรีที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในชุมชน อันจะนำไปเป็นข้อมูลเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการหรือสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่สนใจในปัญหานี้

บรรณานุกรม

1. หนังสือทั่วไป

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. ระบบและวิธีการทำงานของกรมพัฒนาชุมชน.

กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาชุมชน, 2535.

กอบกุล อิงคุณานนท์. ผู้หญิงกับอำนาจที่แปรเปลี่ยน. กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2537.

กัลยา วานิชปัญษา. การใช้ Spss For Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

กิติ ตย์คานนท์. เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร : บัดเตอร์ฟลาย, 2543.

กุหลาบ สายประดิษฐ์และจิตร ภูมิศักดิ์. ประวัติศาสตร์สตรีไทย. กรุงเทพมหานคร : สมชายการพิมพ์, 2519.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544.

งามพิศ สัตย์สงวน. การจัดระเบียบสังคมในสังคมวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

จักรพรรดิ วัฒนา. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า ค.ศ.1995-2005. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2538.

จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2543.

จูไรรัตน์ จันทร์ธำรง. บทบาทของสตรีไทย. กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2529.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์การพิมพ์, 2535.

ประเวศ วะสี. ภาวะผู้นำ : ความเป็นไปในสังคมไทยและวิธีแก้ไข. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, 2536.

_____. วัฒนธรรมกับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช 2526.

พรพีไล ถมัยรักษ์สัตย์. ปรัชญาผู้หญิง. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

พระธรรมปิฎก ป.อ.ยุต. โด. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร : เอส อาร์พรินติ้ง แมสโปรดักส์, 2546.

- พัฒนา บุญรัตนพันธ์. การสร้างชุมชนโดยกระบวนการการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภากาพิมพ์, 2527.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. การบริหารการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- ภัสสร ติมานนท์. การศึกษาทัศนคติและค่านิยมของสตรีไทยเกี่ยวกับการสมรส. กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2529.
- ยุพิน วรสิริอมรและคณะ. บทบาทของผู้หญิงในองค์การเพื่อช่วยเหลือตนเอง. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2533.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร : นามีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, 2542.
- ลำปาง แม่นมาตย์. บทบาทในการหารายได้ของสตรี : กรณีศึกษาอาชีพแม่ค้าด้านเกษตรในตลาดสดเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2535.
- วณี บางประภา ธิติประเสริฐ. การแบ่งงานระหว่างเพศและการพัฒนาสตรีชนบท : กรณีศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย. กรุงเทพมหานคร : โครงการสตรีชนบทกลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม, 2533.
- วิจิตร วิรุฒบางกูร. การบริหารโรงเรียนและนิตศการศึกษาเบื้องต้น. สมุทรปราการ : ขนิษฐากาพิมพ์, 2525.
- สงวน นิตยารัมภ์พงศ์. ภาวะผู้นำความสำคัญต่ออนาคตไทย. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ไทย, 2540.
- สนธิ์ บางยี่ขัน, ร.ศ.. การวิจัยองค์การทฤษฎีและพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร : แสงจันทร์กาพิมพ์, 2539.
- สมควร กวียะ. การสื่อสารมวลชน บทบาทหน้าที่ สิทธิเสรีภาพ และความรับผิดชอบ. กรุงเทพมหานคร : อักษราพิพัฒนา, 2545.
- สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. กรุงเทพมหานคร : เกษมสุวรรณ, 2541.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. แผนพัฒนาสตรี ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550-2554. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550.
- สุชา จันทร์เอม และสุรางค์ จันทร์เอม. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, 2520.
- สุธีรา ทอมสันและคณะ. แนวคิด : บทบาทของสตรีไทยในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย, 2531.

สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

สุวัลลีย์ เปี่ยมปิติ. ภาวะเจริญพันธุ์และชาติพันธุ์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2526.

อภิชาติ จำรัสสุทธิรุ่งค์และเทพี พันธุมธนา. ปัญหาและอุปสรรคของสตรีที่เป็นผู้นำท้องถิ่น : การวิจัยแบบจัดกลุ่มสัมมนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

2. บทความในวารสาร

ลิขิต ชีรเวทิน. “คุณสมบัติ 15 ก ของผู้นำที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์”. ผู้จัดการรายวัน. 27 มิถุนายน 2546 : 9.

วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร. “กรอบความคิดในการฟื้นฟูสมรรถภาพเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ชนบทไทย”. จุลสารการพัฒนา. มิถุนายน 2531 : 51-52.

3. เว็บไซต์

<http://gotoknow.org/blog/niwitthurathon2507/259735>

4. รายงานการวิจัย

ณอม ตะนา. “ศึกษาบทบาทสตรีอีสานในการปกครองท้องถิ่น”. รายงานการวิจัย. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2536.

วาลี บางประภา สติประเสริฐ. “การแบ่งงานระหว่างเพศและการพัฒนาสตรีชนบท : กรณีศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : โครงการสตรีชนบทกลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม, 2533.

5. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

ชัตติยา วรรณสูตร. “การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสตรีทั่วประเทศ”. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.

จินดารัตน์ พงนปรีชา. “บทบาทในการพัฒนาสตรีของคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้านอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช”. ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2537.

- นภภรณ์ หะวานนท์. “ผลการออกไปทำงานนอกร้านของภรรยาที่มีต่อการแบ่งงานในครอบครัว”.
วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2520.
- เปรมณี เร่งสมบูรณ์สุข. “บทบาทผู้นำต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน”. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2549.
- พงศ์ศักดิ์ ยวงสะอาด. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีในการพัฒนา
ท้องถิ่น อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.
- พรประภา สิ้นธนูวา. “การศึกษาการพึ่งตนเองโดยแนววัฒนธรรมชุมชนเพื่อการปฏิบัติงานสังคม
สงเคราะห์”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2533.
- พรรณิ จันทะศรี. “บทบาทกลุ่มผู้นำสตรีอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
สังคมและวัฒนธรรม”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2552.
- วันวิสาข โภมลกระหนก. “ความเชื่อที่มีต่อบทบาททางสังคมของหญิงชายในชนบทภาคเหนือ”.
วิทยานิพนธ์การศึกษานอกระบบมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539.
- สันติสุข เทศประสิทธิ์. “บทบาทองค์กรประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชนบท” วิทยานิพนธ์
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- ลำเรียง กกล้าหาญ “สภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2549.
- เสรี เข็นสวัสดิ์. “การส่งเสริมบทบาทตำรวจชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม”. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. พระวราวุธ สีลาวัณ (ดร.)

การศึกษา ศน.บ. (ภาษาอังกฤษ) กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)
Ph.D (Buddhist Studies)

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

2. พระครูปริยัติสังข์จญาณ

การศึกษา ศศ.ม. (การสอนสังคม) , กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาสกร ดอกจันทร์

การศึกษา ศศ.ม. (รัฐศาสตร์)
Ph.D (Political Science)

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชัยณพงษ์ ศรีจันทร์

การศึกษา ศ.ม. (ภาษาอังกฤษ) , คม. (การบริหารการศึกษา)

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำและหัวหน้าศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

5. นายสมทบ อุกประโคน

การศึกษา ศศ.ม. (สังคมศาสตร์)

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำและหัวหน้าศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน ศูนย์การศึกษานันตพิทยพยัต วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๔๒๘๑-๔๐๖๑๖

ที่ ศร ๖๐๑๖ (๒.๒) / ๖๐๓๕

วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เรียน พระวราวุธ สีลาวุธ (คร.)

ด้วยนางสาวณัฐชา ชัชวาลย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๕/๒๕๕๑ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่องบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยมี ดร. รพีพร ชงทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และนายวิระพงศ์ คุณประทุม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยฯ ได้แนบบแบบสอบถาม ๑ ชุด โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด และค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ๑ ชุด

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อทราบ

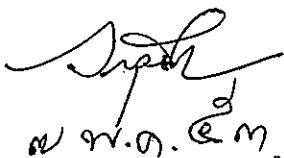

(พระครูกิตติสารสมณต์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ดร.กมล จักร
// นวรัตน์
(คร.)

๗ พ.ค. ๕๓

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๔๒๙๑-๔๐๖๑๖

ที่ ศธ ๖๐๑๖ (๒.๒) / ๖๐๓๕

วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร นายสมพบ อุกระโคน

คือนางสาวฉัฐชญา ชัชวาลย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๕/๒๕๕๑ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่องบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยมี ดร. รพีพร ธงทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และนายวิระพงศ์ คุณประทุม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลมหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้แนบบแบบสอบถาม ๑ ชุด โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด และค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ๑ ชุด

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

(พระครูกิตติสารสุเมธ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๔๒๘๑-๔๐๖๑๖

ที่ ศธ ๖๐๑๖ (๒.๒) / ๖๐๓๕

วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร ผศ.ดร.ภาสกร คอกจันทร์

ด้วยนางสาวณัฐชา ชัชวาลย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๕/๒๕๕๑ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่องบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยมี ดร.รพีพร ธงทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และนายวิระพงศ์ คุณประทุม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลมหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้แนบแบบสอบถาม ๑ ชุด โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด และค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ๑ ชุด

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

(พระครูกิตติสารสุเมธ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๔๒๙๑-๔๐๖๑๖

ที่ ศธ ๖๐๑๖ (๒.๒) / ๖๐๓๕

วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เรียน พระครูปริยัติสังญาณ

ด้วยนางสาวณัฐชา ชัชวาลย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๕/๒๕๕๑ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่องบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยมี ดร. รพีพร ธงทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และนายวิระพงศ์ คุณประทุม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลมหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้แนบบแบบสอบถาม ๑ ชุด โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด และค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ๑ ชุด

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อทราบ

(พระครูกิตติสารสุนนท์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

๐๖๐๑๑/๓๓
พระครูกิตติสารสุนนท์
๓๓/๓๓

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๔๒๘๑-๔๐๖๑๖
ที่ ศธ ๖๐๑๖ (๒.๒) / ๖๐๓๕ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๗
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร ผศ. ชัยณพพงศ์ ศรีจันทร์

ด้วยนางสาวณัฐชยา ชัชวาลย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๕/๒๕๕๑ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่องบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยมี ดร. รพีพร ธงทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และนายวิระพงศ์ คุณประทุม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยฯ ได้แนบแบบสอบถาม ๑ ชุด โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด และค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ๑ ชุด

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

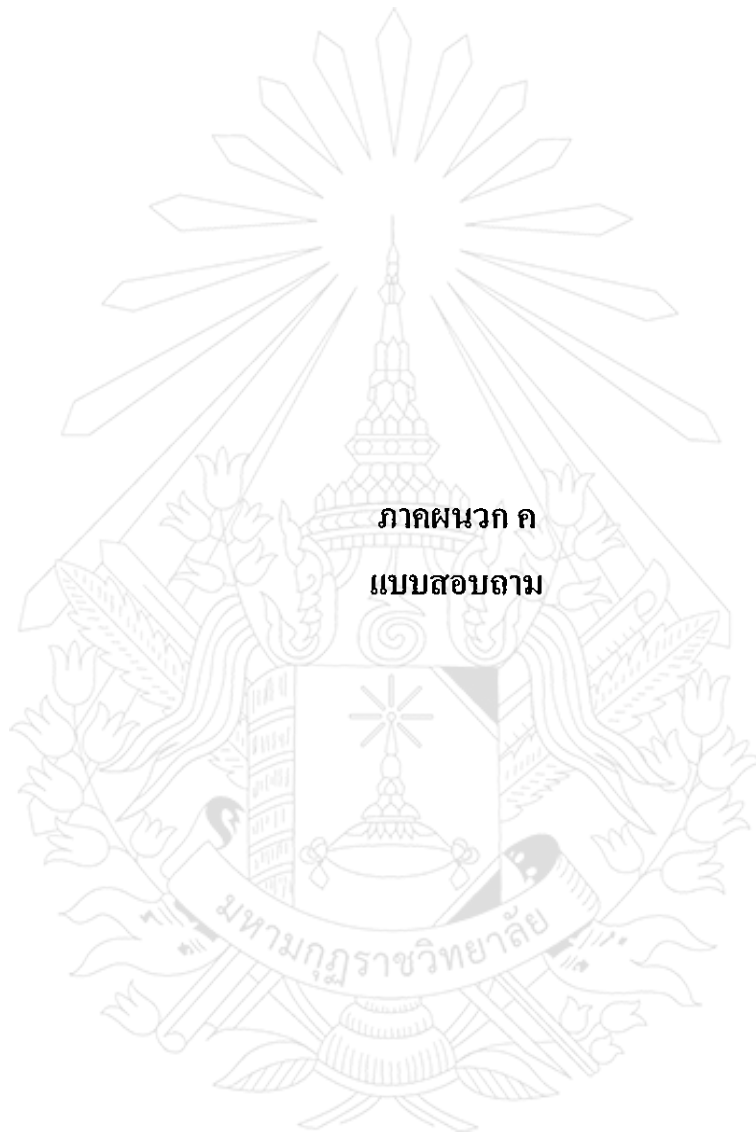

(พระครูกิตติสารสุเมธ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

ภาคผนวก ค
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม**เรื่อง****บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก****อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย****คำชี้แจง**

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามบทบาทผู้นำสตรีชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จำแนกตาม อายุ สถานภาพ อาชีพ และการศึกษา โดยขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้ตามความคิดเห็นของท่านให้ตรงกับความเป็นจริง โดยทำเครื่องหมาย ลงใน แบบสอบถามนี้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนอันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม และไม่ทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลผู้ตอบแบบสำรวจนี้ เนื่องจากจะนำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์ในภาพรวม

2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน แต่ละตอนมีสาระสำคัญดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดีและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(นางสาวณัฐชยา ชัชวาลย์)

นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จังหวัดเลย

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. อายุ

- 25 - 30 ปี   31 - 35 ปี
 36 - 40 ปี   41 ปีขึ้นไป

2. สถานภาพ

- โสด
 สมรส
 หย่า
 หม้าย

3. การศึกษา

- ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษา/ปวช.
 ปวส./ปริญญาตรี

4. อาชีพ

- ข้าราชการ   ค้าขาย
 เกษตรกร   รับจ้างทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

โปรดแสดงความคิดเห็นในบทบาทของท่านในชุมชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย (√) ในช่องที่ตรงกับบทบาทของท่าน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน	5	=	มากที่สุด
คะแนน	4	=	มาก
คะแนน	3	=	ปานกลาง
คะแนน	2	=	น้อย
คะแนน	1	=	น้อยที่สุด

บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสังคม					
1) มีส่วนร่วมในการเสนอร่างงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้าน					
2) มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน					
3) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสาธารณสุขชุมชน					
4) เป็นผู้มีความเมตตากรุณา					
5) เป็นผู้เสียสละเพื่อส่วนรวม					
6) เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์					
7) เป็นผู้ที่มิภาวะผู้นำ					
8) เป็นผู้มีความยุติธรรม					
9) เป็นผู้มีความเสียสละ อุทิศเวลาเพื่อส่วนรวม					
10) เป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการทำงาน					

บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านเศรษฐกิจ					
1) ส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้มีรายได้เพียงพอ					
2) หารายได้เสริมให้กับกลุ่มอาชีพและคนในชุมชน					
3) การรวมกลุ่มของสตรีในชุมชน มีการชักจูงให้มีการรวมกลุ่มกัน					
4) มีส่วนร่วมในการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ของชุมชน					
5) มีส่วนร่วมการจัดตั้งกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์					
6) มีส่วนร่วมในการหาแหล่งเงินทุน งบประมาณ					
7) นำวิทยากรจากหน่วยงานอื่นมาให้ความรู้ในการสร้างอาชีพในชุมชน					
8) ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน					
9) สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในชุมชนได้					
10) จัดหาสถานที่ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน					
ด้านวัฒนธรรม					
1) เป็นผู้นำด้านพิธีกรรมทางศาสนา					
2) เป็นผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันในสังคม					
3) ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ภาษาของท้องถิ่น					
4) เป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สังคมภายนอก					
5) ส่งเสริมและสืบสานประเพณีท้องถิ่น					
6) ส่งเสริมให้ชุมชนมีความสามัคคี					
7) ให้การส่งเสริมองค์กรด้านศาสนา					
8) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมพิธี					
9) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา					
10) มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมความพร้อมและสถานที่ในการจัดทำกิจกรรมทางศาสนา					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งกับชุมชน
ตำบลศรีสองรัก

1. ข้อเสนอแนะด้านสังคม

.....
.....
.....

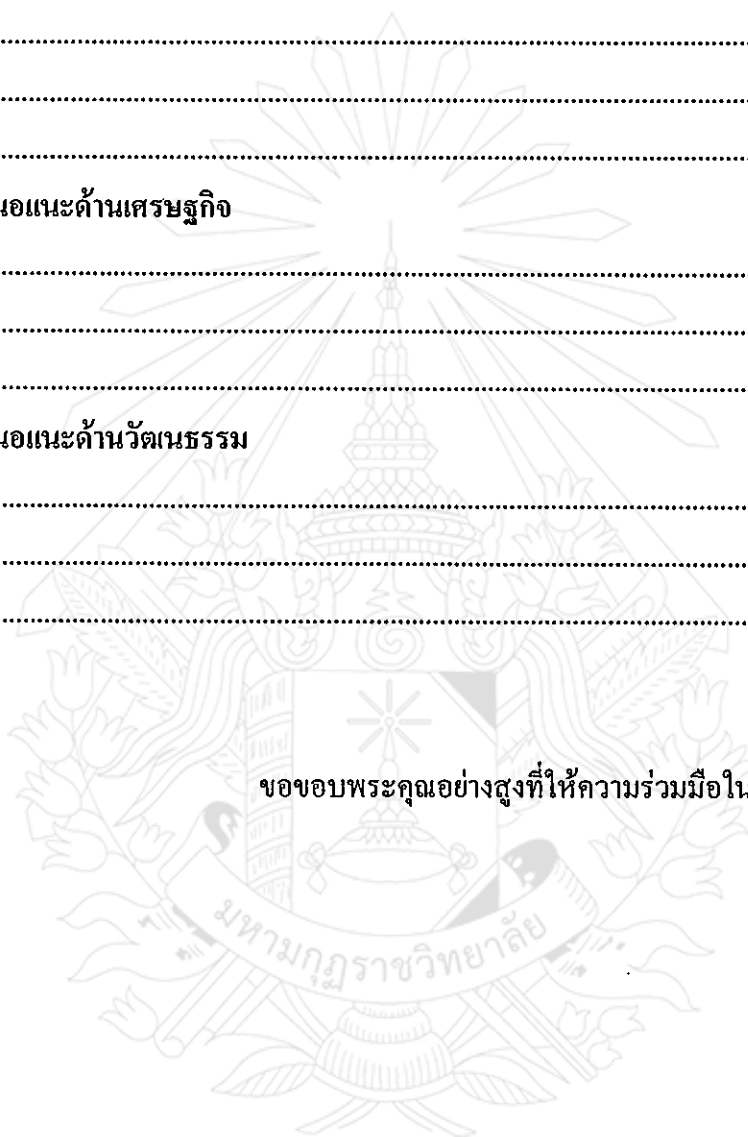
2. ข้อเสนอแนะด้านเศรษฐกิจ

.....
.....
.....

3. ข้อเสนอแนะด้านวัฒนธรรม

.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ง
การกำหนดชี้แจง (IOC)

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถาม

เรื่อง

บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลศรีสองรัก

อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ความหมาย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
ด้านสังคม							
1) มีส่วนร่วมในการเสนอร่างงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้าน	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
2) มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
3) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสาธารณสุขชุมชน	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
4) เป็นผู้มีความเมตตากรุณา	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
5) เป็นผู้เสียสละเพื่อส่วนรวม	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
6) เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	1	1	1	1	0	0.8	ใช้ได้
7) เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ	1	1	1	1	0	0.8	ใช้ได้
8) เป็นผู้มีความยุติธรรม	1	1	0	1	0	0.6	ใช้ได้
9) เป็นผู้มีความเสียสละ อุทิศเวลาเพื่อส่วนรวม	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
10) เป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการทำงาน	1	1	1	0	0	0.6	ใช้ได้
ด้านเศรษฐกิจ							
1) ส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้มีรายได้เพียงพอ	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
2) ทหารายได้เสริมให้กับกลุ่มอาชีพและคนในชุมชน	1	0	1	1	1	0.8	ใช้ได้

บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ความหมาย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
3) การรวมกลุ่มของสตรีในชุมชน มีการชักจูงให้มีการกลุ่มกัน	1	1	1	0	1	0.8	ใช้ได้
4) มีส่วนร่วมในการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ของชุมชน	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
5) มีส่วนร่วมการจัดตั้งกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์	1	1	1	0	0	0.6	ใช้ได้
6) มีส่วนร่วมในการหาแหล่งเงินทุนงบประมาณ	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
7) นำวิทยากรจากหน่วยงานอื่นมาให้ความรู้ในการสร้างอาชีพในชุมชน	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
8) ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
9) สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในชุมชนได้	1	1	0	1	1	0.8	ใช้ได้
10) จัดหาสถานที่ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
ด้านวัฒนธรรม							
1) เป็นผู้นำด้านพิธีกรรมทางศาสนา	1	1	0	1	1	0.8	ใช้ได้
2) เป็นผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันในสังคม	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
3) ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ภาษาของท้องถิ่น	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
4) เป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สังคมภายนอก	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
5) ส่งเสริมและสืบสานประเพณีท้องถิ่น	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
6) ส่งเสริมให้ชุมชนมีความสามัคคี	1	1	1	1	0	0.8	ใช้ได้
7) ให้การส่งเสริมองค์กรด้านศาสนา	1	1	0	1	1	0.8	ใช้ได้
8) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมพิธี	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้

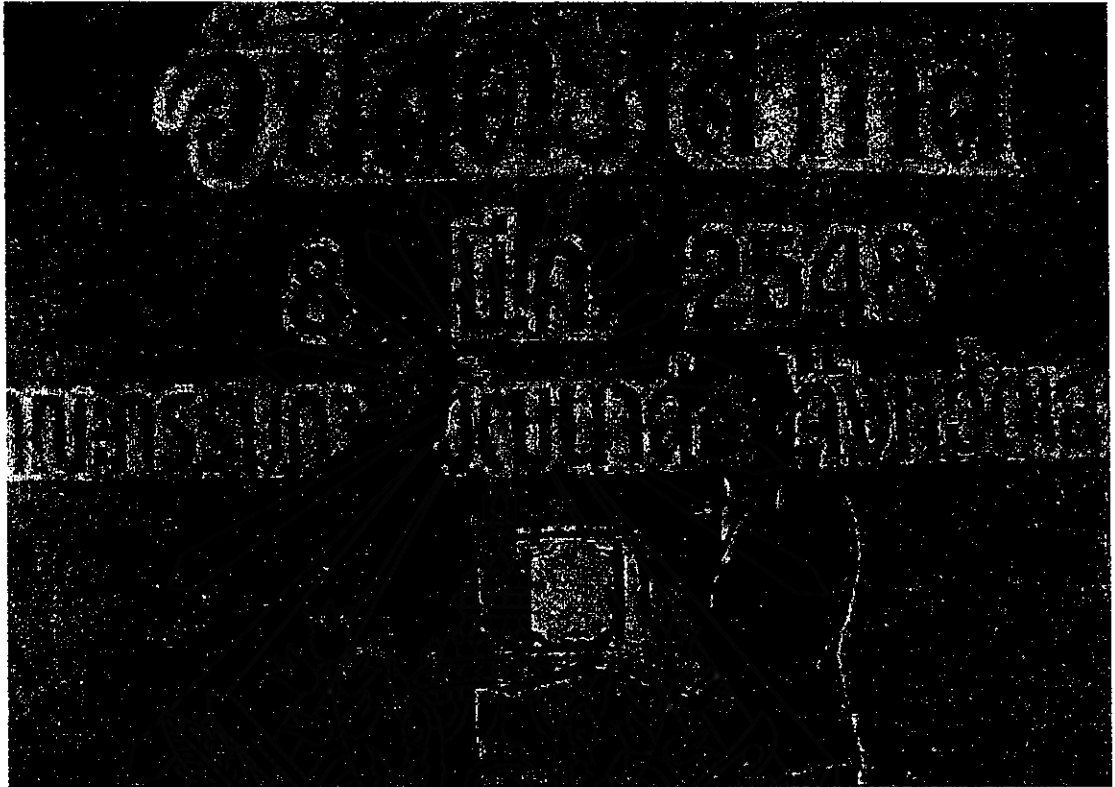
บทบาทผู้นำสตรีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลศรีสองรัก	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ความหมาย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
9) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
10) มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมความพร้อมและสถานที่ในการจัดทำกิจกรรมทางศาสนา	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้

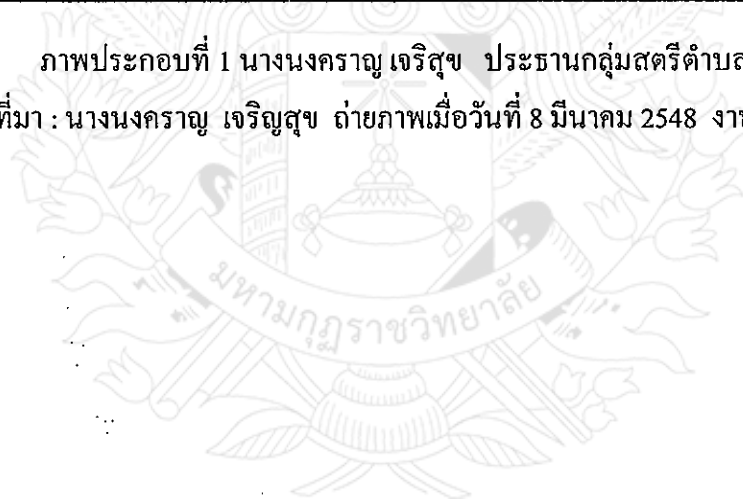

ภาคผนวก จ
แสดงรูปภาพตัวอย่างผู้นำสตรีในตำบลศรีสองรัก

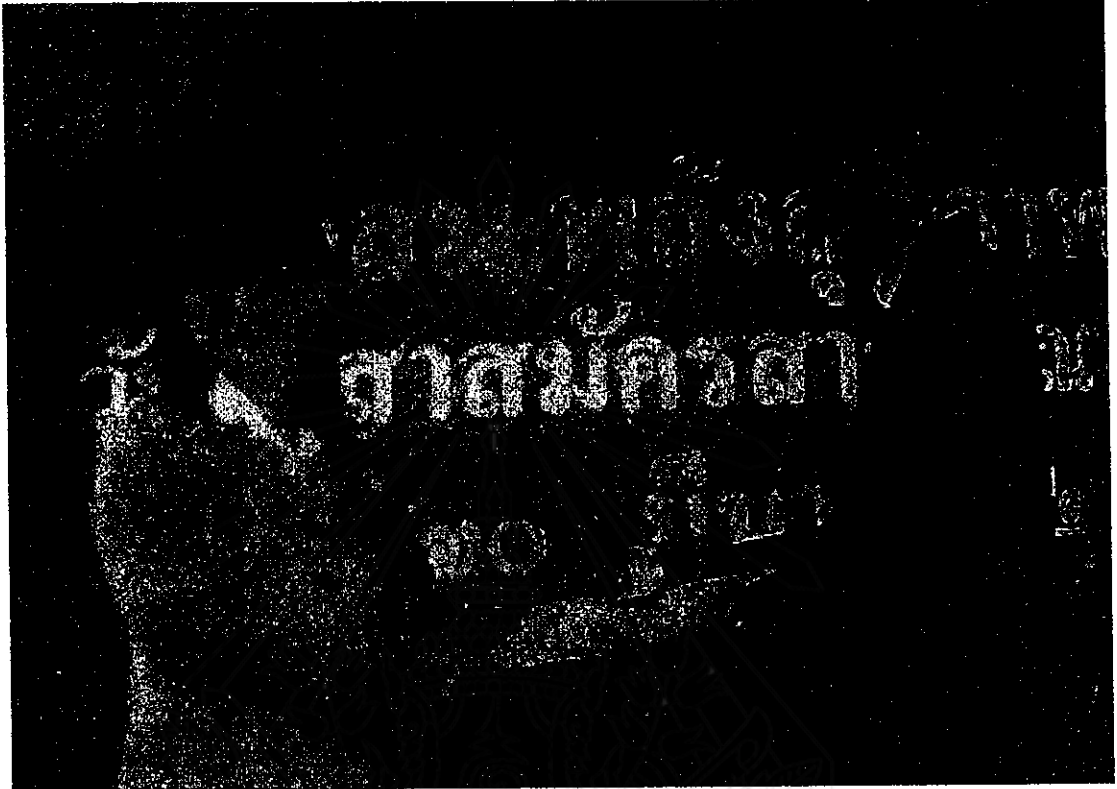
นางนงคราญ เจริญสุข ตำแหน่ง ประธานกลุ่มสตรีตำบลศรีสองรัก

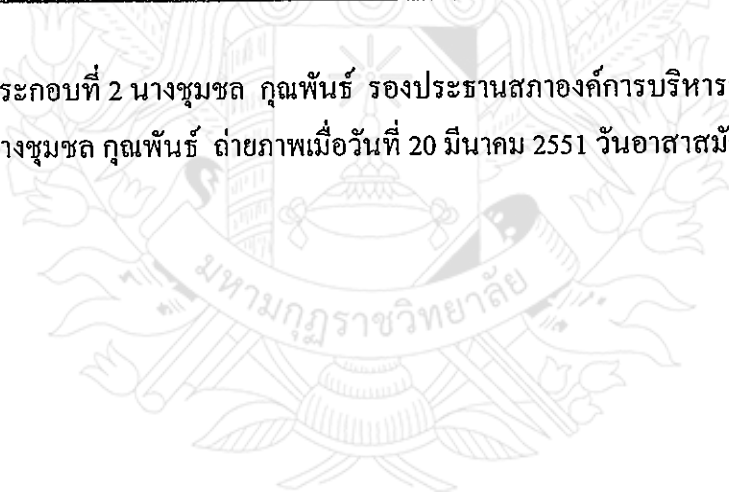
ภาพประกอบที่ 1 นางนงคราญ เจริญสุข ประธานกลุ่มสตรีตำบลศรีสองรัก
ที่มา : นางนงคราญ เจริญสุข ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2548 งานวันสตรีสากล

นางชুমชล กุณพันธ์ ตำแหน่ง รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก

ภาพประกอบที่ 2 นางชুমชล กุณพันธ์ รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก
ที่มา : นางชুমชล กุณพันธ์ ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2551 วันอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล : นางสาวณัฐชา ชัชวาลย์
 วัน เดือน ปี เกิด : 15 พฤษภาคม 2523
 ภูมิลำเนา : บ้านเลขที่ 53 หมู่ 9 ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
 ที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่ 53 หมู่ 9 ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

การศึกษา

พ.ศ. 2542 : มัธยมศึกษา โรงเรียนเลยพิทยาคม อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
 พ.ศ. 2546 : วิทยาศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏเลย อำเภอเมืองเลย
 จังหวัดเลย

ตำแหน่ง/สถานที่ทำงาน

พ.ศ. 2549 - ปัจจุบัน : เจ้าพนักงานธุรการ สำนักงานปลัด
 องค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก

